

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

NESİLLER ARASI İŞLEVSEL VE DUYGUSAL DAYANIŞMANIN TORUN BAKIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Aslıhan ER ÇARDAK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

NESİLLER ARASI İŞLEVSEL VE DUYGUSAL DAYANIŞMANIN TORUN BAKIMI
AÇISINDAN İNCELENMESİ

Aslıhan ER ÇARDAK

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Aslıhan ER ÇARDAK tarafından hazırlanan “Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışmanın Torun Bakımı Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 06.06.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe CANATAN (Başkan)

Prof. Dr. Oya HAZER (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Seval GÜVEN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ..... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Aslıhan ER ÇARDAK

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Oya HAZER** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Aslıhan ER ÇARDAK

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım andan itibaren düğünümde, meslek hayatımda, oğlum dünyaya geldiğinde her anımda yanımda olan; tezimi hazırlarken hemen hemen her hafta bana zaman ayıran, endişeye kapıldığım anda beni devamlı motive eden danışmanımdan öte ailemden birisi olarak gördüğüm değerli hocam Prof. Dr. Oya HAZER'e teşekkürlerimi, sevgilerimi sunarım.

Tez savunma jürime katılmayı kabul ederek değerli zamanlarını bana ayıran yorumları ve önerileriyle tezime son şeklimi vermemi sağlayan Prof. Dr. Ayşe CANATAN'a ve Dr. Öğr. Üyesi Seval GÜVEN'e teşekkür ederim.

Hacettepe Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü'nde görev yapmış ve halen görev yapmakta olan akademisyen hocalarıma ve bölüm personeline teşekkür ederim.

Bana olan sevgileri ve inançları ile hayatımda aldığım kararımı gerçekleştirmem için hep beni destekleyen, yeni başlangıçlarımda her zaman yanımda olan babam Mustafa ER ve annem Meryem ER'e; ablam Perihan ER ÜRE ve kardeşim Yaşar Can ER'e sonsuz teşekkür ederim.

Bu süreçte müsait olduğu her anda yükümü hafifleten, oğlum ile ilgilenen ve benden desteğini esirgemeyen sevgili kayınvalidem Ümran ÇARDAK'a çok teşekkür ederim.

Tez sürecinde hayatımıza dahil olan, beni her anıyla büyüleyen, hiç zorluk çıkarmayan aksine varlığıyla hayatımın neşe kaynağı olan hayat enerjim, güneşim, canım oğlum Atlas Göktuğ ÇARDAK; bu teşekkürü en çok sen hak ettin iyi ki varsın...

Maddi ve manevi tüm gücüyle her daim bana destek olan ve bana olan inancını bir an bile kaybetmeyen, her yeni fikrimde beni destekleyen, lisans dönemimden itibaren hayatımın her anına eşlik eden, birlikte büyüdüğüm hayat arkadaşım Eralp Melih ÇARDAK; bu araştırmayı sonlandırmam da senin katkın çok büyük, hem tezimle ilgili vermiş olduğun fikirler hem de hayatımı kolaylaştırman sayesinde bu tezi birlikte sonlandırdık. Sana teşekkürlerimi kelimelerle anlatmam biraz zor... İyi ki varsın...

Ve son olarak araştırmaya katılmayı kabul eden tüm büyük ebeveynlere; teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

ÇARDAK, A. *Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışmanın Torun Bakımı Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans, 2024.

Bu araştırmada, torun bakımının nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisi ve torun bakımı veren büyük ebeveyn ve torunun sosyo-demografik özelliklerinin nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Bu çalışmadaki veriler sosyo-demografik düzeyleri temsil etmek üzere Ankara'nın Çankaya ilçesinde 45 yaş üzerinde en az 16 yaşından küçük bir toruna sahip olan 223 büyük ebeveyninden elde edilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formunda kişisel ve demografik bilgiler ile nesiller arası işlevsel dayanışmayı belirlemeye yönelik olarak Netzer (1994) Lee (1994) tarafından, nesiller arası duygusal dayanışmayı belirlemek için Mangen, Bengston ve Landry (1988) tarafından geliştirilen ölçekler kullanılmıştır. Araştırmada, büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalaması yüksek düzeylere yakındır. Araştırmaya katılanların nesiller arası işlevsel dayanışma (çocuklarına/torunlarına yardım etme, çocuklarından/torunlarından yardım alma) puan ortalamaları ise orta düzeyin biraz üzerindedir. Büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları büyük ebeveynlerin; eğitim düzeylerine, gelir algılarına, sağlık durumlarına, büyük ebeveynlerin bakım verirken çevresindeki kişilerden yardım alma durumlarına, torun bakımının gerçekleştiği yere, torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıklarına, büyük ebeveynlerin bakım vermeden öncesine göre sağlık durumlarına, bakım vermenin olumlu ve olumsuz katkılarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarına büyük ebeveynlerin; gelir algısına, sağlık durumuna, torun bakımının gerçekleştiği yere, torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıklarına, büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunları ile olan fiziki mesafeye ve büyük ebeveynlerin bakım vermeden önceki sağlık durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bakım verilen torunun eğitim durumu ile duygusal dayanışma arasında anlamlı bir farklılık görülmezken; istatistiksel olarak anlamlı olmamak ile birlikte eğitim durumu okul öncesi olanlarda nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalaması yüksek çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler

Torun bakımı, nesiller arası ilişkiler, nesiller arası işlevsel dayanışma, nesiller arası duygusal dayanışma, büyük ebeveynler.

ABSTRACT

CARDAK, A. *Examination of Intergenerational Functional and Emonational Solidarity in terms of Grandchild Care*, Ankara, 2024

Intergenerational solidarity model developed by Bengston and Roberts (1991) has six dimensions. These are listed as normative, structural, relational, conventional, functional and emotional solidarity. In this study, determinational of sociodemographic factors related to the intergenerational functional and emotional solidarity of grandparents providing grandchild care and relationship between grandchild caregiving and intergenerational functional and emotional solidarity were investigated. The data in this study were obtained from 223 grandparents who were over the age of 45 and had a grandchild under the age of 16, in Çankaya district of Ankara, to represent sociodemographic levels. In the study, the average score of grandparents intergenerational emotional solidarity is close to high levels. The average score of the participants in the study on intergenerational functional solidarity (helping their children/grandchildren, receiving help from their children/grandchildren) is slightly above the medium level. The intergenerational solidarity score averages of grandparents are; there are significant differences according to education levels, income perceptions, health status, whether grandparents receive help from people around them while giving care, positive and negative contributions of caregiving. Grandparents intergenerational functional solidarity score averages were found to be; there are significant differences depending on income perception, health status, location of grandchild care, frequency of meeting with their grandchildrens parents and grandchildrend they care fori and health status of grandparents before they gave care. While there is significant difference between the educational status of grandchild being cared for and emotional solidarity; Although, it wasn't statistically significant, mean intergenerational emotional solidarity score was higher in those with pre-school education.

Keywords

Grandchild care, intergenerational relationships, intergenerational solidarity, intergenerational functional solidarity, family relationships, grandparents.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKKI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
GİRİŞ	1
 1. BÖLÜM: KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	17
1.1 NESİLLER ARASI DAYANIŞMAYA YÖNELİK KURAM VE TEORİLER	17
1.2 TORUN BAKIMI VE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA.....	23
1.2.1. Torun Bakımı ve Nesiller Arası Duygusal Dayanışma.....	23
1.2.2 Torun Bakımı ve Nesiller Arası İşlevsel Dayanışma.....	24
 2. BÖLÜM: KONU İLE İLGİLİ YURT DIŞI VE YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	27
2.1 YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	27
2.2 YURTIÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	32
 3. BÖLÜM: YÖNTEM	36
3.1 ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	36
3.2 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	38
3.3 ANKET FORMUNUN UYGULANMASI	41
3.4 VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZ	41

3.4.1 Sayı, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapmalar.....	42
3.4.2 Mann Whitney U Testi.....	42
3.4.3 Kruskal Wallis H Testi.....	43
3.5.4 Spearman Korelasyon Testi.....	44
4. BÖLÜM: BULGULAR	45
4.1 KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BİLGİLER	45
4.2 BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN BİLGİLER	47
4.3 BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYETİNE İLİŞKİN BİLGİLER.....	49
4.3.1 Katılımcıların Torun Bakımını Sağladıkları Yer.....	49
4.3.2 Katılımcıların Torunlarına Sağladıkları Bakım Hizmetleri.....	49
4.3.3 Katılımcıların Torunları ile Zaman Geçirme Faaliyetleri.....	50
4.3.4 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Görüşme Sıklığı.....	50
4.3.5 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Evleri Arasındaki Mesafe.....	51
4.3.6 Katılımcıların Torun Bakımı Vermelerini Etkileyen Faktörler.....	51
4.3.7 Katılımcıların Verdiği Bakımdan Torunlarının Ebeveynlerinin Memnuniyet Düzeyleri.....	52
4.3.8 Katılımcıların Torunlarının Bakımından Memnun Olma Durumları.....	52
4.3.9 Katılımcıların Torun Bakımı Konusunda Yaşadıkları Problemler.....	53
4.3.10 Torun Bakımı Vermenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	53
4.3.11 Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Hangi Açıdan Olumlu Katkı Sağladığı.....	54
4.3.12 Torun Bakımı Vermenin Hangi Açıdan Olumsuz Etkisinin Olduğu.....	54
4.3.13 Torun Bakımı Vermenin Günlük Hayatlarını Etkileme Durumu.....	55
4.3.14 Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevrelerinden Yardım Alma Durumları.....	55

4.4 NESİLLER ARASI İŞLEVSEL VE DUYGUSAL DAYANIŞMANIN ÖLÇEK PUANLARI VE CRONBACH'S ALPHA DEĞERLERİ.....	56
4.5 KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMASINA İLİŞKİN BİLGİLER	57
4.5.1 Katılımcıların Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışması Arasındaki İlişki.....	57
4.5.2 Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışması Arasındaki İlişki.....	57
4.5.3 Katılımcıların Cinsiyeti ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki.....	58
4.5.4 Katılımcıların Medeni Durumları ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki.....	59
4.5.5 Katılımcıların Çalışma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	59
4.5.6 Katılımcıların Gelir Algısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	61
4.5.7 Katılımcıların Sağlık Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	62
4.5.8 Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	63
4.5.9 Katılımcıların Torun Bakımı Vermeden Öncesine Göre Sağlık Durumları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	64
4.6. BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN BİLGİLER İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	65
4.6.1 Bakım Verilen Torunun Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	65
4.6.2 Bakım Verilen Torunun Cinsiyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	65

4.6.3 Bakım Verilen Torunun Sağlık Problemi Bulunma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	66
4.6.4 Torun Bakımı Verilen Süre ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	66
4.6.5 Katılımcıların Torunlarının Sahip Oldukları Kardeş Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	67
4.6.6 Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunları ile Akrabalık Bağları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	68
4.6.7 Katılımcıların Bakım Sağladıkları Torunlarının Eğitim Düzeyleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	68
4.7. BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYETLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	69
4.7.1 Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevresinde Yardım Alma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	69
4.7.2 Katılımcıların Torun Bakımını Nerede Gerçekleştirdikleri ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki.....	70
4.7.3 Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunlarının Ebeveynleriyle Görüşme Sıklıkları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	71
4.7.4 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynlerinin Evleri Arasındaki Mesafe ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	72
4.7.5 Katılımcılara Torun Bakımı Vermenin Olumlu Bir Katkı Sağlama Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	73
4.7.6 Torun Bakımı Vermelerinin Katılımcılara Olumsuz Etki Durumu ile Nesiller Arası duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	74

5. BÖLÜM: TARTIŞMA	75
5.1 KATILIMCILARA İLİŞKİN SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER.....	75
5.2 BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	76
5.3 BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER	77
5.4 BÜYÜK EBEVEYNLERİN NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMASINA İLİŞKİN BİLGİLER	79
5.5 BAKIMI SAĞLANAN TORUNUN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ	84
5.6 BÜYÜK EBEVEYNLERİN TORUN BAKIM FAALİYETLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	85
 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 89
EK 1. ANKET.....	124
EK 2. ORJİNALLİK RAPORU	133
EK 3. ETİK KURUL/KOMİSYON İZNİ YA DA MUAFİYET FORMU.	135
ÖZGEÇMİŞ.	136

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Sosyo-Demografik Bulgular	45
Tablo 2. Bakım Verilen Toruna İlişkin Genel Bulgular	48
Tablo 3. Katılımcıların Torun Bakımını Sağladıkları Yere Göre Dağılımı	49
Tablo 4. Katılımcıların Torunlarına Sağladıkları Bakım Hizmetlerine Göre Dağılımı	50
Tablo 5. Katılımcıların Torunları ile Zaman Geçirme Faaliyetlerine Göre Dağılımı	50
Tablo 6. Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Görüşme Sıklığına Göre Dağılımı	51
Tablo 7. Katılımcıların torunlarının Ebeveynleri ile Evleri Arasındaki Mesafeye Göre Dağılımı.....	51
Tablo 8. Katılımcıların Torun Bakımı Vermelerini Etkileyen Faktörlere Göre Dağılımı	52
Tablo 9. Katılımcıların Verdiği Bakımdan Torunlarının Ebeveynlerinin Memnuniyet Düzeylerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 10. Katılımcıların Torunlarının Bakımından Memnun Olma Durumlarına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 11. Katılımcıların Torun Bakımı Konusunda Yaşadıkları Problemlere Göre Dağılımı	53
Tablo 12. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Olumlu Katkı Sağlama Durumuna Göre Dağılımı	53

Tablo 13. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Hangi Açıdan Olumlu Bir Katkı Sağlama Seçeneklerine Göre Dağılımı	54
Tablo 14. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Hangi Açıdan Olumsuz Etki Sağlama Seçeneklerine Göre Dağılımı.....	55
Tablo 15. Katılımcıların Torun Bakımı Vermelerin Günlük Hayatlarını Etkileme Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 16. Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevrelerinden Yardım Alma Durumlarına Göre Dağılımı	56
Tablo 17. Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Ölçek Puanlarının Korelasyon ve Cronbach's Alpha Değerleri	57
Tablo 18. Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	58
Tablo 19. Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	59
Tablo 20. Katılımcıların Cinsiyeti ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki	59
Tablo 21. Katılımcıların Medeni Durumları ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki	60
Tablo 22. Katılımcıların Çalışma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	61
Tablo 23. Katılımcıların Gelir Algısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	62
Tablo 24. Katılımcıların Sağlık Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	63

Tablo 25. Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 26. Katılımcıların Torun Bakımı Vermeden Öncesine Göre Sağlık Durumları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	65
Tablo 27. Bakım Verilen Torunun Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	66
Tablo 28. Bakım Verilen Torunun Cinsiyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	66
Tablo 29. Bakım Verilen Torunun Sağlık Problemi Bulunma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	67
Tablo 30. Torun Bakımı Verilen Süre ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	67
Tablo 31. Katılımcıların Torunlarının Sahip Oldukları Kardeş Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	68
Tablo 32. Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunları ile Akrabalık Bağları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	69
Tablo 33. Katılımcıların Bakım Sağladıkları Torunlarının Eğitim Düzeyleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	70
Tablo 34. Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevresinden Yardım Alma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 35. Katılımcıların Torun Bakımını Gerçekleştirdikleri Yer ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	72
Tablo 36. Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunlarının Ebeveynleriyle Görüşme Sıklıkları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki ..	73

Tablo 37. Katılımcıların Torunlarının Ebeveynlerinin Evleri Arasındaki Mesafe ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	74

Tablo 38. Katılımcılara Torun Bakımı Vermenin Olumlu Bir Katkı Sağlama Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki.....	75

Tablo 39. Torun Bakımı Vermelerinin Katılımcılara Olumsuz Etki Durumu ile Nesiller Arası duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki	75

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Büyük Ebeveyn ile Torun İlişki Ağı.....	21

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

K.: Katılımcı

E./E.B: Ebeveyn/Büyük Ebeveyn

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

%: Yüzde

N: Örnek Sayısı

SS: Standart Sapma

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN KONUSU ve ÖNEMİ

Dünyadaki nüfus hareketlilikleri sürekli değişmekte, dünya nüfusu gün geçtikçe artmakta ve toplumda gerçekleşen değişimlerle birlikte nüfusun yapısı da değişmektedir. Özellikle gelişen dünya ülkelerinde doğum oranı azalırken yaşam süresi de uzamaktadır (Gratton ve Scotti, 2016). 1990’lardan itibaren beklenen yaşam süresinin uzaması yaşlı bireyleri toplumun daha büyük bir parçası haline getirmektedir (Soldo ve Hill, 1995).

Sanayi devrimi, kadının iş hayatına katılımı, hızlı kentleşme, eğitim düzeyindeki artış, teknolojiye ve sağlık alanındaki hızlı gelişmeler toplumun sosyal ve ekonomik boyutlarını değiştirmiştir. Bu değişim bireylerin yaşam tarzlarında değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bireyselleşme tüm dünya ülkelerine etki ettiği gibi Türkiye’ye de etkilemektedir. Bireyselleşme; belirli bir sosyal sınıf içinde yer alan bireyin o sosyal sınıfın sunduğu taahhütlerden koparak, kendi biyografisini oluşturan tasarımları yeni yaşam biçimine yerleştirdiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Bauman, 2001).

Bireylerin yaşam tarzlarındaki bu değişimler aile yapısında da değişime neden olmaktadır. Özellikle Türkiye’de gerçekleşen köyden kente göç olgusu ve kentleşme çekirdek aile yapısının yaygın bir hale gelmesine neden olmaktadır. Doğum oranının azalması ile birlikte aile içindeki çocuk sayısında da azalmalar meydana gelmektedir. Dolayısıyla, geniş nüfuslu aile boyutunda küçülmeler yaşanmaktadır. Sayısal olarak bu azalma oranının yanında nitel anlamda da azalmalar meydana gelmektedir (MacGarry ve Schoeni, 1995).

Düşen doğurganlık oranları ile artan yaşam beklentisi son birkaç yılda büyük ebeveynlerden toruna kadar kuşakların bir arada yaşamasına neden olmuştur. Bu durum ailelerin dikeyleşmesine sebep olmuştur. Bahsedilen aile yapısının dikeyleşmesi bir bireyin annesi, babaannesi, büyük anneannesi ile aynı anda var olmasına olanak

tanırken, doğurganlık oranlarının azalmasıyla birlikte yan soyların (kardeş, teyze, amca) da azalmasına sebep olmakta ve bu durum bireyin çoğu zaman tek çocuk olmasına ya da sınırlı sayıda akrabaya sahip olmasına neden olabilmektedir (Gratton ve Scotti, 2016).

Gelişen dünya yapısı ve ekonomik durumlar nedeniyle, hane içine giren gelir kaynağının tek yönlü olmasının yetersiz hale geldiği, buna bağlı olarak toplumda kadın nüfusunun da çalışma hayatına katıldığı görülmektedir (Villar, 2010). Kadının iş hayatına katılması, doğum oranının azalmasına sebep olmakla birlikte, çocuğun bakımı problemini ortaya çıkarmaktadır. Gündüz bakımı veren kuruluşlar, kreşler, çocuğun ev ortamında bakımın gerçekleşmesi için bakım sağlayacak bakıcılar gibi aile dışı veya aile veya akrabaların desteği ile bu probleme ilişkin çeşitli çözüm yolları aranmaktadır (Önel, 2006).

İleri toplumlarda çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili kurumların geniş bir alanı kapsaması annenin bu sorununu önemli ölçüde azaltmaktadır. Ancak Türkiye’de özel ya da devlet kurumlarına ait yapıların yetersizliği çalışan annelerin çocuk bakım sorununu daha fazla gündeme getirmektedir (Önel, 2006).

TÜİK’in (2019), “İş ve Aile Yaşamının Uyumu Anketi”nin 2018 yılı verilerine göre, Türkiye’de 3,5 milyon çalışan annenin %83,0’ının çocuklarının bakımı için bir destek almadığı, % 13’ünün okul öncesi ve anaokulu gibi profesyonel bakım merkezlerini, % 3’ünün evde bakıcı çalıştırmayı, % 1’inin ise hem bakıcı hemde kreş ile birlikte tercih ettikleri bulunmuştur.

Çocukların bakımında ücretli yardım almayan 3 milyon annenin yarısının çocuklarına kendisi veya eşiyle birlikte baktıkları, çocukları için büyükanne, büyükbaba veya diğer akrabaların desteğini alanların oranının ise % 15,2 olduğu saptanmıştır. Harici bakım desteği almayan annelerin yüzde 12,2’si bakım hizmetlerini masraflı bulduklarını belirtmişlerdir (TÜİK, 2019).

Bu sonuçlar ailelerin diğer bakım modellerine göre öncelikle çocuklarına kendilerinin bakmayı tercih ettiklerini ve çocuklarının bakımından büyükanne, büyükbaba veya diğer akrabaların desteğini aldıklarını göstermektedir. Hem güven olgusu hem de

ekonomik açıdan büyük ebeveynler bu soruna çözüm olarak görülmektedir (Önel, 2006).

Settles'a (2009) göre; sorunları kendi içindeki sistem ile çözüme kavuşturan geniş aile yapısında büyük ebeveyn 'güvenlik ağı' görevini üstlenmektedir. Aile yapısının içinde oluşturduğu bu ağ ile kriz dönemlerinde ortaya çıkan sorunlar hafifleyebilmektedir. Böylece büyük ebeveynlerin özellikle torunlarına yönelik rolleri üzerinde etkinin artmasına neden olmaktadır (Villar, 2010).

Yapılan araştırmalara bakıldığında büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirme oranlarının gün geçtikçe arttığı görülmektedir (Jenkins, 2018). Avrupa ülkelerinde torun bakımının büyük ebeveynler tarafından gerçekleştirilmesi oldukça yaygındır (DiGessa vd. 2016). Ayrıca; DiGessa ve arkadaşları (2016), bakımın büyük ebeveynler tarafından gerçekleştirilmesinin tercih edilmesinde genellikle büyük ebeveynlerin ücretsiz ve yüksek kaliteli bakım gerçekleştirmelerinin etkili olduğunu düşünmektedirler.

Literatür çalışmaları çocuklarının büyük ebeveynleri tarafından bakımının gerçekleştirilmesinin, genç annelerin iş gücüne katılımını artırdığını göstermektedir. ABD nüfus sayım birimi raporları, 18 yaşının altında büyük ebeveynleri ile yaşayan çocuklarının sayısının 1970 yılında %3.2'den 2010 yılında üç katına ulaşarak %10'lara yükseldiğini göstermektedir. Ayrıca, büyük ebeveynleri ile aynı hanede yaşamayan torunlarında büyük oranda büyük ebeveynlerinin bakımından yararlandıkları gözlemlenmiştir. ABD'deki gelir anketi ve program katılım verileri ise, çalışan anne babaya sahip 5 yaşın altında olan çocukların bakımının büyük ebeveynleri tarafından gerçekleştirilme oranlarının 1988'de % 13,9 iken 2005 yılında %19.6'ya yükseldiğini belirtmektedir (Laughlin, 2010).

Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirme süreci; bazı durumlarda destek olma amacıyla bakım verme rolünü üstlenirken, bazı durumlarda ise tamamen torununun bakımını üstlenme noktasına ulaşabilmektedir. Literatür verilerinde torun bakımı veren büyük ebeveynlerin iki grupta incelenebileceği düşünülmektedir. Bunlardan ilki; ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin sağlık sorunları yaşaması, ceza evinde olması veya madde bağımlısı olması nedenlerine bağlı olarak büyük ebeveynin

torunlarına tam zamanlı birincil bakım vermesidir. İkincisi ise; ebeveynlerin ücretli iş gücüne katılımı nedeniyle büyük ebeveynlerin çocuklarına yardımcı rolde çocuğun bakımını gerçekleştirmesidir (Tören vd., 2019). Torunlarına birincil ve ikincil bakım veren büyük ebeveynlerin bakım sorumlulukları birbirinden farklı olsa da hatta birincil bakım gerçekleştiren büyük ebeveynlerin daha büyük bakım yüklerinin olduğu düşünülse de; ikincil bakım veren büyük ebeveynlerin de gün boyu gerçekleştirdikleri bakım faaliyetlerin birincil bakım veren büyük ebeveynlere büyük benzerlik gösterdiği ortaya çıkmaktadır (Uğur, 2018).

Settles (2009) bu konuda yaptığı araştırmasında, büyük ebeveynlerin kriz dönemlerinde ailelerine destek kaynağı olmanın ötesinde bazı zamanlarda torunları için ebeveynlik rolünü tekrar yerine getirdiklerini belirterek literatüre “geç ebeveynlik” kavramını eklemiştir. Geç ebeveynlik kavramını oluşmasında etkili olan temel sebebin ise aile istikrarını sağlama olduğunu belirtmiştir. Ailelerde istikrarın sağlanması temel değer aktarımı ve toplumsal bütünlüğün sağlanmasında oldukça önemlidir.

Literatürde büyük ebeveynliğin devletinde desteğiyle gerçekleştirdiği, çocuğun koruyucu ailesi olarak bakımını tamamen büyük ebeveynlerin sağladığı kavramdan bahsedilmektedir. Bazı araştırmalar büyük ebeveynler tarafından verilen torun bakımını, custodial grandparent (resmi torun bakımı) non-custodial grandparents (gayri resmi torun bakımı) olarak açıklamaktadır (Won, 2009; Hayslip Jr. ve Kaminsk, 2005; Minkler Joe ve Price, 1992).

Villar (2010) bu konuda yaptığı araştırmasında torun bakımı veren büyük ebeveynlerin sağladıkları bakımın niteliğine göre üç farklı ebeveynlik biçiminden bahsetmiştir. Bunlar: çocuk koruyucu, aile koruyucu ve anne koruyucu büyük ebeveynliktir. Çocuk koruyucu büyük ebeveynler, genellikle ebeveynlerin ebeveynlik rolünü gerçekleştiremediği durumlarda torunlarının birincil bakımını üstlenen büyük ebeveynliği kapsar. Aile koruyucu büyük ebeveynler, birlikte yaşamadıkları torunlarının ani ve görelî bir şekilde kısa süreli bakımını gerçekleştiren büyük ebeveynleri tanımlar. Anne koruyucu büyük ebeveyn ise; kadının iş hayatına katılımına bağlı olarak torunlarına bu süre içinde bakım veren büyük ebeveynliği kapsamaktadır. Ayrıca; torun bakımı verme derecesinin, büyük ebeveyn açısından farklı sonuçlara

sebebi olduğu görülmektedir. Yoğun (intense) olarak isimlendirilen bakım çeşidinde büyük ebeveynler torunlarının bakım sorumluluklarını tamamen üstlenerek zamanlarının çoğunu torunlarıyla ayırmaktadırlar. Daha az yoğun (non-intense) olan bakım türünde ise büyük ebeveynler devamlılık gerektirmeyen, gerek olduğu durumlarda belirli zamanlarda çocuk bakımını gerçekleştirmektedirler (Quirke diğ., 2019). Bu noktada torun bakımının özellikle bakım veren kişi açısından farklı sonuçlar sebebi olması olasıdır.

Bahsedilen konu ile ilgili yapılan araştırmalar özellikle birincil bakım veren büyük ebeveynleri kapsamakla birlikte, büyük ebeveynlerin diğerlerine göre daha fazla fiziksel ve duygusal sağlık problemleri yaşadıkları sonucunu doğurmaktadır. Devamlı olarak torun bakımını gerçekleştiren büyük ebeveynler kısmen bakım verenlere göre daha fazla depresyon tehlikesi taşımakta ve sağlık düzeylerini az olarak değerlendirmektedirler (Giarruso, Feng, Wang, & Silverstein, 1996; Hughes, Waite, LaPierre, & Luo, 2007; Musil & Ahmad, 2002). Amerika’da koruyucu aile olarak torun bakımını gerçekleştiren büyük ebeveynlerin, gerçekleştirmeyenlere göre ölüm ve hastalık düzeylerinde artış gözlemlenmiştir (Burnette, 1999; Hayslip & Kaminski, 2005; Kolomer, 2008).

Hayslip Jr. ve Kaminski’ye (2005) göre resmi olarak torun bakımı veren büyük ebeveynlerin gayri resmi olarak bakım verenlere göre sağlık durumlarının daha düşük seviyede seyrebileceği, depresyon ve uykusuzluk gibi hastalıklara daha elverişli olabileceklerini ifade etmektedirler. Ayrıca; Hayslip Jr. ve Kaminski torun bakımı veren büyük ebeveynlerin, vermeyenlere göre rutinlerini gerçekleştirirken daha fazla zorluk ile karşılaştıklarını öne sürmektedirler. Minkler Joe ve Price (1992) ise çalışmada resmi torun bakımı veren büyük ebeveynlerin gayri resmi olanlara göre bakım verdikten sonra genel olarak sağlık seviyelerinde azalmanın olduğunu ifade etmektedir.

Torun bakımı toplumdan topluma bazı farklılıklar içeren bir yapıdır. Avrupa ülkelerinde ve ABD’de büyük ebeveynler kendi çocuklarının yüzleştiği madde bağımlılığı, hapiste bulunma, erken gebelik, duygusal hastalıklar, ölüm gibi problemler sonucunda torunlarının bakımını üzerlerine alabilmektedir (Hayslip ve Kaminski,

2005). Çin ve Tayvan gibi doğu ülkelerinde ise torun bakımının motivasyonu daha çok geleneksel değerlerle birlikte sosyal beklentiler, ailenin kolektif iyilik halinin amaçlanması (Lou, Chi, 2012) evlatlık değerine verilen saygı ile ilişkilendirilmektedir (Tsai ve diğ., 2013). Türk aile yapısında aile üyeleri arasında kuvvetli bağlar bulunmaktadır (Tezel Şahin ve Şahin, 2018). Bu bağ çalışan kadınların kendi ebeveynlerini ya da kayınvalidelerini çocuk bakımında etkin kılmalarına olanak sağlamaktadır (Demiriz ve Arpacı, 2016; Eyce, 1994; Yenilmez, 2012).

Özellikle toplumumuzda aile sistemi içinde büyük ebeveynler; torunlarına bakım verme, sevgi gösterme, şefkat sunma, birlikte oyun oynama, önerilerde bulunma, ebeveynler ve çocuk arasında ilişki balansı oluşturma, üçüncü kuşağa kültür transmisyonu sağlama gibi roller ile kayda değer bir yer aldığından, büyük ebeveynlerin torunları üzerindeki önemi gün geçtikçe artmaktadır (Bengtson, 2001; Arpacı, Bekar, 2013).

Büyük ebeveynler ailelerin devamlılığını sağlayan, aile literatürüne hakim, danışman, besleyici, rol model, değer aktarımcısı, ebeveyn ile torun arasındaki ilişkiyi dengeleyen aynı zamanda bireylerin kişiliğinin inşasında önemli bir konumdadır. Büyük ebeveynler tarafından verilen torun bakımı, nesiller arası bağların daha geniş alanda gerçekleşebilmesi açısından aile desteğinin temel yapı taşıdır ve hem ebeveynler hem de torunlar için önemli bir ekonomi ve duygusal kaynağı oluşturmaktadır (Brandon, 2000; Bass ve Caro, 1996; Silverstein ve diğ., 2003).

Bir arada yaşayan, birlikte zaman geçiren kuşaklarının karşılıklı olarak birbirleri ile uzlaşması, olumlu tutumları, toplumsal ahenk ve sakinlik için önemli olmaktadır. Büyük ebeveynler için torun ile geçirilen vakit mutluluk verilen tecrübeler olarak görülmektedir. Ayrıca, büyük ebeveynlerin aile içindeki konumu kültür aktarımı ve manevi doyum yönünde de etkili olmaktadır. Yaşlılık döneminde torun bakımı veren büyük ebeveynlerin manevi doyumlarının arttığı gözlemlenmektedir (Canatan, 2009).

Bakım sorumluluğu ile birlikte yeni bir rol edinen büyük ebeveynliğin, yeniden verimli aile üyesi olmanın etkisiyle mutlu çağrışımı ifade eden bir rol haline dönüştüğü görülmektedir. Dolayısıyla üstlenilen bu yeni rol büyük ebeveynler için pek çok yeni sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirmeleri onların iyilik hallerini genellikle olumlu etkilemektedir. Ancak büyük

ebeveynlerin beklenmedik ve yeni bir konuma erişmeleri, psikolojik-fiziksel sağlık durumlarını, sosyal hayatlarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Tören vd., 2019). Değişen hayat tarzları ve rollerine bağlı olarak torunlarına bakım veren büyük ebeveynler çeşitli psiko-sosyal sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır (Uğur, 2018). Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeleri; günlük hayatlarında sağladıkları günlük aktiviteleri ve genel olarak gün içindeki vakitlerini azaltsada; kendi çocuklarının torunlarına bakım veremiyor olması nedeniyle; büyükebeveynler torun bakımına istekli olmaktadır (Musil, Warner, Zauszniewski, Jeanblanc ve Kercher, 2006). Torun bakımı veren büyük ebeveynlere kendi arkadaş gruplarına daha az zaman ayırmaya harcamaya başlasalarda torun bakımının bazı yararları da bulunmaktadır. Örneğin Presser (1989) büyükebeveynlerin %31.1'inin genel olarak sağladığı torun bakımından ödeme karşılığı aldıklarını ve %11.7'sinin de yiyecek ve taşımacılık gibi para karşılığı olmayan aynı yardım aldıklarını belirtmektedir. Weelock ve Jones'un (2002) İngiltere'de yapmış olduğu çalışmalarında her üç ebeveyninden biri çocuğuna bakım veren büyük ebeveynine aynı yardım sağladıklarını belirtmektedir. Weelock ve Jones maddi faydaların yanında ilk kez torununa bakım veren büyükebeveynlerin duygusal yönden de mutlu olduğunu ve torun bakımı vermenin kendilerini iyi hissettirdiği ifade etmektedir. Goodfellow ve Laverty (2003) Avustralyalı büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeye başladıktan sonra kendi akrabalarıyla iletişim kurmaya daha istekli olduklarını vurgulamaktadır. Rutin olarak torun bakımı veren büyük ebeveynler torunlarıyla samimi ilişkiler kurmalarının torun bakımının keyif verici kısmı olarak nitelendirmektedir. Dahası torun bakımının resmi ya da gayri resmi veren bütün büyük ebeveynler için zor ve stresli bir iş olduğunu; resmi ya da gayri resmi torun bakımı büyük ebeveynler için duygusal açıdan ve fiziksel yönden olarak yıpratıcı olabilmektedir. Büyük ebeveynlerin torunları ile oyun oynamaları ya da tatile çıkmaları her iki gruptan büyük ebeveyn için fiziksel olarak zorlayıcı durumlara örnek gösterilmektedir (Goodfellow ve Laverty, 2003).

Büyük ebeveynler orta kuşaktaki boşanma, erken yaşta gebelik, ebeveynlerden birinin vefatı, ebeveynlerden birinin engelli olması ya da torunlardan birinin engelli olması gibi nedenlerden dolayı oluşan kriz dönemlerinde de aktif bir rol üslenerek ailelerine destek kaynağı oluştururlar (Westphal, 2015).

Öte yandan, literatürde yer alan bir diğer konu; bakım veren büyük ebeveynlerin yeni ve beklenmedik bir rol oynamaya başlamaları; sosyal, finansal, psikolojik, sağlık durumları, bakım verme yoğunluğu ve torunları ile yaşadıkları sorunlar nedeniyle psiko-sosyal olarak olumsuz da etkilenmeleri olmaktadır (Tören, 2018).

Büyük ebeveynlik yaşlılık ile bağlantılı bir durumdur ve buna bağlı olarak da bireylerin sağlık durumları, dinçlikleri ne olursa olsun stres durumu yaratmaktadır. Vaktinin büyük çoğunu torun bakımı ile dolu geçmesi büyük ebeveynlerin streslenmelerine sebep olmaktadır. Resmi ve gayri resmi torun bakımı veren büyük ebeveynler akranlarıyla zaman geçirmek istediklerini söylemelerde bilhassa 2-3 yaşındaki bir çocuk ile dışarıda zaman geçirmenin zorlayıcı olduğunu vurgulamışlardır (Goodfellow, Lorty, 2003). Büyük ebeveynlerin yaşam kalitesini ve sağlık durumunu etkileyen durumun; bakımını gerçekleştirdikleri torunun nasıl algıladıkları ile ilgili olduğu da etkili olabilmektedir. Bu doğrultuda büyük ebeveynin torununu bir zorluk olarak algılayıp algılamaması ile yaşam kalitesinin ilişkili olduğu düşünülmektedir (Triado vd., 2014). Sand ve arkadaşları (2005)'nın yaptığı bir araştırmada büyük ebeveynlerin mental sağlıklarının torun bakımı ile ilgili stres algıları ve sahip olunan kaynaklar ile ilişkili olduğu yönündedir. Büyük ebeveynlerin torunları ile oyun oynama ya da tatile çıkma gibi etkinlikleri gerçekleştirmeleri; her iki grupta yer alan büyük ebeveyn için fiziksel olarak yıpratıcı durumlara örnek gösterilmektedir (Goodfellow ve Lorty, 2003).

Torun bakımında; kendini hâlsiz hissetme ya da ailenin yüklediği sorumluluk ile yüzleşmesi büyük ebeveynlerin duygusal olarak karşılaştıkları zorluklardandır. Torunlarıyla aynı hane içinde yaşayan büyük ebeveynler, ayrı yaşayanlara göre daha düşük yaşam tatmini hissetmektedir (McGowen, Ladd ve Strom, 2006).

Torununa bakımı veren büyük ebeveynlerin; bakımı gerçekleştirirken karşılaştıkları ve yoğunlaştıkları sorumluluk oranları psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Büyük ebeveynler gelişme dönemlerinin son evrelerinde yüklendikleri bu sorumluluk ve beklenmedik görevler ile birlikte güçsüzleşebilmekte, bunalılabilmekte ve streslenebilmektedir. Bluestein ve arkadaşları (2011)'e göre torun bakımı ve bunalım arasında anlamlı bir yaklaşım bulunmaktadır. Büyük ebeveynlerin

bakım açısından konumlandıkları bu önemli rolün yoğunluğu, bireylerin psikolojik iyilik hali üzerinde etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla, büyük ebeveynlerin torun bakımında taşıdıkları sorumluluk yükünün fazla olması psikolojik olarak olumsuz etkilenme oranlarının da o kadar arttığı görülmektedir (Muller, Litwin, 2011). Yine McGarrigle ve arkadaşları (2018)'nın yaptıkları araştırmada büyük ebeveynlerin sık bir şekilde bakım vermelerinin bireylerde bunalım belirtilerin ortaya çıkmasında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kendini yorgun hissetme ya da ailenin kendisini yüklediği sorumluluk, büyük ebeveynlerin duygusal açıdan zorluklardan birisidir. Bakım verdikleri torunlarıyla birlikte yaşayan büyük ebeveynler; torunları ile birlikte yaşamayanlara göre daha düşük yaşam tatmini hissetmektedir. Zamanın çoğunun dolu geçmesi büyük ebeveynlerin stresli hissetmesine sebep olmaktadır (McGowen, Ladd ve Strom, 2006).

Torun bakımının olumsuz tesirlerinin yanında olumlu etkilerine de değinmek mümkündür. Moore ve Rosenthal (2014)'ın torunlarına ikincil bakım veren büyük ebeveynler ile yaptığı araştırmada; büyük ebeveynlerin torun bakımı ile hayatı anlamlı buldukları, kendilerini aktif hissettikleri ve yaşamdan keyif aldıkları görülmüştür. Dolayısıyla, bakım verme görevi büyük ebeveynlerin amaçlı ve anlamlı bir hayat yaşamalarını desteklediği, ailesinin iyilik durumunu ve kimliğini sürdürme düşüncesini etkilediği fikrinde olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, bazı araştırmalar pasif bir büyük ebeveynlik sürecini yaşayan yani torun bakımı sağlamayan bireylerin, aktif bir şekilde torunlarına bakım veren büyük ebeveynlere göre yaşamlarının daha az anlamlı olduğunu düşündüklerine neden olmaktadır (Mahne ve KlingebielMotel, 2012). Ebeveynler ve torunlar için büyük ebeveynler büyük bir destek ekolünü simgelemektedir. Büyük ebeveynlerin vermiş oldukları torun bakımı ailelerin madiyükleri kapsamında hafifletici bir etki sunmaktadır. Bunula birlikte ihtiyaç duyulması halinde verilen torun bakımı sosyal hizmetler kapsamında devletin üzerindeki finansal yükü azaltmaktadır (Won, 2009).

Dünyada torun bakımı ile nesiller arası dayanışmayı inceleyen alan yazıları, büyük ebeveynler, ebeveynler ve genç nesil üzerindeki etkilere odaklanmıştır. Büyük ebeveynler toplum içinde erginlik ve dengeleme unsurunu nitelediği için, geçmiş ve gelecek arasında taşıyıcılık ve aktarım oluşturma, toplumun devamlılığı algısını ayakta

tutma anlamında hem değer transiti sağlayan hem tecrübe aktarımı içeren hem de gelecek nesillerin karşılaşacakları zorluklarda deneme yanılma sirkülasyonunu azaltan bireylerdir (Baran, 2020). Baran'a (2020) göre; yaşlıların nesiller arası dayanışmada olan önemli rolleri çocukların gelişiminde kendini göstermektedir. Özellikle 0-12 yaş aralığındaki çocukları büyükleriyle sosyalizasyonunun sağlanması, çocukların görerek ve model alarak öğrenmeleri sebebiyle çok önemlidir. Buna istinaden, büyük ebeveynler ile torunlar arasında oluşan ilişki ve dayanışma durumu, aile işlevlerinin yönetilmesini de kolaylaştırmaktadır. Bunun ile birlikte Özmete (2017)'nin araştırmasında yaşlı bireylerin sahip oldukları torun sayısının az ya da fazla olması o torun üzerindeki ilgi ve özgürlük arasında negatif bir ilişkinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmaya göre; torun sayısı artıkça onun ile geçirilen zaman ve aktivite sayısı azalmaktadır (Özmete, 2017).

Yapılan bazı çalışmalarda dikkat çeken hususlardan birisi gençlerin ebeveynlerine ve büyük ebeveynlerine yönelik duyduğu bağlılık, yakınlık ve olumlu tutumlarının, nesiller arasındaki anlaşmazlıkların giderilmesinde önemli bir adım olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, bu anlaşmazlıkların anlaşılması ve çözülmesi amacıyla güncel olarak araştırmaya konu olan nokta da nesiller arası dayanışma konusu yer almaktadır (Netzer, 1994; Duflos, 2022).

Cooney ve Dykstra (2011) tarafından kuşaklararası dayanışma; her yaşta bireyin kendi ihtiyaçları ve potansiyelleri doğrultusunda, toplum içinde sahip oldukları yer ile birlikte farklı yaş grupları arasında çift yönlü destek ve işbirliğini koruyarak, eşitlik ilkesine bağlı toplumun ekonomik ve sosyal süreçlerinden bu bireylerin yaralanmasını sağlamak olarak tanımlanmıştır.

Aile, tüm yaş gruplarında ve bütün bireyler için önemli bir sosyal destek alanıdır. Aile içinde nesiller arası dayanışmanın sağlanması hem yaşlı bireyler hem de çocuklar için önemli bir noktadır. Kuşaklararası dayanışmanın sürdürülmesi toplumun çoğunluğu tarafından kabul edilen ve toplumun temelini ifade eden değerlerin sonraki nesillere yansıtılması yönüyle büyük bir önem taşımaktadır (Dubas, 2001).

Ailede nesiller arası ilişkiler; destek ve dayanışma kavramlarını yansıtmaktadır. Aile düzeyinde kuşaklararası dayanışmanın yapısı; uzun süreli ilişkiler ile etkileşimin

davranışsal ya da duygusal boyutları ebeveynler ve torunlara arasında bağlılık, duygu ve destek olarak tanımlanmaktadır. Bengtson ve arkadaşlarına göre; kuşaklararası dayanışmayı belirleyen altı alt faktör bulunmaktadır. Bunlar; ilişkisel dayanışma, duygusal dayanışma, uzlaşımsal dayanışma, işlevsel dayanışma, normatif dayanışma ve yapısal dayanışma olarak sıralanmaktadır. İşlevsel dayanışma; kuşaklararasıda çift yönlüverilen ve alınan desteği tanımlamaktadır. Duygusal dayanışma; aile bireylerinin diğer bireyler üzerinde duygu ve değerlendirmeleri olarak bilinmektedir. Normatif dayanışma; Aile değerlerinin önem ve aktarımının yanı sıra torun olma, ebeveyn olma gibi toplumsal rollerin gerektirdiği sorumlulukları gerçekleştirme ile ilgili beklentileri kapsar. Uzlaşımsal dayanışma; kuşaklararasıda fikirler, değerler ve yönelimler hakkında düşünce birliğinin sağlanması olarak tanımlanır. İlişkisel dayanışma; kuşaklararasıda aile bireylerinin ilişkilerinin sıklığı ya da niteliğini tanımlamaktadır. Yapısal dayanışma; aile üyeleri arasındaki coğrafi yakınlığın kuşaklararasıda sunulan fırsatlara yansması olarak tanımlanmaktadır (Bengtson ve Schrader, 1982; Roberts ve Bengtson,1991).

Toplumda giderek evlenme oranlarının azalması, boşanma oranlarının artması, farklı aile tiplerinin ortaya çıkması (tek ebeveynli aileler, parçalanmış aileler), göç, bireyselleşme, geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçiş gibi aile ve toplum ile ilişkili yapısal değişimler, kuşaklararası ilişkiler üzerindeki denge unsurlarını da etkilemiştir (Baran, vd., 2020). Dolayısıyla, bu durum hem yaşlı bireylerin hem de genç nesillerin sosyal, ekonomik ve psikolojik iyilik durumu olumsuz etkilemektedir. Bağımsız ve bireyci kültürlerde kuşakların karşılıklı sorumluluk duygusunun azalması, nesiller arasındaki bağın ve desteğin azalmasına neden olan bir durumdur. Nesiller arasındaki dayanışmanın incelenmesi ile ilgili olguların ele alınması ve dayanışma düzeyine ilişkin kanıtların işlenmesi hem yaşlı bireylerin hem de yetişkin olacak bireylerin refahı için oluşturulacak sosyal stratejiler yönünden önemli olmaktadır (Baranowski, 1982). Nesiller arasındaki etkileşimde gitgide azalmaların olması, toplumda ortak norm değerlerine sahip olan farklı kesimlerde ayrılıklara sebebiyet vermektedir. Nesiller arasındaki paylaşımı artıracak ve geliştirecek araştırmalara literatürde yer verilmesi toplum kültürü ve toplumsal değerlere katkı sağlayacaktır (Hazer, 2011). Nesillerin birlikte seçkin bir yaşam bencileyebilmeleri için kuvvetli aile

ve güçlü toplum anlayışına sahip olan bir sistem de kuşaklararası dayanışma istenilen bir çözüm olarak görülmektedir. (Özmete, 2012).

Bu araştırma ile torun bakımı vermenin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisinin araştırılması ve bu ilişkide etkili olan sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Torun bakımı vermenin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisinin araştırılması nesiller arası ilişkilerin arttırılması, birey ve aile dolayısıyla toplumun refah düzeyinin artmasına katkı sağlaması açısından oldukça önem arz etmektedir. Yabancı literatür ve Türkiye’de yer alan literatür incelendiğinde; torun bakımı vermenin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye’de ve dünyada bilhassa yaşlı nüfus oranının kuvvetle arttığı ve çoğu zaman büyük ebeveynliğin bireylerin yaşlılık döneminde denk geldiği düşünüldüğünde; bu konunun genelliği ve önemi açısından, bu alanda çok sayıda araştırma yapılıyor olması normal görülmektedir. Bu noktada; bu çalışmanın alan yazına getireceği perspektif açısından değerli görülmektedir.

Bu çalışmanın konu ile ilgili literatüre katkı sağlayacağı, yapılacak olan çalışmalara ve projelere ışık tutacağı ve torun bakımı ve nesiller arası dayanışma, bireysel ve toplumsal refah açısından oluşturulacak devlet politikalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma;

- Torun bakımının nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma ile ilişkisinin araştırılması,
- Torun bakımı veren büyük ebeveyn ve torunun sosyo-demografik özelliklerinin nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma ile olan ilişkisinin belirlenmesi,
- Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda birey, aile ve gerekli kurum ve kuruluşlara geçerli önerilerde bulunulması amacıyla planlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma;

- Torun bakımı veren 45 yaş üzerinde olup 16 yaşının altında en az bir torunu olan Ankara ilinin Çankaya ilçesinde yaşayan büyük ebeveynler ile sınırlıdır.
- Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yalnızca nesiller arası işlevsel ve duygusal boyutu incelenmiştir.
- Araştırmada elde edilen bulgular örneklemin nitelikleri ile sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

H₁: Torun bakımı nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H₂: Torun bakımı nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H₃: Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{3a}) Büyük ebeveynlerin cinsiyeti nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{3b}) Büyük ebeveynlerin medeni durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{3c}) Büyük ebeveynlerin eğitim durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{3d}) Büyük ebeveynlerin sağlık durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{3e}) Büyük ebeveynlerin gelir algısı nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H₄: Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{4a}) Büyük ebeveynlerin cinsiyeti nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{4b}) Büyük ebeveynlerin medeni durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{4c})Büyük ebeveynlerin eğitim durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{4d})Büyük ebeveynlerin sağlık durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{4e})Büyük ebeveynlerin gelir algısı nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H₅: Bakım verilen torununun sosyo-demografik özellikleri nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5a}) Torunun yaşı nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5b}) Torunun cinsiyeti nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5c}) Torunun eğitim durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5d}) Torunun sağlık durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5e})Torunun büyük ebeveyni ile akrabalık bağı nesiler arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H_{5f})Torunun sahip olduğu kardeş sayısı nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir

H_{5g})Torun bakımı veren büyük ebeveynin çevresinden yardım alma durumu nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H₆: Bakım verilen torununun sosyo-demografik özellikleri nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6a}) Torunun yaşı nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6b}) Torunun cinsiyeti nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6c})Torunun eğitim durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6d})Torunun sağlık durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6e})Torunun büyük ebeveyni ile akrabalık bağı nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6f})Torunun sahip olduğu kardeş sayısı nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{6g})Torun bakımı veren büyük ebeveynin çevresinden yardım alma durumu nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H7: Büyük ebeveynler tarafından verilen torun bakım faaliyetleri nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7a) Büyük ebeveynlerin torun bakımını sağlarken çevrelerinden yardım alma durumları duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7b) Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirdikleri yer nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7c) Büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşe sıklıkları nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7d) Büyük ebeveynlerin, torunlarının ebeveynlerinin evleri arasındaki mesafe nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7e) Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermelerinin olumlu bir katkı sağladığına yönelik düşünceleri nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H7f) Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermelerinin olumsuz etki durumuna yönelik düşünceleri nesiller arası duygusal dayanışma ile ilişkilidir.

H8: Büyük ebeveynler tarafından verilen torun bakım faaliyetleri nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H8a) Büyük ebeveynlerin torun bakımını sağlarken çevrelerinden yardım alma durumları işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H8b) Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirdikleri yer nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H8c) Büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşe sıklıkları nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H8d) Büyük ebeveynlerin, torunlarının ebeveynlerinin evleri arasındaki mesafe nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{8e}) Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermelerinin olumlu bir katkı sağladığına yönelik düşünceleri nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

H_{8f}) Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermelerinin olumsuz etki durumuna yönelik düşünceleri nesiller arası işlevsel dayanışma ile ilişkilidir.

1. BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, nesiller arası dayanışmanın ortaya çıkmasında etkili olan kuramlar ve teoriler anlatılacaktır. Daha sonra nesiller arası dayanışmanın alt faktörlerinden bahsedilip, torun bakımı veren büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışmaya etkisi ele alınarak kavramsal çerçevesi ortaya konulacaktır.

1.1 NESİLLER ARASI DAYANIŞMAYA YÖNELİK KURAM VE TEORİLER

Sosyal psikoloji alanında nesiller arası ilişkilerin gündeme gelmesi 1950 yılların başına tekabül etmektedir. Strauss (1964) aile sosyolojisinde de bu tarihten sonra incelenmeye başladığını belirtmiştir.

Kuşaklararası dayanışma hem makro hem de mikro düzeyde araştırma konusu olmuştur. Mikro düzeyde kuşaklararası dayanışma incelemelerinden bahsedilirken ailedeki farklı kuşakları birbirleriyle olan ilişkileri; makro düzeyde ise toplum bazında yaşlı ve genç kuşağın birbirleri ile olan ilişkileri kastedilmektedir (Walker, 1996).

Bengtson ve Roberts’a (1991) göre makro açıdan nesiller arası dayanışma toplumların, bireylerine sunduğu iyilik ve uyum halinin tamamıdır. Dolayısıyla dayanışma grup üyeleri arasında karşılıklı olan şefkat, etkileşim, grubun demografik yapısına bağlı tutumlar ve birlik anlayışını kapsar.

“Kuşaklararası Dayanışma: Ekonomik ve Sosyal Bağları Güçlendirme” adlı kitapta kuşaklararası dayanışma kavramının detaylı analizi yer alırken, kuşaklararası dayanışmayı etkileyen kavramlara yer verilmiştir. Bu kitapta, Vern Bengston ve Petrice Oyama kuşaklararası dayanışmayı hem toplumsal (makro) hem de bireyler ve aile (mikro) açıdan ele alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Lowenstein ise ailenin esenliğini ve mutluluğunu korumak için küreselleşme, teknolojik gelişmeler, toplumdaki ekonomik değişimler, kadınların iş hayatındaki yerleri gibi değişen

demografik yapıların dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (Cruz-Saco, Zelenev, 2010).

Ailelerdeki nesiller arası dayanışmayı inceleyen ve bu alanda teoriler geliştiren birçok yaklaşım vardır. Son yıllarda aile sosyolojisinde yaygınlaşmaya başlayan kuşaklararası dayanışma; demografik ve yapısal etmenler nedeniyle genç kuşak ve yaşlı kuşak arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini temele alan bir konudur. Dolayısıyla, kuşaklararası dayanışma nitelik, nicelik ve motivasyonel bağlamda incelenmiştir. Niteliksel açıdan üç temel kuram söz konusu olmuştur. Bunlardan mikro anlamda kuşaklararasıdaki fikir ayrılıklarını kapsayan ve kuşaklararasıdaki kültür farklılıklarını göz önünde bulunduran **kuşaklararası çatışma kuramı**dır (Clarke, Preston, Bengston, 1999). Kurama göre; torun bakımı veren büyük ebeveynler ile torun arasında olan negatif yaşantılar ve tutarsızlıklar nesiller arası çatışma durumunu ifade eder. Bu kuramı tam tersini öne süren, kuşakların birbirleriyle olan ilişkilerini pozitif bağlamda inceleyen, kuşaklararası dayanışma unsurlarının bireylerin ilişkilerini güçlendireceğini belirten kuram ise **kuşaklararası dayanışma kuramı**dır. Bu kuram, yaşam süresinin uzamasını dolayısıyla kuşakların birbirleriyle uzun vadede yaşam dilimlerini paylaşmalarını; bakım veren büyük ebeveyn ve torun arasındaki iletişimi kuvvetlendirdiğine inanılan unsurları kapsamaktadır. Büyük ebeveyn ve torunların ilişkilerinde hem pozitif hem de negatif durumların var olabileceğini savunan kuram **kuşaklararası ikilem teorisidir**. Bu kuramda; hem kuşaklararası çatışma hem de kuşaklararası dayanışma birlikte ele alınmıştır. Nesiller arasındaki ilişkisi ying ve yang metaforuna benzetilmektedir. Kuşaklararası dayanışmadaki pozitif etkiler ile kuşaklararası çatışmadaki negatif etkiler birbirini tamamlamaktadır. (Clarke, Bengston, 1999).

Kuşaklararası dayanışmaya yönelik bir diğer teoride Kalmijn tarafından geliştirilmiştir. Kalmijn'e göre; kuşaklararası dayanışma hem alışveriş formu olarak hem elçilik temelinde hem de dayanışmanın ve desteğin yer aldığı sosyal normlar ile ortaya çıkarmaktadır. (Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyumu, 2012). Kalmijn'in alışveriş yaklaşımına göre; anne ve babanın çocuklarına küçüklükte yatırım yaptıkları düşüncesine dayanarak; yaşlandıkları zaman ya çocuklarından ya da torunlarından bakımlarının gerçekleşmesini isteyerek, onların karşılığını vermesi olarak açıklanmaktadır (Kalmijn, 2005).

Kalmjin'e göre elçilik yaklaşımı ise; insanların kendi çıkarları için bir alışveriş içinde oldukları fikrine karşı çıkmak üzere gelişmiştir. Bu yaklaşıma göre büyük ebeveynler kendi çıkarları için torun bakımı vermemektedir. İnsanın kendi iyilik hali, başkalarının iyilik hali ile dayanışma içinde gelişmektedir (Kalmjin, 2005).

Kalmjin'in bir diğer yaklaşımı ise norm yaklaşımıdır. Kalmjin'in norm yaklaşımı, kuşaklararası dayanışmayı sosyolojiyi temele alır. Bu yaklaşım içinde iki tane norm barındırır. Bunlardan ilki "aile bağımlılığı yükümlülüğü"dür ve kişinin ailesinin zor zamanlarında yanında olması gerekliliğini savunmaktadır. İkinci norm "aile üyelerinin aldıkları desteğe karşılık kendilerinin de yeri geldiğinde destek olmaları" gerekliliğini savunmaktadır (Kalmjin, 2005). Kalmjin'in alışveriş, elçilik ve norm şeklindeki üçlü teorik yaklaşımının dışında kuşaklararası ilişkilere yoğunlaşan başka sınıflandırmalarda mümkündür. Bunlar da kuşaklararası dayanışmanın yanı sıra çatışma ile açıklanabileceğini savunan düşüncelerdir (Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyumu, 2005).

Dwyer ve arkadaşları tarafından geliştirilen **karşılıklı değişim kuramı**, kuşaklararası dayanışmayı karşılıklılık prensibine dayanarak açıklamaktadır. Kurama göre; büyük ebeveyn yaş alması nedeniyle aile ve toplum ile ilişkilenen sosyal etkileşiminde düşüş görülerek diğer kuşaklar ile eşitsiz bir değişim sürecine girmektedir. Dolayısıyla, kaynak paylaşımında eşitsizlik meydana gelerek yaşlı kuşak genç kuşağa bağımlı hale gelmektedir. Bunun sonucunda ilişkideki gücün zayıflama durumu ortaya çıkmaktadır (Dwyer, Jankowski, 1994). Bunun tersine, Kalaycıoğlu ve Rittersberger-Tılıç (2000)'ın yaptığı araştırmada; Türkiye'de aileler kaynaklarını bir havuzda toplama politikasını edinerek nesiller arasında maddi ya da manevi türlü kaynakların aktarımını ve transmisyonu hafifletmektedir. Bu durum, büyük ebeveyni daha az veren ya da yalnızca duygusal destek verme boyutunda olma durumundan çıkarmaktadır.

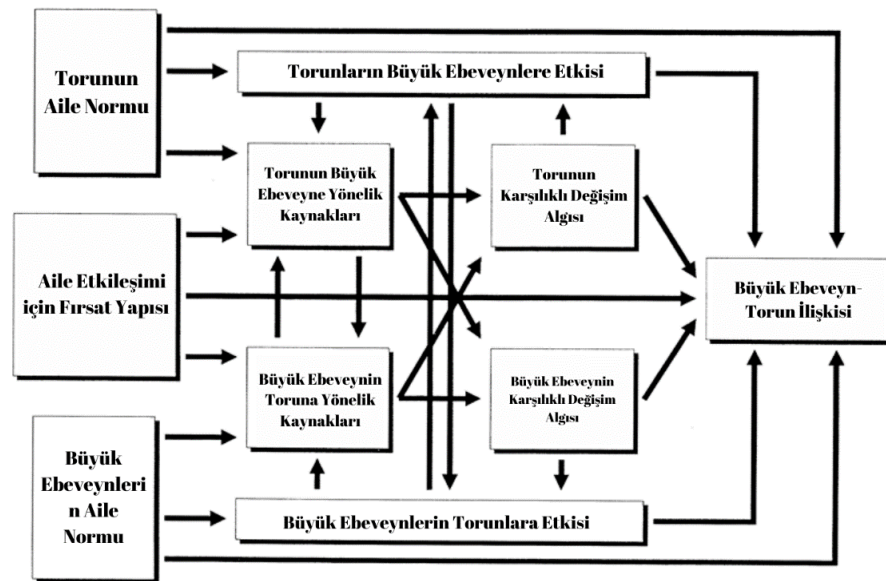
Yaşlılığın bireysel inşası (life course) kuramı ise; bireyin hayatı süresince bütün ihtiyaç, hedef ve yaşam durumlarının yaşlılık sürecindeki bağlarını da belirlediğini savunmaktadır. Bu kurama göre insanın; öğrenim, çalışma, boş zaman faaliyetleri, aile, grup içi ve toplumla olan etkileşim, sosyallik, sağlık, ekonomi, dini ve etnik grup ilişkileri gibi hayat fonksiyonunu destekleyen aktiviteler arasında nasıl ve ne sıklıkla

bağlantılar ilişkilendirdiği, bu ilişkilerin kalitesi ve birey için anlam ve önemi yaşlılık boyunca önemli etmenlerdir. Büyük ebeveynin yaşamı boyunca geliştirdiği tutumlar genç nesil ile bağlantısını etkilemektedir. Dolayısıyla kuşaklararası dayanışmayı da etkilemektedir (Riley ve Riley 2000).

Black ve Bengston kuşaklararası dayanışmayı yalnızca bir boyutlu bir yapı olarak ele alırken daha sonrasında ailelerde kuşaklararası dayanışmayı duygusal, ilişkisel, işlevsel, uzlaşımsal, normatif ve yapısal dayanışma olarak tanımlamışlardır (Bengston ve diğerleri, 1976). Bengston ve Schrader tarafından 1987 yılında kuşaklararası dayanışma kavramının temelleri atılmıştır. Bu dayanışma; büyük ebeveynler ve genç nesiller arasında iletişim, fikir birliği, yardımlaşma durumları, bağımlılık gereksinimleri, karşılıklı sorumluluk ve normlar, yerleşim yakınlığı gibi yapıları kapsamaktadır. Kuramın daha sonraki düzenlemelerinde (Bengston ve Schrader, 1982; Mangel, Bengston ve Landry, 1988; Mchesney ve Bengtson, 1988) kıstaslar daha da detaylandırılıp, geliştirilmiştir. Bunlar:

- 1) Bağ veya iletişim,
- 2) şefkat veya duygusal ilişki,
- 3) Düşünce uzlaşımı ya da anlaşma,
- 4) Kuşaklararası paylaşım ya da desteğin niteliği veya şemaları,
- 5) Çocuğa ait normlar veya aileye karşı bireysel sorumluluklar ve aile iletişimi içi olanak yapısı ya da hısımlık, doğurganlık aile üyelerinin sağlığı gibi durumlardan etkilenen ilişki için aile üyelerinin var olma durumunu içermektedir. Bahsedilen araştırmaların sonucunda Bengston ve Roberts tarafından 1991 yılında geliştirilen ve aile dayanışmasının türlü unsurlarının araştırıldığı model günümüzde halen kullanılmaktadır. Bu modelde; aile bireylerinin birbirlerine olan duygusal değerlendirmeleri, nesiller arasında fikir birliğinin sağlanması, aile bireylerinin birbirlerine olan destekleri, normlara bağlılık, bireylerin rollerindeki sorumlulukları almaları, aile üyelerinin coğrafi yakınlık ve aile bireylerinin ilişkilerinin sıklığı incelenmiştir (Bengston, Roberts, 1991).

Bengston ve Roberts (1991) tarafından Şekil 1’de görülen nesiller arası dayanışmanın çok boyutlu doğasını belirleyen “Büyük Ebeveyn ile Torunun İlişki Ağı” adı verilen model oluşturulmuştur. Nesiller arası aile uyumu, birliktelik, sevgi, fikir birliği, kaynak paylaşımı, aile normlarının gücü ve aile sosyolojisinden kavramsal katkıları yansıtan; nesiller arası etkileşim için fırsat yapısının altı boyutunun bir taksonomisinin temelini oluşturmaktadır. Bengston ve Roberts (1991) bu modelde; nesiller arası işlevsel dayanışmanın ebeveyn ve çocuk arasındaki kaynak değişiminin hem nesnel hemde öznel yönlerini yansıtmaktadır. Onlara göre; bu modelin birinci çıkarımı, işlevsel dayanışmanın bireysel normların gücüne ve nesiller arası dayanışmaya olan etkisine yönelik olumlu bir fonksiyonunu yansıtmaktadır. Aynı zamanda; bu modeldeki ikinci önemli çıkarım; nesiller arası ilişkilerde ebeveyn-çocuk arasındaki sevgi, sıcaklık gibi duygusal dayanışma faktörlerinin gelecekteki etkileşim oranları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmasıdır (Şekil 1). Yıllar içerisinde geliştirilmeye ve farklı ifadeler ile tanımlanmaya çalışılsa da bu teorilerin kullanım düzeyi sınırlı kalmıştır (Özmete, 2017).

Şekil 1: Büyük Ebeveyn ile Torunun İlişki Ağı

(Uyarlandığı Kaynak: Bengtson, V. L., & Roberts, R. E. (1991). *Intergenerational Solidarity In Aging Families: An Example Of Formal Theory Construction. Journal Of Marriage And The Family*)

Modelin en gelişmiş halini oluşturan Bengston ve arkadaşları, bu modelin yalnızca tek boyutlu bir yapı içermediği; ailelerde kuşaklararası dayanışmanın, karışık ve fazla boyutlu bir yapıda olduğu ve çeşitli değişkenlerin nesiller arası dayanışma boyutlarını imgelediği belirtmiştir (Bengston ve Roberts, 1991). Nesiller arası dayanışmaya yönelik yapılan ve geliştirilen en kapsamlı model olan Bengston ve Roberts (1991)'ın çalışmasında bahsedilen nesiller arası dayanışma modelindeki boyutlar; duygusal, işlevsel, yapısal, ilişkisel, uzlaşımsal ve normatif dayanışma olarak sıralanmaktadır.

Duygusal Dayanışma; aile bireylerin birbirlerine besledikleri olumlu duyguların karşılıklı olması, türü ve derecesi; aile bireylerine duyulan alaka, sıcaklık, ilişki bağlarının kuvveti, sağgörü, itimat, hürmet gibi duyguların miktarı, aile üyelerine karşı hissedilen pozitif duyguların karşılıklı olduğuna dair inancın derecesi olarak ifade edilir.

İşlevsel Dayanışma; destekte bulunma, kaynak paylaşımının sağlanması ve ulaşılan sıklık derecesi, karşılıklı yardımlaşma ilişkilerinin (finansal, fiziksel, duygusal) derecesi, nesiller arası kaynak paylaşımının karşılıklı olma derecesi gibi değişkenlerle ilişkilendirilir.

İlişkisel Dayanışma; aile bireylerinin sahip olduğu her türlü etkinlik ve etkileşim türleri, bu etkileşimlerinin sıklığını ifade eder. Telefonla, yüz yüze, mail aktarımı ile sürdürülen iletişim sıklığı; özel zamanlarda ya da boş zaman aktivitelerinde ortak alanların bütünü olarak açıklanabilir.

Yapısal Dayanışma; ailenin kompozisyonuna ve yaşadığı çevreye göre şekillenen aile üyelerinin yerleşim mesafesi, aile üyelerinin kişi sayısı, aile üyelerinin sağlığı gibi ifadeler ile ilgilidir.

Uzlaşımsal Dayanışma; aile üyelerinin ortak bir zeminde bulunduğu inanç, değer ve tutumları olarak anlamlandırılır. Ailede yer alan ortak değerler, inançlar ve tutumlar açısından aile içindeki uyum ve benzer yönelimlere sahip olmalarını betimlemektedir.

Normatif Dayanışma; aile içinde sahip olunan role uyum sağlamak ve sorumluluklarını yerine getirme oranı; aileye ve nesiller arası dayanışma faktörlerine

verilen önem derecesi; bu yükümlüklerine olan bağlılık derecesi olarak nitelendirilir. (Bengston, Roberts, 1991).

Özetle, Bengston ve Robert (1991) kuramlarının temellerini atarken aile dayanışmasını beş unsurda gruplamışlardır. Bunlar ilişki ve etkileşim, fikir birliği ve birlik, şefkat ve karşılıklı sevgi, işlevsel bağlılık ve normatif bütünleşme olarak sıralanmaktadır (Öztürk, 2016)

Bu araştırma ile torun bakımının nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisinin araştırılması, torun bakımı veren büyük ebeveyn ve torunun sosyo-demografik özelliklerinin nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma ile olan ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2 TORUN BAKIMI VE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA

1.2.1. Torun Bakımı ve Nesiller Arası Duygusal Dayanışma

Durkheim (1915) çalışmalarında duygusal dayanışmayı çerçeveyerek; kişilerin birbirleriyle olan olağan etkileşimlerinin bir sonucu olarak benzer inanç ve davranışlar yoluyla ortaya çıkan duygusal bir bağlantı olarak tasarlamıştır.

Wallace ve Wolf (2006) duygusal dayanışmayı, bir kişinin başka bir kişi ile sahip olduğu, bu kişiler arasındaki bağları güçlendirmeyi hedefleyen ve buna yönelik hizmet eden özdeşleşme duygusu olarak tanımlamışlardır.

Kuşaklararası ilişkiler bağlamında, Hammarstrom (2005) duygusal dayanışmanın bireyin diğer insanlar ile deneyimlediği duygusal bağları ifade ettiğini belirtmiştir. Bu bağlar; duygusal yakınlık ve temas derecesi ile belirlenmektedir. Duygusal dayanışma aynı zamanda bireyleri bir grupta birbirine bağlayan ve birliktelik duygusunu besleyen duygusal bileşen olarak ele alınmıştır (Allen v.d., 2005).

Duygusal dayanışma, bireylerin toplum içinde bağlarının güçlenmesine, grup üyeleri arasındaki dayanışmayı; ortak inançlar, değerler ve ritüeller aracılığıyla aidiyet

motivasyonunu artırarak birlikte hareket etme ve ortak hedeflere ulaşma noktasına taşıyabilmektedir (Durkheim, 1915).

Büyük ebeveynlerin, çocukların ve torunların birbirlerine karşı hissettikleri olumlu duyguların derecesi olarak tanımlanmaktadır. Olumlu duyguların işlevsel dayanışma üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin torunlarına ve çocuklarına karşı olumlu duyguların yüksek olduğu görülse de zaman zaman fikir ayrılıkları ve çatışmaların da yaşandığı durumlar görülmektedir (Patford, 2007).

Literatüre bakıldığında daha çok pozitif duyguların ve ilişkilerin duygusal dayanışma faktörünü olumlu etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla, birbirini seven ve birbirlerine olumlu duygular besleyen nesillerin birbirlerine daha çok pratik yardım sağlayacakları öngörülmektedir (Muller, Litwin, 2011).

Whitbeck ve arkadaşları (1994)'na göre, erken aile deneyimlerinin yetişkin-ebeveyn ilişkisinin kalitesi üzerindeki etkisi ve bu deneyime maruz kalan torunların büyük ebeveynlerine sunduğu işlevsel ve duygusal desteğin kapsamı; yetişkin-ebeveyn ilişkisi ve torun-büyük ebeveyn ilişkisinin kalitesini belirlemektedir.

Chen'e (2024) göre; çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde nesiller arası duygusal dayanışma dikkate alındığında, hem genel düzeyde hem de yaşlı ebeveynlerin torunları arasındaki duygusal yakınlığı etkilemesi yönüyle farklılık yaratabileceğini belirtmiştir. Chen, çocuk sayısının arttığı ailelerde torun sayısının da artacağını dolayısıyla bireylerin iletişim sıklıklarının dağılacağını vurgulayarak nesiller arası duygusal dayanışmanın olumsuz yönde etkileneceğini belirtmiştir.

1.2.2 Torun Bakımı ve Nesiller Arası İşlevsel Dayanışma

İşlevsel dayanışma; nesiller arası dayanışmanın alt faktörleri arasında incelendiğinde, dikkat çeken ve gözlenen bir yapı olduğu görülmektedir. Nesiller arasında yapılan finansal ve ayni yardımlar, ev içi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde verilen destekler ve bakım verme konusunda yapılan yardımlar ile nesiller arası ilişkilerde ön plana çıkan

unsurlardan biri olarak tanımlanabilir. Aile üyelerinin farklı konularda birbirlerine yardımcı olmasının ve sahip olunan kaynakların paylaşımının derecesi ifade eden dayanışma yöntemidir (Özmete, 2017).

Büyük ebeveynler ve çocukları ya da büyük ebeveynle ve torunları arasındaki işlevsel dayanışma; finansal yardım, bakım yardımı ve pratik yardımlar olarak ifade edilebilir. Finansal yardım aile üyeleri arasında var olan maddi yardımı tanımlar. Pratik yardım, büyük ebeveynlerin ya da torunların ev içi faaliyetler de birbirlerine sağladıkları yardımı ifade eder. Bakım yardımı ise; herhangi bir şeyin iyi halinin çerçevesini genişletmesi ve sürdürülebilirliği için gösterilen çabaların tamamını ya da bir bireyin başlıca ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (Roberts, Bengston, 1991).

Finansal yardım daha çok ebeveynlerin, çocuklarının öğrenimleri, evlilik aşamaları ya da çocuk bakımları hususunda ihtiyaç hissettikleri maddi imkanların sağlanmasını açıklasa da ekonomik yardım; ihtiyacı ele alan yardım, beraber yaşama, paylaşım ve finansal düzey olarak ifade edilmektedir (Özmete, 2017).

Pratik yardımlar; temizlik, yemek, fatura ödeme, alışveriş gibi yardımları kapsamaktadır. Yapılan araştırmalarda; torunların büyük ebeveynlerine sağladıkları yardımlarda toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olduğu gözlemlenmektedir. Kız torunların ev işlerine yardım ederken, erkek torunların markete gitme, fatura ödeme gibi yardımları sağladığı gözlemlenmektedir. Torun bakımı veren büyük ebeveynlerinde toplumsal cinsiyet rollerine göre yardım sağladıkları görülmektedir. Özmete (2017)'de yaptığı araştırmasında; pratik yardım konusunda torun bakımı veren büyük ebeveynlerin, torunlarından pratik yardım alma durumlarının torunun yaşına bağlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Büyük ebeveynlerinin torunlarının yaşları küçük olduğunda bu konularda yardım sağlayamadıkları görülmüştür.

Büyük ebeveynin sağlık durumu da pratik yardım verebilmesi konusunda etkili olmaktadır. Sağlık durumu kötü olan büyük ebeveyn torununa pratik yardımda bulunamamaktadır. Ancak; bu durumda torunu tarafında büyük ebeveyne pratik yardım sağlanabilmektedir. Aynı zamanda; büyük ebeveynin sağlık durumu iyi ise ve torunlarına coğrafi yakınlığı bulunuyorsa özellikle yemek yapma ve temizlik konusunda pratik yardım sağlayabilmektedir. Dolayısıyla, torun bakımı veren büyük ebeveynin

sağlamış olduğu pratik yardımda en önemli belirleyicilerin sağlık durumu ve yardım sağlayacak güce sahip olması söylenebilir (Özmete, 2017).

Aile içindeki pratik yardımlaşmanın nesiller arası ilişkileri dolayısıyla dayanışmayı olumlu yönde etkilediği gözlemlenmektedir. Bireylerin bu yardımlardan memnun oldukları, bu yardımların ilişkileri güçlendirdiği, samimiyeti ve dayanışmayı artırdığı görülmektedir (Chen, 2024).

Nesiller arası dayanışmanın işlevsel boyutunu etkileyen temel konu bakımdır. Bakım; bir şeyin iyilik halinin devamlılığı ve gelişmesi için gösterilen emek ya da çabaların tümüdür. Nesiller arası dayanışma faktörü olarak ele alındığında ise bakım; birinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Modern toplumlarda değişen aile yapısı, köyden kente göç, doğum oranlarının azalması, beklenen ömür süresinin uzaması gibi demografik değişimler büyük ebeveynlerin torun bakımı vermesine ilişkin çabaları önemli hale getirmektedir (Allen, Jacobs, 2005).

Kuşaklararası dayanışmanın alt boyutlarından işlevsel dayanışmanın bir alt boyutu olarak torun bakımı yani uzun süreli bakım konusunda da nesiller arası dayanışmanın tek yönlü olduğu söylenememektedir. Yapılan çalışmalarda; büyük ebeveynlerin torunlarına bakarak, onlarla ilgilendikleri ve çocuklarına yardımcı oldukları görülmektedir. Özellikle, büyük ebeveynlerin çocuklarının işe gitmesi durumunda ve parçalanmış ailelerde torun bakımı verdikleri görülmektedir (Özmete, 2017).

Tonnies, Parsons ve Bales gibi sosyologlar dayanışma konusunda etkiletişim ve şefkat kavramlarının önemine daha fazla değinmişlerdir. Bu düşünürlerin çalışmalarından yola çıkarak aile dayanışmasında işlevsel boyutun ilişkisel ve duygusal dayanışmayı tetiklediği gözlemlenmiştir (Homans, Heider, 1958).

2. BÖLÜM

KONU İLE İLGİLİ YURT DIŞI VE YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Nesiller arası dayanışma yurt dışında 1960'lı yılların başında sosyal psikoloji ve sosyoloji arasında başlayıp yaygınlaşırken, Türkiye'de bu konu ile ilgili araştırma incelemeler güncel zamanda ele alınmaya başlamıştır. Ancak; nesiller arası dayanışma ve torun bakımı konusu Türkiye'de yeni kavramlaşan bir konu olduğu için araştırma kaynakları sınırlıdır. Yabancı literatür ve Türkiye'de yer alan literatür incelendiğinde; torun bakımı vermenin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu bölümde; yurt içinde ve yurt dışında torun bakımı ve nesiller arası dayanışma ile ilgili yapılan araştırmalar kronolojik sıralamaya göre düzenlenmiştir.

2.1 YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Literatürde; kuşaklararası ilişkiler üzerine yapılan çalışmaların odak noktası genellikle gençlerin yaşlılarla karşı tutumları ve genç kuşak tarafından yaşlılık kavramının nasıl anlamlandırıldığına yönelik olmuştur (Smith, 1998).

Kogan (1961) tarafından yapılan araştırmada, yaşlılara karşı olumsuz tutum sergileyen gençlerin genel olarak olumsuz kişilik özelliklerine daha yatkın bireyler olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırmada nesiller arası duygusal dayanışmada; sevginin, şefkatin, saygının ve sıcaklığın karşılıklı olması ve karşılıklığının derecesinin önemi vurgulanmıştır.

Weinberger ve Millham'ın (1975) araştırmasında, bir grup genç bireye yetmiş yaşında olan yaşlı birey hakkındaki görüşleri alınmıştır. Üniversite öğrencilerinin bu yaşlı bireye karşı, 25 yaşındaki bireylere göre daha olumlu tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Crimmins ve Ingegneri (1990) "Yaşlı Ebeveynler ve Çocukları Arasındaki Etkileşim ve Yaşam Düzenlemeleri" adlı çalışmasında; büyük ebeveynlerin sağlık durum

faktörlerinin duygusal dayanışma ile etkileşim içinde olduğunu bulmuşlardır. Sağlık durum faktörlerinin iyi olduğunu düşünenlerin genç kuşak ile etkileşim sıklıklarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Smith (1998) araştırmasında; ekonomik refahın genç kuşak ve yaşlı kuşak arasındaki dayanışma üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; özellikle düşük gelirli ailelerde kuşakların birbirlerinden ayrı yaşamaları, aralarındaki etkileşim sıklığının azaldığı ortaya konulmuştur. Bu durum, mekânsal ayrışmaların kuşaklararası etkileşim üzerinde önemli sonuçlar doğurduğunu vurgulamıştır.

Silverstein ve Bengston (1997)'in "Modernleşme Bağlamında Aile Sorunlarına, Yaşlanmaya ve Sosyal Desteğe Teorik Yaklaşımlar" araştırması; Amerikan ailelerinde kuşaklararası dayanışmanın cinsiyet, medeni hal ve yaş ekseninde geliştiğini ele almaktadır. Araştırma sonucunda; kadınların erkeklere göre yaşlı bireyler ile daha fazla iletişim halinde oldukları görülmüştür. Yine bu araştırma sonucuna göre; ebeveynlerin ayrı olmaları nesiller arası dayanışmayı olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Yaş ile ilgili sonuçlar ise; genç yaştaki yetişkinlerin orta yaştaki yetişkinlere göre daha sağlam dayanışma ilişkileri kurduğu görülmüştür.

Kuşaklararası dayanışmanın alt faktörlerine bağlı olarak gelişen ve kuşaklararası dayanışmanın tanımlanmasında etkili olan incelemelerde bulunmaktadır. Bunlardan kronolojik olarak bahsedildiğinde; ilk olarak Merrill Silverstein ve Vern Bengston'un 1997 yılında ele aldığı "Kuşaklararası Dayanışma ve Amerikan Ailelerinde Yetişkin ve Ebeveyn İlişkilerinin İncelenmesi" başlıklı yazısında kuşaklararası dayanışmanın altı boyutunu temele alarak Amerikan ailelerini sınıflandırmışlardır. Bunlar: kenetlenmiş, sosyal, yakın, mesafeli, mecburi ve kopmuş ailelerdir. Bu aile fenotipler kuşaklararası dayanışma yönünden temel olarak incelendiğinde; kenetlenmiş, sosyal ve yakın aile tiplerinde kuşaklararası dayanışmanın 6 faktörünün de bulunduğu gözlemlenmiştir. Ancak; mesafeli ve kopuk ailelerde kuşaklararası dayanışmanın 6 faktörünün de bir arada bulunmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, farklı olan aile yapılarında potansiyel olarak kuşaklararası dayanışmanın işlevsel faktörünün etkili olma olasılığının güçlü olduğu vurgulanmıştır (Silverstein, Bengston, 1997).

Barton (1999) tarafından yapılan çalışmada; kuşaklararası dayanışmayı kuvvetlendirmeye yönelik çalışmaların her zaman nesillerarası dayanışmayı destekleyen ve kuvvetlendiren sonuçlar vermediğini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada suça sürüklenmiş olan genç bireylerin, yaşlı bireyler ile ilişkilerini kuvvetlendirmek için bir programa katılmaları sağlanmıştır. Genç bireylerin yaşlı kuşağa yönelik tutumlarının programa katıldıktan sonra daha da kötüleştiği görülmüştür.

Mills (1999) araştırmasında; torunların ergenlikten yetişkinliğe geçerken yaşadığı rol değişimi ile büyük ebeveynlerine yönelik dayanışma algıları arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Araştırma sonucunda; rol ediniminin aile dayanışmasını azaltmadığı gibi rol kaybının da aile dayanışmasını kuvvetlendirmedeği ortaya çıkmıştır.

Henretta ve arkadaşları (2002) tarafından Amerika ve İngiltere’yi kapsayan ‘’ Sosyo-ekonomik ve Sağlık Farklılıklarının Ebeveynlerin Yetişkin Çocuklarına Yardım Sağlaması Üzerinedeki Etkisi’’ isimli araştırmasında, sosyo-ekonomik ve sağlık durumlarının kuşaklararası dayanışma üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ancak bu araştırma da büyük ebeveynlerin çocuklarına yaptıkları tek taraflı yardım konusu ele alınmıştır. Sosyo-ekonomik durumun evli katılımcıları daha çok etkilerken, sağlık durumunun daha çok bekar katılımcıları etkilediği gözlemlenmiştir. Araştırmaya göre daha fazla çocuğa sahip olan büyük ebeveynlerin torun bakma olasılıklarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Weelock ve Jones’un (2002) İngilterede yapmış olduğu çalışmada; her üç ebeveyninden biri çocuğuna bakım veren büyük ebeveynine aynı yardımda bulunduğunu belirtmektedir. Weelock ve Jones maddi yararlarının yanında ilk kez torununa bakım veren büyükebeveynlerin duygusal açıdan doyum sağladığını ve kendilerini iyi hissettiklerini öne sürmektedir.

Goodfellow ve Laverty (2003) ‘’Büyükanne ve Büyükbabaların Düzenli Çocuk Bakımı Sağlayıcıları Olarak Deneyimlerine İlişkin Bilgiler’’ adlı çalışması, Avustralyalı büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeye başladıktan sonra; kendi akrabalarıyla iletişim kurmaya daha istekli olduklarını vurgulamıştır. Rutin olarak torun bakımı veren büyük ebeveynlerin; torunlarıyla samimi ilişkiler kurmalarının torun bakımının keyif verici kısmı olarak değerlendirmektedir.

Teo ve Graham (2003)'in yaptıkları araştırmada, torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yaşam biçimlerindeki değişiklikler ele alınmış ve büyük ebeveynlerin torunları ile zaman geçirmekten zevk aldıkları ancak özgür zamanlarının kısıtlanması nedeniyle dilemma yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun kuşaklararası çatışmaya sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında Avrupa Komisyonu tarafından yapılan bir araştırmada, üye ülke vatandaşlarının nesiller arasındaki dayanışmanın güçlenmesi için devletlerin buna yönelik politikalar geliştirmesi gerektiğine inandıklarına yönelik sonuçlar ortaya konmuştur (Flash Eurobarometer ve Gallup Organization, 2009).

Merz ve Özeke (2009)'nin Hollanda'da yaptıkları "Nesillerarası Aile Dayanışması; Göçmen Gruplar ve Nesillerarasındaki Değer Farklılıkları" araştırmalarında, kuşaklararası dayanışma din ve kültür başlığı altında incelenmiştir. Dini inançlar ve aile ilişkileri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Merz ve arkadaşları (2009) tarafından Hollanda'da yapılan bir başka araştırmada; kuşaklararası dayanışmada iyilik durumu araştırılmıştır. Kuşaklararası ilişkinin kalitesi büyük ebeveyn ve torun ilişkisinin iyilik hali içinde önemli bir belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, kuşaklararası ilişkinin kuvvetli olduğu ailelerde kuşaklararası işlevsel dayanışmanın yüksek olması her iki kuşağında iyilik hali için olumlu bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir.

Sadl ve Hlebec (2010) araştırmalarında; büyük ebeveynler ve torunlarının karşılıklı sevgi alışverişinde bulunmalarının; yüksek oranda duygusal refah ve yaşamdan alınan tatminin kişilerin sağlığı ile ilişkilendirmiştir.

Moorman ve Stokes (2016) "Büyükanne, Büyükbaba, Yetişkin Torun İlişkisinde Dayanışma ve Depresif Belirtilerin Gidişatı" çalışmalarında; büyük ebeveyn ve torun ilişkisindeki dayanışmanın yani yakınlık, temas ve işlevsel alışverişin, her iki üye üzerindeki depresif etkilerini incelemişlerdir. Büyük ebeveynler ve torunlar için daha fazla yakınlığın depresif belirtileri azalttığı, daha sık temasın ise depresif belirtileri artırdığı gözlenmiştir. Sadece büyük ebeveynler için ise; işlevsel desteğin olmaması depresif semptomları artırdığı görülmüştür.

Zelezna (2018) araştırmasında; bireylerin yaşlanan ebeveynlerine yardım sağlamanın torunlarına bakma olasılığını ve yoğunluğu üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucu; ebeveynlerine destek sunan bireylerin torunlarına daha az sıklıkta ve daha az bakım vermeleri ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Aksine, bakım sorumlulukları arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir.

Mebane ve Pezzuti (2020)'e ‘‘Yetişkin Torun, Ebeveyn ve Büyük Ebeveyn Üçlüsünde Nesillerarası Dayanışma: Yaşlıların Olumlu Bakış Açısı, Geleceğe ve Genç Yaşlılara Yönelik Olumlu Beklentiler’’ çalışmasına göre geçtiğimiz yüzyıldaki demografik değişimler, genç yetişkinler olarak büyükanne ve büyükbabaları ile yaşayan torunların yüzdesinin artırmıştır. Mebane ve Pezzuti nesiller arası dayanışmanın yakınlık, temas ve araçsal değişim yönlerini ele alarak, bu bileşenlerin gençler ve yaşlılar arasındaki bölünmüşlük ile nasıl ilişkili olduğunu araştırmayı hedeflemişlerdir. Araştırma sonucunda; ilgili değişkenlerin yaşlılara ilişkin olumlu bakış açısını desteklediği ve kuşak farkı algının azalttığını vurgulamaktadır.

Airey ve arkadaşları (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; büyükanne ve büyük babaların yetişkin çocukları çalışırken neden torunlarına çocuk bakımı sağlamayı tercih ettikleri incelenmiştir. Aile temelli çocuk bakımı, yetişkin çocuklara yönelik aile yükümlülükleri ve nesiller arası dayanışma ele alınarak; çocuk bakımı sağlama arzusunu şekillendiren sosyo-ekonomik ve istihdam koşullarının, sağlanan çocuk bakımının doğasını ve büyük ebeveynlerin bakıma uyum sağlamak için hayatlarında yaptıkları değişiklikleri etkilediği ortaya çıkmıştır.

Duflos ve Giraudeau (2022) araştırmalarında; nesiller arası dayanışma çerçevesine dayanan büyük ebeveynliğe ilişkin araştırmaların son otuz yılda arttığını gözlemlemişler ve farklı kültürlerde büyük ebeveynliği yaşam boyu incelemek için kapsamlı bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda; Kuzey Amerika, Avrupa ve İsrail’de kuşaklararası dayanışmanın en çok çalışılan boyutu duygusal dayanışma olarak gösterilirken, Asya çalışmalarında en çok normatif dayanışmanın incelendiği görülmüştür. Avustralya’daki çalışmaların ise duygusal ve işlevsel dayanışma üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

2.2 YURTIÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Türkiye’de kültürel değerler dayanışma ilişkilerini güçlendiren bir yapıya sahiptir. Kuşaklararası dayanışma ilişkilerine dayalı araştırmalar özellikle kentsel yapı içinde yer alan kırsal kökenli ailelerin aile, akrabalık, hemşehrilik ilişkilerini kapsayan bir çerçevede ele alınmaktadır. Ancak özellikle genç ve yaşlı kuşakların ya da torun bakımını odağına alıp inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır (Pınarcıoğlu ve Işık, 2002).

Kalaycıoğlu ve Rittersberger-Tılıç (2000)’ın yaptıkları araştırmada; köy hayatından şehir yaşamına ulaşan ailelerde maddi ve değer aktarımların incelenmesi yapılmıştır. Kır yaşamından kent yaşamına geçiş yapan aileler tarafından oluşturulan ortak kaynak alanına en çok destek veren aile üyelerinin, büyük ebeveynler olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucuna göre bu yardımdan en çok faydalanan kişilerinse henüz iş hayatına girmeyen yeni kuşak olduğu gözlemlenmiştir.

Cangöz (2008) tarafından kuşaklararası ilişkileri inceleyen ‘‘Yaşlanma Yalnızca Kayıp Mı? Ya da İmtiyaz?’’ araştırmasında; genç kuşakların maddi, manevi ve değerler hususunda yaşlı nesil ile çatışma yaşadıkları vurgulanmıştır.

Hazer (2011) tarafından 12-18 yaş arası 511 öğrenci ile Ankara’da yapılan ‘‘ Ergenlerin Büyük Ebeveynlerinden Beklentilerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi’’ araştırmasında; torunların büyük ebeveynleri ile olan ilişkilerini hangi faktörlerin etkilediği incelenmiştir. Torunların büyük ebeveynleri ile olan ilişkilerinde ‘‘gerektiğinde yanımda olma’’ ve aile sorunlarıyla başa çıkabilmek için tavsiyelerde bulunma’’ beklentilerinin yüksek oranda olduğu görülmüştür.

Baran ve Çoban (2012) tarafından yapılan ‘‘Kuramsal Açıdan Kuşaklararası Dayanışma: Yaşlı-Genç İlişkileri’’ araştırmasında; Bengston ve arkadaşlarının (1991) nesiller arası dayanışma modelinin altı boyutu da ele alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, kuşaklararası dayanışmanın geliştirilip, desteklenmesi için devlet politikalarının oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Arpacı ve Bekar (2013) tarafından gerçekleştirilen ‘‘Çocukların Büyük Ebeveynleri İle Etkileşimlerine İlişkin Görüşleri’’ araştırmasında; büyük ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocukların, büyük ebeveynleri ile etkileşimlerini ele alınmıştır. Bu araştırma sonucuna göre; büyük ebeveynleri ile yaşayan çocukların küçük yaş grubundakilerin daha olumlu, büyük yaş grubundakilerin ise değerlendirmelerinin daha olumsuz olduğu görülmüştür. Ayrıca, kız çocukların erkek çocuklara göre büyük ebeveynleri ile etkileşimlerinin daha kuvvetli olduğu gözlemlenmiştir. Büyük ebeveynin ise eğitim düzeyi artıkça; bakım verdikleri çocukların olumlu görüşlerinin ya da bazı olumsuz görüşlerinin arttığı görülmüştür.

Hazer, Öztürk ve Gürsoy (2015) tarafından Ankara’da 18-59 yaş arası 1130 kişi ile yapılan çalışmada; ailelerde nesiller arası dayanışma teorisinin, işlevsel ve duygusal dayanışma boyutların yaşam tatmin düzeyi üzerindeki etkisinin bulunması hedeflenmiştir. Araştırma sonucunda; duygusal dayanışma ile yaşam tatmin düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Öztürk (2016) tarafından 15-29 yaş arasındaki 990 genç ile Ankara’da yapılan araştırma; gençlerin ailelerde nesiller arası normatif dayanışmasının ve normatif dayanışma ile nesiller arası dayanışmanın diğer alt boyutları ve sosyo-demografik faktörler arasındaki ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma da işlevsel dayanışmanın ortalamanın birazcık üzerinde olduğu ve işlevsel dayanışmanın, gençlerin büyük ebeveyne yardımda bulunmaları ile pozitif yönde ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

Uğur (2018a) tarafından ‘‘Torun Bakım Faaliyetinin Bakım Sağlayıcı Büyükkannelerin Sağlık Durumları Üzerindeki Etkisi’’ çalışmada; Antalya’da torun bakımı veren büyük annelerin sağlık durumlarının bakım sürecinde etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; bakım veren büyükkannelerin bakım sürecinde psikolojik doyum yaşadıkları ve aynı zamanda kendilerini zorlayıcı bir sorumluluk içinde hissettikleri görülmüştür.

Yine, Uğur (2018b) tarafından yapılan ‘‘Büyük Ebeveyn Ve Torun İlişkileri: Çocuk Bakım Pratikleri Üzerine Bir Araştırma’’; Antalya’da aile yapısı içindeki aile ilişkilerinin görev ve sorumlulukların, büyük ebeveynlik rolü üzerindeki etkileri incelenmiştir. Büyükkannelerin tam zamanlı, düzenli ya da yardımcı bakım görevlerinin

yaşamlarını nasıl etkilediği anlaşılmaya çalışılmıştır. Nitel olan bu araştırmada elde edilen sonuçlar; düzenli olarak torun bakımı veren büyükannelerin yaşam pratiklerin olumlu ve olumsuz etkilendiği, genel olarak duygusal tatmin yaşadıkları görülmüştür.

Tören (2018) tarafından; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin psiko-sosyal durumları incelenmiş olup, Türkiye’de torun bakımı veren büyük ebeveynleri direkt olarak etkileyen politikalar ile ilgili açıklıkların bulunduğu görülmüştür. Büyük ebeveynlerin yaşadıkları bu problemlere yönelik olarak; makro boyutta torun bakımı veren büyük ebeveyn haritasının oluşturulması ve sonrasında büyük ebeveyn temelli aile danışmanlığı hizmeti programının oluşturulması tavsiye edilmiştir. Mezzo boyutta; grup sosyal çalışmaları ve okul sosyal hizmeti uygulaması önerilerinde bulunmuştur. Mikro boyutta ise; vaka yönetimi paradigmasının kullanılması önerilmiş ve aile danışmanlığı hizmetinin torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yaşadıkları problemlerin çözülmesi için kullanılması tavsiyesinde bulunmuştur.

Altan ve Tarhan (2018) tarafından yapılan “Büyükkanneden Toruna: Yaşamboyu Öğrenme Sürecinde Değer Ve Beceri Aktarımı” çalışmasında; büyükkannelerin okul öncesi düzeyindeki torunlarına yaşam boyu öğrenme sürecinde büyüme ve gelişme sürecinde aktardıkları değer ve beceriler incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre; büyükkannelerin torunlarına değer aktarımında kendi tecrübelerinden faydalandıkları görülmüştür. Ayrıca, öğrenme ve değer aktarımın karşılıklı olduğu ortaya çıkmıştır.

Akçay ve Taşkın (2019) tarafından torun bakımı veren büyükkannelerin bakım süreci ile ilgili deneyimlerini öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada; büyükkannelerin zamanının büyük çoğunluğunu bakım verdikleri torun ile geçirdikleri ve sosyal yaşamdan izole oldukları görülmüştür.

Görgün-Baran ve Günay (2020)’nın yapmış olduğu sosyal sermaye kuramı çerçevesinde yaşlıların sosyal ilişkilerini inceleyen araştırmada; yaşlı kuşak ve onların 12-58 yaş arasındaki akrabalarından oluşan 1268 kişi yer almaktadır. Bu araştırmada aile üyelerinin sosyo-ekonomik durumları, yaşam memnuniyetleri ve birbirleriyle olan dayanışma ilişkileri incelenmiştir. Araştırmada yaşlı bireylere yetişkin çocukları tarafından bakım sağlanması beklentisinin yüksek olmasıyla birlikte, bakım konusunun

karşılıklı ve aile içinde olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bakım konusundaki karşılıklılık ifadesi de yaşlı bireyin bakımı kadar torun bakımını da kapsamaktadır.

Görgün-Baran ve Atlı (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; kuşaklararası ilişkilerin yanı sıra kuşaklararası çatışmanın da etken olduğu gözlemlenmektedir. Buradaki çatışma genç kuşak ve büyük ebeveyni kapsamaktadır. Kültürel bir değer olarak bakım kavramı Türkiye’de diğer ülkelere nazaran daha çok aile içinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada, Türkiye’de aile bağının dayanışma ilişkilerinin gerçekleşmesinde birincil etken olduğu görülmektedir.

Uğur (2020) tarafından yapılan ‘‘Çocuk Bakımında Büyükanne ve Büyükbaba: Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları Bağlamında Nitel Bir Araştırma’’ çalışmasında; ailede meydana gelen değişimler nedeniyle ortaya çıkan torun bakımının büyükanne ve büyükbaba katılımlarında katılımların gösterdikleri ve büyükanne ve büyükbabaların torunların fiziksel ihtiyaçlarına yönelik bakım sağladıkları gözlemlenirken, büyükbabaların da torunların araşsal ihtiyaçlarına yönelik bakım sağladıkları görülmüştür.

Tören ve Çiftçi (2019) tarafından; torun bakımı veren büyük ebeveynleri psiko-sosyal durumları incelenmiş ve yaşanan problemlerin giderilmesi için makro boyutta (sosyal politika), mezzo boyutta (okul sosyal hizmeti, destek grupları), mikro boyutta (vaka yönetimi, danışmanlık) öneriler sunulmuştur.

Görgün-Baran ve arkadaşları (2020) tarafından; Ankara’da ikamet eden 65 yaş ve üzeri 16 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların aile, akrabalık ve arkadaşlık-komşuluk ilişkilerinden beklentileri ve bu ilişkilerden doğan güven, topluma katılım ile sosyo-kültürel faaliyetlere katılım durumları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda katılımcıların çocukları ve torunları ile ilgili olan sosyal ilişkileri güvenli bağlar ile kurulmuş olup, sosyal destek mekanizması olarak katılımcılara yardımcı bir işleve sahip olduğu görülmüştür.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırma ile torun bakımının nesiller arası dayanışmanın alt boyutlarından olan duygusal ve işlevsel dayanışma ile ilişkinin araştırılması ve bu ilişkide etkili olan sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama araçları, anket formunun uygulanması ve verilerin analizine dair açıklamalar yer verilmiştir.

3.1 ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu araştırmada, torun bakımının nesiller arası dayanışmanın alt boyutlarından olan işlevsel ve duygusal dayanışmayla ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu ya da zincir örnekleme yöntemleri kullanılmıştır.

Amaçlı örnekleme (purposive sampling), istatistiksel olarak olasılığa bağlı olmayan örnekleme yöntemidir. Araştırmanın amacına yönelik bilgi açısından çeşitli durumların seçilerek detaylı araştırma yapılmasına fırsat tanıyan amaçlı örnekleme, belirli ölçütleri karşılayan veya belirli nitelikleri taşıyan bir veya birden fazla istisnai durumlarda çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir. Araştırmacı, seçilen durumlara bağlı olarak doğa ve toplum olaylarını ya da gerçekliklerini anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri bulmaya ve açıklamaya çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Amaçlı örneklemin gayesi, araştırmada çalışılan problemleri çözüme kavuşturacak zengin bilgi içeren olayları ayırt etmektir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların anlaşılmasında ve açıklanmasında faydalı olmaktadır (Tarhan, 2015).

Kartopu örnekleme metodunda örneklem düzenleme süreci araştırmanın yapılacağı bireylerden birine ulaşarak başlamaktadır. Bu katılımcıyla yapılan görüşme sonunda o katılımcının aday gösterdiği diğer bireylere, o bireylerle görüşme sonrası da onların önerdiği diğer bireylere erişmektedir. Böylece katılımcı sayısı artarak süreç devam etmektedir. Bu süreç bir müddet sonra belirli bireylere yoğunlaşıp örneklem

oluşturmayla sonuçlanmaktadır (Şahin, 2014). Kartopu örnekleme yöntemi; özellikle nadir görülen durumları incelemede bu özellikte bir bireyle temas kurulmasının ardından, bu bireyin yardımıyla diğer bir bireyle görüşüp zincirleme olarak örnekleme oluşturma işlemidir (Kılıç, 2013). Araştırmada ilk olarak 16 yaşından küçük en az bir toruna sahip olan ve 45 yaş üzerinde olup Ankara ilinin Çankaya ilçesinde yaşayan torun bakımı veren büyük ebeveynlerin istatistiki verileri bulunmaması nedeniyle ulaşabilen kişiler ile görüşme yapılmıştır, ardından onların yönlendirdikleri kişilere ulaşıp, onlardan da başka kişilere ulaşılmıştır. Böylelikle bilgi alınabilecek kişiler belirlenmiştir. Bir kişinin birden fazla toruna bakma durumunda, en fazla bakım verme sıklığı açısından en küçük çocuk esas alınmıştır.

Araştırmanın evrenini, Ankara’da yaşayan ve sosyo-ekonomik düzeyleri çeşitlilik gösteren 16 yaşın altında en az bir torun sahibi olup son bir yıl içinde torununa bakan 45 yaş ve üzeri büyük ebeveynler oluşturmaktadır. Örneklemin evreni iyi şekilde temsil etmesi gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak farklı ekonomik ve sosyo-kültürel düzeydeki katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda; Ankara Büyükşehir Belediye sınırları içindeki 25 ilçe (Akyurt, Altındağ, Ayaş, Balâ, Beypazarı, Çamlıdere, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Evren, Gölbaşı, Güdül, Haymana, Kalecik, Kazan, Keçiören, Kızılcahamam, Mamak, Nallıhan, Polatlı, Pursaklar, Sincan, Şereflikoçhisar, Yenimahalle) arasından; sosyo-ekonomik düzeyde çeşitli aile yapısının bulunması ve araştırmacının; zaman ve emek açısından kolay ulaşılabilceği bir bölge olması nedeniyle Çankaya seçilmiştir. 45 yaş üzerinde ve 16 yaşından küçük en az bir toruna sahip olan farklı sosyo-ekonomik düzeyde 282 kişi ile görüşülmüş olup, 27 katılımcı görüşmeyi yarıda keserek devam etmek istememiştir. 32 katılımcıya ait verilerin eksik olduğu tespit edilmiş ve analize dahil edilmemiştir. Son incelemede toplam 223 katılımcının verisinin tam olduğu görülmüş ve analiz edilmiştir.

Örnekleme oluşturulurken, çok değişkenli analizlerin birçoğunda denek sayısının uygulanan ölçek madde sayısının en az 5 katı olması gerekliliği (Altunışık ve arkadaşları, 2005) ya da denek sayısının ölçekteki madde sayısının 10 katı olmasının daha kabul edilebilir bir oran olduğu vurgulanmaktadır (Hsiri ve arkadaşları, 1998). Bu araştırmada kullanılan ölçek sayısı 17’dir ve 10 katından daha fazla olan 223 kişilik örneklem grubu araştırma için yeterli görülmektedir.

3.2 VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Araştırma katılımcılara yüz yüze anket yöntemi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bir örneği Ek.1’de yer alan anket formunda kişisel ve demografik bilgiler ile torun bakımı veren büyük ebeveynlerin nesiller arası dayanışmanın alt boyutlarından işlevsel ve duygusal dayanışmaya ilişkin soru ve ölçekler yer almaktadır. Anket Formu dört bölümden oluşmaktadır.

Anket formunun katılımcılara ilişkin demografik bilgiler kısmında, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, medeni durumu, çalışma durumu, gelir algısı, sağlık güvencesi, sağlık durumu, torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumlarının değişimi, kim/kimler ile birlikte yaşadığı, birlikte yaşadıkları kişi sayısı ve sahip oldukları çocuk sayıları ile ilgili bilgileri yer almaktadır.

Anket formunun ikinci kısmında yer alan bakımı gerçekleştirilen toruna yönelik bilgiler kısmında; büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, sağlık durumu, torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumlarının değişimi, büyük ebeveyni ile olan akrabalık bağı, torunun sahip olduğu kardeş sayısı yer almaktadır.

Anket formunun üçüncü kısmında torun bakım faaliyetine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Büyük ebeveynin torun bakımı verirken çevresinden yardım alma durumu, torun bakımını gerçekleştirdikleri, yer, bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları, bakım verdikleri torunlarının ebeveynlerinin evleri arasındaki mesafe büyük ebeveynin torun bakımı verme süresi, torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları, torun bakımı vermelerindeki etken, torun bakımı vermelerinde ki memnuniyet dereceleri (büyük ebeveynler ve ebeveynlerin), torun bakımında yaşadıkları problemler, bakım vermenin olumlu ve olumsuz etkileri ve torun bakımı vermenin günlük hayatlarına etkisi ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Anket formunu dördüncü bölümünde ise nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışmaya yönelik soru ve ölçekler kullanılmıştır.

Ailelerde nesiller arası işlevsel dayanışmayı belirlemeye yönelik olarak Netzer (1994) Lee (1994) tarafından geliştirilen ve Öztürk (2016) tarafından Türkçe dil geçerliliği ve uyarlaması yapılan ölçek kullanılmıştır.

Belirlenen nesiller arası işlevsel dayanışmaya ilişkin 6 faaliyetten her biri için son bir yılda katılımcıların torunlarına yardım etme durumu ile katılımcıların torundan yardım alma durumu incelenmiştir.

Belirlenen 6 faaliyette;

- Maddi/finansal yardım,
- Ev içi faaliyetler,
- Ulaşım ile ilgili destek,
- Torun bakımı verme sıklığı,
- Para dışındaki hediyeler,
- Karar vermek için öneride bulunma, yardım alma ve yardım verme durumları ayrı ayrı puanlanıp, analiz edilmiştir.

Katılımcılar torunlarına/çocuklarına yardım ettikleri her faaliyetin sıklığına göre puanlar almışlardır. ‘‘Her gün’’ diyenler 7 puan alırken, ‘‘Hiç’’ cevabını alanlar 1 puan almıştır ve bu puanlar toplanmıştır. 6 faaliyetten 7-49 arasında bir puan elde edilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe ailelerdeki nesiller arası işlevsel dayanışma da yüksek olmaktadır.

Yine aynı şekilde; katılımcılar torunlarından/çocuklarından yardım aldıkları her faaliyetin sıklığına göre puanlar almışlardır. ‘‘Her gün’’ diyenler 7 puan alırken, ‘‘Hiç’’ cevabını alanlar 1 puan almıştır ve bu puanlar toplanmıştır. 6 faaliyetten 1-7 arasında bir

puan elde edilmiştir. Alınan puanlar yükseldikçe ailelerdeki nesiller arası işlevsel dayanışma da yüksek olmaktadır.

Ailelerde nesiller arası duygusal dayanışmayı incelemek için Mangen, Bengston ve Landry (1988) tarafından geliştirilen ve Öztürk (2016) tarafından Türkçe dil geçerliliği uyarlaması yapılan ölçek kullanılmıştır.

Ölçekte 5 soru yer almaktadır.

Bu sorulardan birincisi,

- “Hayatınızın bu noktasında her şeyi göz önünde bulundurarak düşündüğünüzde torununuz/çocuğunuz ile olan ilişkinizi ne kadar yakın hissediyorsunuz?” dur.

Bu soruya verilen cevaplar;

- (1) Kesinlikle katılmıyorum
- (2) Katılmıyorum
- (3) Ne katılıyorum Ne katılmıyorum (Kararsızım)
- (4) Katılıyorum
- (5) Kesinlikle katılıyorum

Olmak üzere 1 ile 5 aralığında kodlanmıştır.

Diğer 4 soru ise;

- “Torununuz/çocuğunuz ile olan iletişiminizi nasıl tanımlarsınız?”
- “Torununuz/çocuğunuz ile hayatınızın bu evresindeki ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?”
- “Torununuz/çocuğunuz ne kadar iyi anladığınızı düşünüyorsunuz?”
- “Torununuzun/çocuğunuzun sizi ne kadar iyi anladığını düşünüyorsunuz?”

Katılımcılar sorulara verdikleri yanıtlar ile puan almışlardır. “Kesinlikle katılıyorum” diyenler 5 puan alırken, “kesinlikle katılmıyorum” diyenler 1 puan almıştır. Sorulara ilişkin sonuçlar toplanarak 10-50 puan arasında bir puan elde edilmiştir. Katılımcıların aldıkları puan yükseldikçe nesiller arası duygusal dayanışma da yükselmektedir.

3.3 ANKET FORMUNUN UYGULANMASI

Anket uygulanmadan önce Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü Senato Etik Komisyonu’ndan 26.08.2022 tarihli gerekli izin alınmıştır (Ek.3).

Anket formu; 2022 yılının Ağustos-Aralık ayları arasında Ankara’da yaşayan 45 yaş üstü, 16 yaşından küçük en az bir torunu olan 223 büyük ebeveyn ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Anket formunun ilk sayfasında; araştırmanın amacı, çalışmaya katılımın önemi, verilen yanıtların gizliliği, katılımın tamamen gönüllü olduğu ve araştırmacıyla iletişim hakkında katılımcılara ön bilgi verilmiştir.

Anket uygulamanın öncesinde gönüllü katılım formu (araştırmanın konusu ve amacı, araştırmaya ilişkin bilgiler, görüşme hakkında temel bilgiler, katılımın gönüllülük esasına dayandığı) katılımcılar tarafından okunmuştur ve katılımcıları yönlendirmekten kaçınılmıştır.

Anketin uygulanmasını istemeyen katılımcılara anket uygulanmamıştır. Anket formunun uygulanma süresi her bir katılımcı için ortalama 15 dakika sürmüştür.

3.4 VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZ

Araştırmadan elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 23 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımı (sayı, yüzde), sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma) verilmiştir. Ölçek güvenirliği için cronbach alfa değerinden

yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılmaması durumunda ikili gruplar arasında karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, üç veya daha fazla gruplar arasındaki karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metod kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkide spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Anket formunun birinci ve ikinci bölümünde yer alan demografik ve açıklayıcı değişkenlere ilişkin veriler frekans ve yüzde değerleri kullanılarak tablolaştırılmıştır. Nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışmanın torun bakımı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizlerinden yararlanılmıştır. Analizlerden anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

3.4.1 Sayı, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapmalar

Araştırmada; katılımcılara ve katılımcıların bakım verdikleri torunlarına ilişkin demografik ve tanımlayıcı bilgiler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir (Katılımcıların yaş ortalaması, cinsiyeti, eğitim düzeyi, medeni durumu, gelir algısı, sağlı güvencesi, sağlık durumu, kimler ile birlikte yaşadıkları, sahip oldukları çocuk sayısı, evde birlikte yaşadıkları kişi sayısının ortalaması; Bakım verdikleri torununun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve eğitim düzeyi, akrabalık bağları, sağlık durumu, torunun sahip olduğu kardeş sayısı, torun bakımında yardımcı olan birisini olup olmaması) (Tablo 1 ve Tablo 2).

3.4.2 Mann Whitney U Testi

Mann-Whitney U testi, bağımsız örneklem t testine alternatif olan non-parametrik bir testtir. Bu test, benzer popülasyondan gelen iki bağımsız grup arasında ortalama farkına bakılması ve gruplar arasında farkları ya da eşitliği belirlemek için kullanılmaktadır.

Mann-Whitney U testi genellikle bağımlı değişken sıralı olduğunda ya da t-test için gerekli varsayımların sağlanmadığı durumlarda kullanılmaktadır.

Bu test için bir kaç gerekli ön-şart (varsayım) aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Bağımsız değişkenin kategorik olması (örneğin, erkek ve kadın gibi)
2. Bağımlı değişkenin sürekli ya da sıralı olması (örneğin, programlama başarı puanı, tutum puanı, ya da programlamaya karşı öz-yeterlilik düzeyi)
3. Popülasyondan seçilen örneklemin random (rastgele) olması
4. Gruplardan elde edilen skorların normal dağılım göstermemesi (örneğin, kadın ve erkek grubu için skorların dağılımları normal olmamalıdır) (McKnight, Najab, 2010).

3.4.3 Kruskal Wallis H Testi

Tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan karşılığı, Kruskal-Wallis H testidir. Bu test ölçümle belirtildiği halde parametrik varsayımları yerine gelmiyorsa ya da sayısal verilerin sonradan sıralanarak sıralı veri türü konumuna getirildiği durumlarda kullanılmaktadır. Bu testin bir varsayımı, gruplardaki dağılımların şeklinin benzer olmasıdır. Dağılımların şekli benzer olduğunda Kruskal-Wallis H testi evren ortancalarının eşit olup olmadığının belirlenmesinde kullanılan bir test iken, şekilsel benzerlik olmadığında ise farklı gruplardaki değerlerin benzerliğinin test edilmesinde kullanılan bir testtir (Arslan, Yaşar, 2018). Üç veya daha fazla gruplar arasındaki karşılaştırmalarda Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

Varsayımları;

1. Bağımlı değişken en az sıralama ölçeği düzeyinde olmalıdır.
2. Gruplar birbirinden bağımsız olmalıdır.

Değişkenler arası ilişkilerde ise Spearman korelasyon testi analizi kullanılmıştır.

3.5.4 Spearman Korelasyon Testi

Korelasyon analizi değişkenler arası ilişkilerin yönünü ve derecesini tanımlamak için kullanılan bir istatistiksel analiz tekniğidir. Değişkenler oransal ya da aralıklı ölçek ile elde edilmiş ancak normal dağılıma uygunluk göstermiyorsa Spearman korelasyon analizi yapılmaktadır (Arslan, Yaşar, 2018).

Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodu (Ortalama, Medyan, Standart Sapma, Minimum-Maximum) kullanılmıştır.

Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 kullanılmış olup, $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın/ilişkinin olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın/ilişkinin olmadığı belirtilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu araştırma ile torun bakımının nesiller arası dayanışmanın alt boyutlarından olan duygusal ve işlevsel dayanışma ile ilişkinin araştırılması ve bu ilişkide etkili olan sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara yönelik bilgiler aşağıdadır.

4.1 KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Bu bölümde; araştırma kapsamına alınan bireylerin yaş ortalaması, cinsiyeti, eğitim düzeyleri, medeni durumları, algılanan gelir durumları, çalışma durumları, sağlık güvencesi, algılanan sağlık durumu, birlikte yaşadıkları kişiler, sahip oldukları çocuk sayısı, torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumları ve evde birlikte yaşadıkları ortalama kişi sayısına ilişkin bilgileri bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan kişilerin yaş ortalamasının $59,38 \pm 8,50$ olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %65,5'i kadın, %34,5'i ise erkektir. Katılımcıların eğitim düzeyine bakıldığında; %31,4'ü lise mezunu ve %27,8'i ise üniversite veya yüksek lisans ya da doktora mezunudur. Katılımcıların medeni durumu ele alındığında ise, büyük çoğunluğunun evli olduğu (%72,6) görülmektedir. Katılımcıların algıladıkları gelir düzeyi incelendiğinde, yarısına yakınının (%45,3) algıladıkları gelir düzeyinin orta düzeyde olduğu, %28,3'ünün ise iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Katılımcıların çalışma durumu dikkate alındığında; %44,4'ünün emekli olup çalışmadığı, %26'sının iş sahibi olmadığı ve %16,6'sının ise çalışıyor olduğu saptanmıştır. Tablo 1'de görüldüğü üzere katılımcıların sağlık güvencesini %37,2 ile SGK oluşturur iken, %31,8'ini Emekli Sandığı, %18,4'ü de BAĞ-KUR sağlamaktadır. Katılımcıların genel olarak sağlık algıları incelendiğinde; %43,9'u sağlık durumunu iyi olarak algılar iken, bunu %35,9 ile orta düzeyde algılayanların takip ettiği saptanmıştır (Tablo 1).

Bakım veren büyük ebeveynlerin yarısından fazlası (%53,4) torun bakımı verdikten sonraki sağlık durumu değerlendirmeleri eskisiyle aynı iken, %39,9'unun eskisinden iyi

olduğu görülmüştür. Katılımcıların aynı hane içinde kimler ile birlikte yaşadıkları göz önüne alındığında; %39,9'unun eşi ve çocukları ile birlikte yaşadığı, bunu takiben

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Sosyo-Demografik Bulgular

		Ortalama	Standart Sapma
Yaş		59,38	8,50
		Kişi Sayısı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	146	65,5
	Erkek	77	34,5
Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	11	4,9
	Okur-yazar	16	7,2
	İlkokul	33	14,8
	Ortaokul	31	13,9
	Lise	70	31,4
	Üniversite ve üzeri	62	27,8
Medeni Durum	Bekar	2	,9
	Evli	162	72,6
	Boşanmış/Dul	59	26,5
Algılanan Gelir Durumu	Çok iyi	15	6,7
	İyi	63	28,3
	Orta	101	45,3
	Kötü	41	18,4
	Çok kötü	3	1,3
Çalışma Durumu	Çalışmıyor (İşsiz)	58	26
	Çalışmıyor (Emekli)	99	44,4
	Çalışıyor	37	16,6
	Çalışıyor (Emekli)	18	8,1
Sağlık Güvencesi	Yok	20	9,0
	SGK	83	37,2
	Genel Sağlık Sigortası	8	3,6
	BAĞ-KUR	41	18,4
	Emekli Sandığı	71	31,8
Algılanan Sağlık Durumu	Çok iyi	11	4,9
	İyi	98	43,9
	Orta	80	35,9
	Kötü	27	12,1
	Çok kötü	7	3,1
Birlikte Yaşanılan Kişiler	Tek başıma	39	17,5
	Eşim ile	74	33,2
	Eşim ve çocuklarımla	89	39,9
	Diğer	21	9,4
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	1 çocuk	34	15,2
	2 çocuk	64	28,7
	3 çocuk	86	38,6
	4 çocuk	25	11,2
	5 çocuk	8	3,6
	6 çocuk ve daha fazlası	6	2,7
Büyük Ebeveynlerin Torun Bakım Faaliyetinden Öncesine Göre Sağlık Durumu Algıları	Eskisinden iyi	89	39,9
	Eskisiyle aynı	119	53,4
	Eskisinden kötü	15	6,7
		Ortalama	Standart Sapma
Evde Kendileri ile Birlikte Yaşayan Ortalama Kişi Sayısı		2,72	1,48

%33,2'sinin ise eşi ile birlikte yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı incelendiğinde; %38,6'sının 3 çocuğa sahip olduğu, %28,7'sinin ise 2 çocuğa sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların evde birlikte yaşadıkları kişi sayısının ortalamasının $2,72 \pm 1,48$ olduğu bulunmuştur (Tablo 1).

4.2 BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN BİLGİLER

Bu bölümde; araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunları ile ilgili genel bilgiler yer almaktadır. Tablo 2.'de gösterilen bu bilgiler; anketin bakım verilen torunun yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve eğitim düzeyi, sağlık durumu, hangi büyük ebeveyn tarafından bakımının sağlandığı, sahip oldukları kardeş sayısı ve bakım verilen süredir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere; büyük ebeveynin bakım verdiği torunların %35,4'üne 'anneanesi', %31,8 'babaanesi', %22,0 ise 'baba tarafından dedesi' tarafından sağlanmaktadır. Bakım verilen torunun cinsiyeti incelendiğinde %50,2'sinin erkek olduğu, %49,8'inin ise kız olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunlarının eğitim durumları incelendiğinde; %58,7'sinin okula gittiği, %41,3'ünün ise okula gitmediği saptanmıştır. Bakım verilen torunlardan okula gidenlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde ise; %42,0'sinin ilkokul, %39,7'sinin okul öncesi, %18,3'ünün ise ortaokul öğrenim düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2 incelendiğinde bakım verilen torunun %92,8'inin herhangi bir sağlık sorunu bulunmazken, %7,2'sinin sağlık problemi olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunlarına ortalama $29,20 \pm 30,48$ ay süre ile bakım sağladıkları görülmektedir (Tablo 2).

Bakım verilen torunların sahip oldukları kardeş sayısına bakıldığında ise, yarısına yakınının (%46,2) tek çocuk olduğu, %28,3'ünün ise bir kardeşe sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Bakım verilen torunun yaş grupları incelendiğinde; %49,3'ünün 3-6 yaş grubunda olduğu, %27,3'ünün 7-12 yaş grubu arasında olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Bakım Verilen Toruna İlişkin Genel Bulgular

Bakım Verilen Torunun Sosyo-Demografik Bilgileri			
		Sayı	%
Bakım sağladığınız torununuz ile akrabalık bağınız nedir?	Babaanne	71	31,8
	Anneanne	79	35,4
	Baba tarafından büyük baba	49	22,0
	Anne tarafından büyük baba	24	10,8
	Toplam	223	100.0
Bakımını sağladığınız torununuzun cinsiyeti nedir?	Kız	111	49,8
	Erkek	112	50,2
	Toplam	223	100.0
Torununuz okula gidiyor mu?	Evet	131	58,7
	Hayır	92	41,3
	Toplam	223	100.0
Torununuz okula gidiyor ise eğitim düzeyi nedir?	Okul öncesi	52	39,7
	İlkokul	55	42,0
	Ortaokul	24	18,3
	Toplam	131	100.0
Bakımını gerçekleştirdiğiniz torununuzun herhangi bir sağlık problemi bulunuyor mu?	Evet	16	7,2
	Hayır	207	92,8
	Toplam	223	100.0
Torununuzun sahip olduğu kardeş sayısı kaçtır?	Bulunmuyor	103	46,2
	Bir	63	28,3
	İki	38	17
	Üç ve daha fazla	19	8,5
	Toplam	223	100.0
Torunun Yaşı	0-2 Yaş	47	21,1
	3-6 Yaş	110	49,3
	7-12 Yaş	61	27,3
	13-16 Yaş	5	0,2
	Toplam	223	100.0
		Ortalama	Standart Sapma
Toruna Bakım Verilen Süre (AY)		29,20	30,48

4.3 BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYETİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Bu bölümde; araştırmaya katılan büyük ebeveynlerin torun bakım faaliyetlerine yönelik bulgular yer almaktadır. Bu bilgiler; torun bakımının sağlandığı çevre, torun bakımı ile ilgili sunulan hizmetler, bakımı sağlanan torun ile nasıl vakit geçirildiği; büyük ebeveynin bakım sağladığını torununun ebeveynleri ile görüşme sıklığı, bakım veren büyük ebeveynin bakım sağladığı torunu ile evlerinin mesafesi, torun bakımındaki etken, bakımdan memnuniyet ve torun bakımında yaşadıkları problemleri kapsamaktadır. Bunlara ilaveten, araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin torunlarına bakım vermenin olumlu ya da olumsuz etkileri, bakım vermenin günlük hayatlarına etkileri ile ilgili bulgular bulunmaktadır.

4.3.1 Katılımcıların Torun Bakımını Sağladıkları Yer

Tablo 3'te görüldüğü üzere; büyük ebeveynlerin %49,8'inin bakım sağladıkları torunlarına kendi evlerinde baktığı bunu takiben %38,1'inin ise 'bazen kendi evinde bazen çocuk evinde' baktığı saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Torun Bakımını Sağladıkları Yere Göre Dağılımı

Torun Bakımının Verildiği Yer		
	Sayı	%
Kendi evimde	111	49,8
Kızımın/Oğlumun evinde	27	12,1
Bazen kendi evimde bazen çocuklarımin evinde	85	38,1
Toplam	223	100

4.3.2 Katılımcıların Torunlarına Sağladıkları Bakım Hizmetleri

Katılımcıların torunlarına verdiği bakım hizmetlerin dağılımları toplam cevap üzerinden değerlendirilmiştir. Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin, bakım verirken sağladığı hizmetlerin %86,9'unun 'yemek yedirme', %78,9'unun 'oyun oynama', %67,7'sinin

‘yemek yapma’, %62,7’sinin ‘uyutma’, %54,7’sinin ‘kişisel bakım’ olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Torunlarına Sağladıkları Bakım Hizmetlerine Göre Dağılımı

Bakım Faaliyetinde Toruna Sunulan Hizmetler	Sayı	%
Yemek yedirme (N=223)	194	86,9
Yemek yapma (N=223)	151	67,7
Uyutma (N=223)	140	62,7
Banyo yaptırma (N=223)	105	47,0
Kişisel bakım (El yüz temizliği, tırnak bakımı vb.) (N=223)	122	54,7
Oyun oynama (N=223)	176	78,9
Eğitime yardım etme (Ev ödevleri vb.) (N=223)	64	28,7
Çamaşırını yıkama (N=223)	89	39,9
Ütüünü yapma (N=223)	75	33,6

4.3.3 Katılımcıların Torunları ile Zaman Geçirme Faaliyetleri

Katılımcılardan alınan toplam cevap üzerinden; bakım veren büyük ebeveynlerin %81,6’sının torununu ‘gezmeğe çıkardığı’, %76,7’sinin torunu ile ‘oyun oynadığı’, %75,3’ünün torunu ile ‘parka gittiği’ saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Torunları ile Zaman Geçirme Faaliyetlerine Göre Dağılımı

Torun ile Zaman Geçirme Faaliyetleri	Sayı	%
Alışverişe çıkarım (N=223)	113	50,6
Ödevlerine yardım ederim (N=223)	53	23,7
Parka giderim (N=223)	168	75,3
Oyun oynarım (N=223)	171	76,6
Sinemaya giderim (N=223)	61	27,3
Gezmeye çıkarım (N=223)	182	81,6
Okula götürürüm (N=223)	99	44,3
Kitap okurum (N=223)	88	39,4
Gerekli durumlarda hastaneye götürürüm (N=223)	128	57,3

4.3.4 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Görüşme Sıklığı

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin %54,3’ünün bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile ‘her gün’ görüştüğü, %21,5’inin ise ‘gün aşırı’ görüştüğü saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Görüşme Sıklığına Göre Dağılımı

Büyük Ebeveynlerin Torunlarının Ebeveynleri ile Görüşme Sıklıkları	Sayı	%
Her gün	121	54,3
Gün aşırı	48	21,5
Sadece hafta sonu	31	13,9
Ayda 1-2 kez	12	5,4
Diğer	11	4,9
Toplam	223	100.0

4.3.5 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Evleri Arasındaki Mesafe

Katılımcıların bakım sağladıkları torunlarının evleri arasındaki mesafe incelendiğinde; %43'ünün 'kısmen yakın (aynı semt)', %40,4'ünün 'yakın (aynı mahalle)' oturduğu görülmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Evleri Arasındaki Mesafeye Göre Dağılımı

Katılımcıların Torunlarının Ebeveynleri ile Evleri Arasındaki Mesafe	Sayı	%
Yakın (aynı mahalle)	90	40,4
Kısmen yakın (aynı semt)	96	43,0
Uzak (Farklı ilçe)	25	11,2
Çok uzak (Farklı il)	12	5,4
Toplam	223	100.0

4.3.6 Katılımcıların Torun Bakımı Vermelerini Etkileyen Faktörler

Bakım veren büyük ebeveynlerin torun bakımındaki etkenlere bakıldığında, yarıdan fazlasının (%67,3) çocuklarının isteği üzerine olduğu görülmektedir. Bunu takip eden oran ile %16,1'i ebeveynlerin torununa bakamayacak durumda olması nedeniyle torun bakımı verdikleri saptanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Katılımcıların Torun Bakımı Vermelerini Etkileyen Faktörlere Göre Dağılımı

Büyük Ebeveynlerin Torun Bakımı Vermelerindeki Etkenler	Sayı	%
Çocuklarının isteği ile	150	67,3
Torunun ebeveyn eksikliği	13	5,8
Ebeveynin toruna bakamayacak durumda olması nedeniyle	36	16,1
Kendi isteği ile	6	2,7
Uzak (Farklı ilçe)	5	2,2
Diğer	13	5,8
Toplam	223	100.0

4.3.7 Katılımcıların Verdiği Bakımdan Torunlarının Ebeveynlerinin Memnuniyet Düzeyleri

Tablo 9’da görüldüğü üzere; büyük ebeveynleri bakım sağladıkları torunlarının ebeveynlerinin, bakımdan %88,3’ünün çok memnun olduğu, %7,6’sının ise kararsız olduğu saptanmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Katılımcıların Verdiği Bakımdan Torunlarının Ebeveynlerinin Memnuniyet Düzeylerine Göre Dağılımı

Torun Bakım Faaliyetinde Ebeveynlerin Memnuniyeti	Sayı	%
Çok memnunlar	197	88,3
Biraz memnunlar	8	3,6
Kararsızım	17	7,6
Hiç memnun değilim	1	0,4
Toplam	223	100.0

4.3.8 Katılımcıların Torunlarının Bakımından Memnun Olma Durumları

Bakım veren büyük ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%82,5) sağladıkları bakımdan çok memnun oldukları, %12,6’sının ise biraz memnun olduğu görülmüştür (Tablo 10).

Tablo 10. Katılımcıların Torunlarının Bakımından Memnun Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Torun Bakım Faaliyetinde Büyük Ebeveynlerin Memnuniyetleri	Sayı	%
Çok memnunlar	184	82,5
Biraz memnunlar	28	12,6
Kararsızım	10	4,5
Biraz memnun değilim	1	0,4
Toplam	223	100.0

4.3.9 Katılımcıların Torun Bakımı Konusunda Yaşadıkları Problemler

Katılımcılardan torun bakımı konusunda yaşadıkları problemler toplam cevap sayısı üzerinden değerlendirilmiştir. Büyük ebeveynlerin torun bakımı konusunda %44,8'i torunlarına yemek yedirememe, %37,7'si torunları ile iletişim kuramama, % 27,4'ü sözünü dinlememe, %19,3'ü ise ders çalışmasını sağlayamama konusunda problem yaşadıklarını belirttikleri bulunmuştur (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların Torun Bakımı Konusunda Yaşadıkları Problemlere Göre Dağılımı

Büyük Ebeveynlerin Torun Bakımı Konusunda Yaşadıkları Problemler	Sayı	%
Yemek yediremiyorum (N=223)	100	44,8
Ders çalışmasını sağlayamıyorum (N=223)	43	19,3
Sözümü dinlemiyor (N=223)	61	27,4
İletişim kuramıyorum (N=223)	27	12,1
Uyku saatlerinde uyumuyor (N=223)	84	37,7
Diğer (N=223)	15	6,7

4.3.10 Torun Bakımı Vermenin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Tablo 12'de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların %93,3'ü bakım vermenin kendilerine olumlu katkısının olduğunu düşünürken; %27,8'i olumsuz katkısının olduğunu da düşünmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Olumlu ve Olumsuz Etkilerine Göre Dağılımı

Büyük Ebeveynlere Göre Torun Bakım Faaliyetinin Olumlu ve Olumsuz Etkisi		Sayı	%
Olumlu Etki	Evet	208	93,3
	Hayır	15	6,7
	Toplam	223	100.0
Olumsuz Etki	Evet	62	27,8
	Hayır	161	72,2
	Toplam	223	100.0

4.3.11 Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Hangi Açıdan Olumlu Katkı Sağladığı

Katılımcılardan alınan toplam cevap üzerinden; torun bakımı vermenin kendilerine olumlu katkı sağladığını düşünenlerden (208 katılımcı); %43,04'ü bakım vermenin kendilerini mutlu ettiğini, %17,04'ü bakım vermenin kendilerini hayata bağladığını düşünmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerine Hangi Açıdan Olumlu Katkı Sağladığına Göre Dağılımı

Torun Bakımı Vermenin Hangi Açıdan Olumlu Bir Katkı Sağladığı	Sayı	%
Beni hayata bağlıyor (N=208)	38	17,0
Beni mutlu ediyor (N=208)	96	43,0
Çocuklarım ile aramdaki bağı kuvvetlendiğini hissediyorum (N=208)	21	9,4
Enerjimin yüksek olduğunu hissediyorum (N=208)	18	8,1
İşe yarar hissediyorum (N=208)	14	6,3
Sosyal ilişkilere katılım isteğimin arttığını hissediyorum (N=208)	4	1,8
Yalnızlığımı hissediyorum (N=208)	17	7,6

4.3.12 Torun Bakımı Vermenin Hangi Açıdan Olumsuz Etkisinin Olduğu

Araştırmada toplam cevap üzerinden; torun bakımı vermenin kendilerine olumsuz etkisi olduğunu belirtenlerin (62 katılımcı); %13'ü kendilerini yorgun hissettiklerini, %6,2'si sosyal hayatlarından uzaklaştırdığını düşündükleri bulunmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Katılımcıların Torun Bakımı Vermenin Kendilerini Hangi Açıdan Olumsuz Etkilediğine Göre Dağılımı

Torun Bakımı Vermenin Hangi Açıdan Olumsuz Etkisinin Olduğu	Sayı	%
Sosyal hayatımdan uzaklaştığımı düşünüyorum. (N=62)	14	6,2
Sağlığımın bozulduğunu düşünüyorum (N=62)	7	3,1
Kendimi yorgun hissediyorum. (N=62)	29	13,0
Kendime vakit ayıramıyorum (N=62)	7	3,1
İşlerime yetişemiyorum bazen (N=62)	1	0,4
Hobilerimi gerçekleştiremiyorum. (N=62)	4	1,7

4.3.13 Torun Bakımı Vermenin Günlük Hayatlarını Etkileme Durumu

Torun bakımı vermenin katılımcıların günlük hayatlarını etkileme durumu alınan toplam cevap sayısına göre değerlendirildiğinde; %36,7'si komşu ve arkadaşları ile vakit geçiremediğini belirtirken, bunu %31,4 ile çok fazla sorumluluk hissedenlerin ve %31,4 ile ev işlerini yapamayanların izlediği görülmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Katılımcıları Torun Bakımı Vermelerin Günlük Hayatlarını Etkileme Durumlarına Göre Dağılımı

Torun Bakımı Vermenin Günlük Hayatlarını Etkileme Durumu	Sayı	%
Bakım işi bana zor geliyor (N=223)	57	25,5
Çok fazla sorumluluk hissettiğimden tedirginim. (N=223)	70	31,3
Diğer çocuklarım/torunlarım ile yeterince görüşemiyorum (N=223)	38	17,0
Eşim ile yeterince ilgilenemiyorum (N=223)	28	12,5
Komşu ve arkadaşlarımı ziyaret edemiyorum (N=223)	82	36,7
Ev işlerimi yapamıyorum (N=223)	70	31,3
Olumsuz bir etkisi yok. (N=223)	20	8,9
Diğer (N=223)	8	3,5

4.3.14 Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevrelerinden Yardım Alma Durumları

Tablo 16'da görüldüğü üzere, torun bakımı sağlayan büyük ebeveynlerin yarısından fazlası (%63,7) bakım faaliyetinde yardım almaktadır (Tablo 16).

Tablo 16. Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevrelerinden Yardım Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Bakım Verirken Çevresinden Yardım Alma Durumu	Sayı	%
Evet	142	63,7
Hayır	81	36,3
Toplam	223	100.0

4.4 NESİLLER ARASI İŞLEVSEL VE DUYGUSAL DAYANIŞMANIN ÖLÇEK PUANLARI VE CRONBACH'S ALPHA DEĞERLERİ

Bu bölümde ilk olarak; nesiller duygusal ve işlevsel dayanışmanın ölçek puanlarının korelasyon bilgileri verilecek, daha sonrasında Cronbach's alpha değerlerinden bahsedilecektir (Tablo 17).

Bu araştırmada; katılımcıların nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamasının $44,89 \pm 8,00$ (Min: 10-Max: 50), işlevsel dayanışma puan ortalamasının ise $30,05 \pm 8,00$ (Min: 7-Max: 49) olduğu Tablo 17'de görülmektedir.

Çalışmada, ölçeklerin faktör analizine uygunluğunun hesaplanabilmesi için, güvenilirlik analizi (Cronbach Alpha) kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik özelliğine sahip olabilmesi için iç tutarlılık göstergesi Cronbach alfa değerinin 0.70'ten yukarı olması beklenmektedir (Cronbach, 1990). Bu çalışmada; Cronbach's alpha güvenilirlik değeri, Duygusal Dayanışma ölçeği için 0,98, İşlevsel Dayanışma ölçeği 0,78 olarak bulunmuştur. Değerler 0.70'ten büyük olduğu için güvenilirliği açısından önemli bir şartı sağlamıştır (Cronbach, 1990) (Tablo 17).

Parrot ve Bengston (1999) tarafından yapılan ve Öztürk (2016) tarafından uyarlanan çalışmada nesiller arası duygusal dayanışma ölçeğinin Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı 0.80 bulunmuştur. Netzer ve Lee (1994) tarafından yapılan çalışmada nesiller arası işlevsel dayanışma ölçeğinin Cronbach's alpha güvenilirlik kat sayısı 0.67 bulunmuştur. Bu analizler sonucunda nesiller arası duygusal dayanışma ölçeği ve işlevsel dayanışma ölçeği geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17. Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Ölçek Puanları ve Cronbach's Alpha Değerleri

				Cronbach's Alpha	N	
Duygusal Dayanışma Ölçeği				0,98	10	
İşlevsel Dayanışma Ölçeği				0,78	7	
	N	Ortalama	Medyan	Minimum	Maximum	SS
Duygusal Dayanışma Ölçeği	223	44,89	49,00	10,00	50,00	8,00
İşlevsel Dayanışma Ölçeği	223	30,05	30,00	7,00	49,00	8,00

4.5 KATILIMCILARIN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMASINA İLİŞKİN BİLGİLER

Bu bölümde; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yaşı, eğitim durumu, cinsiyeti, medeni durumu, çalışma durumu, gelir algısı, sağlık durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumlarına yer verilmiştir.

4.5.1 Katılımcıların Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışması Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin yaşı ile duygusal ve işlevsel dayanışmaları arasındaki ilişkileri korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda; hem duygusal dayanışmaları hem de işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) bulunamamıştır (Tablo 18).

Tablo 18. Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

	Katılımcıların Yaş			
	N	SS	H	p
Duygusal Dayanışma	41,72	8,82	11,74	0,124
İşlevsel Dayanışma	27,46	7,31	5,13	0,319

4.5.2 Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışması Arasındaki İlişki

Katılımcıların eğitim durumları ile duygusal ve işlevsel dayanışma ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda

duygusal dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir (Tablo 19).

Büyük ebeveynlerden eğitim durumu “Okur-yazar değil” ($41,91\pm 8,87$) ve “Lise” ($42,70\pm 10,71$) olanlarda duygusal dayanışmaları, eğitim durumu “Okur-yazar” ve “Üniversite ve üzeri” olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 19).

Ancak, Katılımcıların eğitim durumları ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir (Tablo 19).

Tablo 19. Katılımcıların Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Eğitim Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki				İkili Karşılaştırma	
		Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	Okur-yazar değil	41,91	8,87		
	Okur-yazar	46,56	4,08		
	İlkokul	44,00	8,86		
	Ortaokul	46,94	4,60		1-2
	Lise	42,70	10,71		1-6
	Üniversite ve üzeri	46,90	4,49	12,762	0,026*
İşlevsel Dayanışma	Okur-yazar değil	29,91	9,57		
	Okur-yazar	28,63	8,44		
	İlkokul	28,76	7,50		
	Ortaokul	28,26	8,27		
	Lise	30,91	7,39		-
	Üniversite ve üzeri	31,06	8,41	5,699	0,337

* $p<0,05$

4.5.3 Katılımcıların Cinsiyeti ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada katılımcıların; cinsiyet grupları ile nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışmaları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi

sonucunda; hem duygusal dayanışmaları hem de işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülmediği bulunmuştur. (Tablo 20).

Tablo 20. Katılımcıların Cinsiyeti ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Cinsiyeti ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki		Ortalama	ss	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Dayanışma	Kadın	44,52	7,91	108,60		
	Erkek	45,58	8,18	118,45		
	Toplam	44,89	8,00		5124	0,256
İşlevsel Dayanışma	Kadın	30,08	7,57	110,45		
	Erkek	30,00	8,82	114,94		
	Toplam	30,05	8,00		5394,5	0,621

4.5.4 Katılımcıların Medeni Durumları ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların medeni durumları arasında hem “Duygusal Dayanışma Ölçek Puanı” açısından hem de anlamlı “İşlevsel Dayanışma Ölçek Puanı” açısından bir farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir (Tablo 21).

Tablo 21. Katılımcıların Medeni Durumları ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Medeni Durumları ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki		Ortalama	ss	Sıra Ort.	U	p
Duygusal Dayanışma	Evli	44,52	8,52	111,17		
	Boşanmış/Dul+Bekar	45,85	6,39	114,20		
	Toplam	44,89	8,00		4807	0,744
İşlevsel Dayanışma	Evli	30,52	7,60	114,83		
	Boşanmış/Dul+Bekar	28,82	8,93	104,48		
	Toplam	30,05	8,00		4482	0,285

4.5.5 Katılımcıların Çalışma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin çalışma durumları ile duygusal ve işlevsel dayanışmaları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda

büyük ebeveynlerin çalışma durumları ile duygusal dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. (Tablo 22).

Ancak, büyük ebeveynlerin çalışma durumları ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 22’de görüldüğü gibi büyük ebeveynlerden, çalışma durumu “Emekli çalışıyor” ($34,72\pm6,78$) olanlarda işlevsel dayanışmaları, çalışma durumu “Çalışmıyor (Emekli)” ($28,33\pm9,29$) ve “Diğer” ($27,55\pm7,39$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 22).

Tablo 22. Katılımcıların Çalışma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Çalışma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	Çalışmıyor (İşsiz)	58	43,48	8,52		
	Çalışmıyor (Emekli)	99	45,59	6,88		
	Çalışıyor	37	45,59	7,69		
	Emekli çalışıyor	18	47,89	3,01		
	Diğer	11	38,73	15,47	5,229	0,265
İşlevsel Dayanışma	Çalışmıyor (İşsiz)	58	30,55	6,41		
	Çalışmıyor (Emekli)	99	28,33	9,29		
	Çalışıyor	37	32,35	5,63		
	Emekli çalışıyor	18	34,72	6,78		
	Diğer	11	27,55	7,39	14,738	0,005*

* $p<0,05$

4.5.6 Katılımcıların Gelir Algısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Tablo 23'te görüldüğü gibi; katılımcıların gelir algısı ile nesiller arası duygusal dayanışmaları arasında anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) saptanmamıştır. Büyük ebeveynlerden; gelir algısı “Çok iyi” ($48,07\pm3,24$) ve “İyi” ($47,10\pm6,38$) olanlarda nesiller arası duygusal dayanışmaları, maddi durum değerlendirmesi “Orta” ($43,39\pm9,21$) ve “Kötü + Çok kötü” ($44,09\pm7,40$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 23).

Benzer şekilde; büyük ebeveynlerin maddi durumları arasında işlevsel dayanışmalar açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir. Katılımcılar arasında maddi durum değerlendirmesi “Çok iyi” ($20,07\pm13,16$) olanlarda işlevsel dayanışmaları, maddi durum değerlendirmesi “İyi” ($31,09\pm6,35$) ve “Orta” ($30,89\pm7,30$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 23).

Tablo 23. Katılımcıların Gelir Algısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Gelir Algısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	Çok iyi	15	48,07	3,24		
	İyi	63	47,10	6,38		
	Orta	101	43,39	9,21		
	Kötü+Çok kötü	44	44,09	7,40	20,857	0,001*
İşlevsel Dayanışma	Çok iyi	15	20,07	13,16	12,086	0,007*
	İyi	63	31,19	6,35		
	Orta	101	30,89	7,30		
	Kötü+Çok kötü	44	29,91	7,34		

* $p<0,05$

4.5.7 Katılımcıların Sağlık Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Korelasyon analiz sonucunda; katılımcıların sağlık durumu değerlendirmeleri ile nesillerarası duygusal dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir. Büyük ebeveynlerden sağlık durumu değerlendirmesi “İyi” ($46,23\pm 8,06$) olanlarda nesiller arası duygusal dayanışmaları, sağlık durumu değerlendirmesi “Orta” ($43,73\pm 8,14$) ve “Çok kötü” ($43,14\pm 4,63$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 24).

Aynı zamanda; katılımcıların sağlık durumu değerlendirmeleri ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir. Katılımcılardan sağlık durumu değerlendirmesi “Çok iyi” ($22,00\pm 8,81$) olanlarda işlevsel dayanışmaları, sağlık durumu değerlendirmesi “Orta” ($31,45\pm 8,20$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir (Tablo 24).

Tablo 24. Katılımcıların Sağlık Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Sağlık Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	Çok iyi	11	44,55	11,96		
	İyi	98	46,23	8,06		
	Orta	80	43,73	8,14		
	Kötü	27	44,04	5,52		
	Çok kötü	7	43,14	4,63	18,87	0,001*
İşlevsel Dayanışma	Çok iyi	11	22,00	8,81		
	İyi	98	29,60	7,95		
	Orta	80	31,45	8,20		
	Kötü	27	30,63	5,86		
	Çok kötü	7	30,86	5,81	10,801	0,029*

* $p<0,05$

4.5.8 Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada katılımcıların sahip oldukları çocuk sayıları ile nesiller arası duygusal dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir. Büyük ebeveynlerden; 4 ($40,68\pm10,71$) ve 6 çocuk ($37,50\pm9,95$) ve daha fazlası olanlarda duygusal dayanışmaları, 1 ($47,71\pm3,25$) ve 2 ($45,97\pm7,84$) çocuğu olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir (Tablo 25).

Tablo 25'te görüldüğü üzere; Büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir. Katılımcılardan; 1 ($24,50\pm10,86$) çocuğu olanlarda işlevsel dayanışmaları, 2 ($32,03\pm7,49$) ve 6 çocuk ($31,17\pm12,06$) ve daha fazlası olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir (Tablo 25).

Tablo 25. Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	1 çocuk	34	47,71	3,25		
	2 çocuk	64	45,97	7,84		
	3 çocuk	86	44,95	7,89		4-1 4-2
	4 çocuk	25	40,68	10,71		
	5 çocuk	8	42,25	6,45		6-1 6-2
	6 çocuk ve daha fazlası	6	37,50	9,95	21,130	0,001*
İşlevsel Dayanışma	1 çocuk	34	24,50	10,86		
	2 çocuk	64	32,03	7,49		
	3 çocuk	86	30,67	6,27		
	4 çocuk	25	30,44	5,62		
	5 çocuk	8	29,13	9,37		1-2 1-6
	6 çocuk ve daha fazlası	6	31,17	12,06	14,174	0,015*

* $p<0,05$

4.5.9 Katılımcıların Torun Bakımı Vermeden Öncesine Göre Sağlık Durumları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin torun bakımından öncesine göre sağlık durumları ile nesiller arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda; büyük ebeveynlerin torun bakımından öncesine göre sağlık durumu değerlendirmeleri ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) görülmektedir (Tablo 26).

Katılımcılardan; torun bakımından önce sağlık durumu “Eskisinden iyi” ($41,73\pm4,35$) olanlarda duygusal dayanışmaları, “Eskisiyle aynı” ($44,00\pm8,79$) ve “Eskisinden kötü” ($41,73\pm4,35$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir.

Ayrıca tablo 26’da; katılımcıların torun bakımından öncesine göre sağlık durumları ile nesiller arası işlevsel dayanışmalarında da açısından anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) saptanmıştır. Büyük ebeveynlerin torun bakımından önce sağlık durumu “Eskisinden iyi” ($27,87\pm8,34$) olanlarda işlevsel dayanışmaları, “Eskisiyle aynı” ($31,48\pm7,39$) ve “Eskisinden kötü” ($31,73\pm8,19$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir (Tablo 26).

Tablo 26. Katılımcıların Torun Bakımı Vermeden Öncesine Göre Sağlık Durumları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Torun Bakımı Vermeden Öncesine Göre Sağlık Durumları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	İkili Karşılaştırma
Duygusal Dayanışma	Eskisinden iyi	89	46,61	7,01	22,504	0,001*
	Eskisiyle aynı	119	44,00	8,79		
	Eskisinden kötü	15	41,73	4,35		
İşlevsel Dayanışma	Eskisinden iyi	89	27,87	8,34	10,944	0,004*
	Eskisiyle aynı	119	31,48	7,39		
	Eskisinden kötü	15	31,73	8,19		

* $p<0,05$

4.6. BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN BİLGİLER İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu bölümde; bakım verilen torunun yaşı, cinsiyeti, sağlık durumu, torun bakım süresi, bakım verilen torunun sahip olduğu kardeş sayısı, büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunları ile akrabalık bağları, bakım verdikleri torunun eğitim düzeyi ile nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir.

4.6.1 Bakım Verilen Torunun Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Korelasyon analizi sonucunda; bakımı sağlanan torununun yaşı ile duygusal dayanışmaları ve işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) bulunamamıştır (Tablo 27).

Tablo 27. Bakım Verilen Torunun Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Bakım Verilen Torunun Yaşı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p
Duygusal Dayanışma	0-2 yaş	47	43,79	9,89	6,449	0,092
	3-6 yaş	110	45,21	8,29		
	7-12 yaş	61	44,85	5,83		
	13-16 yaş	5	48,60	3,13		
İşlevsel Dayanışma	0-2 yaş	47	31,04	7,06	4,332	0,228
	3-6 yaş	110	29,98	7,63		
	7-12 yaş	61	30,00	9,08		
	13-16 yaş	5	23,00	9,41		

4.6.2 Bakım Verilen Torunun Cinsiyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Tablo 28’de görüldüğü gibi; katılımcıların bakımı verdikleri torununun cinsiyetiyle gerek nesiller arası duygusal dayanışmaları gerekse işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) bulunamamıştır.

Tablo 28. Bakım Verilen Torunun Cinsiyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Bakım Verilen Torunun Cinsiyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	U	p
Duygusal Dayanışma	Kadın	111	45,38	7,62		
	Erkek	112	44,40	8,37	5810	0,378
İşlevsel Dayanışma	Kadın	111	30,16	7,93		
	Erkek	112	29,95	8,11	6000,5	0,654

4.6.3 Bakım Verilen Torunun Sağlık Problemi Bulunma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Yapılan korelasyon analizi sonucunda; katılımcıların bakım verdikleri torununun sağlık durumunun hem nesiller arası duygusal dayanışmaları hem de işlevsel dayanışmaları anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) saptanmamıştır (Tablo 29).

Tablo 29. Bakım Verilen Torunun Sağlık Problemi Bulunma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Bakım Verilen Torunun Sağlık Problemi Bulunma Durumu						
		N	Ortalama	ss	U	p
Duygusal Dayanışma	Evet	16	45,00	6,02		
	Hayır	207	44,88	8,15	1603	0,823
İşlevsel Dayanışma	Evet	16	28,69	7,61		
	Hayır	207	30,16	8,04	1405,5	0,313

4.6.4 Torun Bakımı Verilen Süre ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada; büyük ebeveynlerin torunlarına bakım verdikleri süre ile gerek nesiller arası duygusal dayanışmaları gerekse de işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir ilişki ($p>0,05$) bulunamamıştır (Tablo 30).

Tablo 30. Torun Bakımı Verilen Süre ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Torun Bakımı Verilen Süre(AY) ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki				
	N	SS	R	P
Duygusal Dayanışma	33,05	7,82	-0,02	0,72
İşlevsel Dayanışma	27,43	6,71	-0,08	0,193

4.6.5 Katılımcıların Torunlarının Sahip Oldukları Kardeş Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada katılımcıların bakım verdikleri torunlarının sahip oldukları kardeş sayıları ile nesiller arası ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda; büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının sahip oldukları kardeş sayısı ile nesiller arası duygusal dayanışmaları arasında anlamlı ($r=-0,147$; $p<0,05$) ve negatif yönde bir ilişki saptanmıştır (Tablo 31).

Tablo 31’de; büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının sahip olduğu kardeş sayısı azaldıkça katılımcıların duygusal dayanışmaları artmaktadır. Ancak, bakım verilen torunun sahip olduğu kardeş sayısı ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki ($p>0,05$) bulunamamıştır.

Tablo 31. Katılımcıların Torunlarının Sahip Oldukları Kardeş Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Torunlarının Sahip Oldukları Kardeş Sayısı ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki				
	N	SS	R	P
Duygusal Dayanışma	42,39	7,52	-0,14	0,28
İşlevsel Dayanışma	35,74	6,44	0,03	0,57

4.6.6 Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunları ile Akrabalık Bağları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada; büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarıyla olan akrabalık bağları ile nesiller arası duygusal dayanışma arasında anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) bulunmamıştır. (Tablo 32).

Tablo 32’de görüldüğü gibi; katılımcıların bakım verdikleri torunlarıyla akrabalık bağları ile nesiller arası işlevsel dayanışmaları açısından anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülmemektedir. Ancak; istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarıyla olan akrabalık bağları baba tarafından büyük baba olanlarda işlevsel dayanışmalarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 32. Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunları ile Akrabalık Bağları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunları ile Akrabalık Bağları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	P
Duygusal Dayanışma	Babaanne	71	44,24	8,90		
	Anneanne	79	44,52	7,87		
	Baba tarafından büyük baba	49	45,80	6,66		
	Anne tarafından büyük baba	24	46,17	8,31	1,284	0,733
İşlevsel Dayanışma	Babaanne	71	31,37	6,83		
	Anneanne	79	28,23	8,71		
	Baba tarafından büyük baba	49	32,02	7,30		
	Anne tarafından büyük baba	24	28,17	8,91	7,413	0,06

4.6.7 Katılımcıların Bakım Sağladıkları Torunlarının Eğitim Düzeyleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunun eğitim düzeyi ile nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışmaları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile

incelenmiştir. Analiz sonucunda büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunun eğitim düzeyi ile gerek duygusal dayanışmaları gerekse işlevsel dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki ($p>0,05$) bulunamamıştır. İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarından eğitim düzeyi okul öncesi olan torunlarda duygusal dayanışmaları yüksek görülmektedir (Tablo 33).

Tablo 33. Katılımcıların Bakım Sağladıkları Torunlarının Eğitim Düzeyleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Bakım Sağladıkları Torunlarının Eğitim Düzeyleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	P
Duygusal Dayanışma	Okul öncesi	52	44,50	10,35		
	İlkokul	55	44,89	4,91		
	Ortaokul	24	43,83	7,34	4,818	0,09
İşlevsel Dayanışma	Okul öncesi	52	28,44	7,66		
	İlkokul	55	30,24	8,30		
	Ortaokul	24	29,38	9,63	3,566	0,168

4.7. BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYETLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu bölümde; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin bakım verirken çevresinden yardım alma durumu, torun bakımının nerede gerçekleştiği, katılımcıların torunlarının ebeveynleri ile ne sıklıkta görüştüğü, büyük ebeveynlerin torunlarının ebeveynlerinin evi ile olan mesafesi, torun bakımı vermenin olumlu ve olumsuz etkisi ile nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışma arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar aşağıda verilmiştir.

4.7.1 Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevresinde Yardım Alma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin torun bakımı verirken çevresinden yardım alma durumu ile duygusal dayanışmaları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda torun bakımı verirken çevresinden yardım alma durumu

ile duygusal dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki ($p<0,05$) olduğu bulunmuştur. Torun bakımı verirken çevresinden yardım alanlarda “Duygusal Dayanışma” ölçek puanı ($46,18\pm6,19$), torun bakımı verirken çevresinden yardım almayanlara ($42,62\pm10,10$) göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 34).

Ancak büyük ebeveynlerin torun bakımı verirken çevresinden yardım alma durumu ile İşlevsel dayanışmaları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda aralarında anlamlı bir ilişki ($p>0,05$) olduğu bulunamamıştır (Tablo 34).

Tablo 34. Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevresinde Yardım Alma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Torun Bakımı Verirken Çevresinde Yardım Alma Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	U	P
Duygusal Dayanışma	Evet	142	46,18	6,19		
	Hayır	81	42,62	10,10	4539	0,006*
İşlevsel Dayanışma	Evet	142	30,06	8,01		
	Hayır	81	30,04	8,05	5679,5	0,877

* $p<0,05$

4.7.2 Katılımcıların Torun Bakımını Nerede Gerçekleştirdikleri ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların torun bakımını gerçekleştirdiği yer ile duygusal ve işlevsel dayanışma ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<0,05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 35). Torunlarına “Bazen kendi evimde bazen çocuklarımın evinde” bakanlarda “Duygusal Dayanışma Ölçek Puanı”, “Kendi evimde” ($44,03\pm8,02$) ve “Kızımın/Oğlumun evinde” ($44,11\pm9,52$) bakanlara göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir. Ayrıca; torunlarına ‘ ‘ “Kızımın/Oğlumun evinde” bakanların ($26,81\pm5,40$) işlevsel dayanışmaları, “Bazen kendi evimde bazen çocuklarımın evinde” ($32,21\pm6,53$) bakanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 35. Katılımcıların Torun Bakımını Gerçekleştirdikleri Yer ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Torun Bakımını Nerede Gerçekleştirdikleri ile Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	P	İkili Karşılaştırma
Duygusal Dayanışma	Kendi evimde	111	44,03	8,02	0,011*	
	Kızımın/Oğlumun evinde	27	44,11	9,52		1-3
	Bazen kendi evimde bazen çocuklarımın evinde	85	46,26	7,35		2-3
İşlevsel Dayanışma	Kendi evimde	111	29,19	9,11	0,003*	
	Kızımın/Oğlumun evinde	27	26,81	5,40		
	Bazen kendi evimde bazen çocuklarımın evinde	85	32,21	6,53		2-3

* $p < 0,05$

4.7.3 Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunlarının Ebeveynleriyle Görüşme Sıklıkları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları ile “Duygusal ve İşlevsel Dayanışmaları” arasındaki ilişkileri korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları ile gerek “Duygusal Dayanışmaları” gerekse “İşlevsel Dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki ($p < 0,05$) bulunmuştur (Tablo 36).

Tablo 36’da görüldüğü gibi bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile “Her gün” görüşenlerin ($43,71 \pm 8,63$) “Duygusal Dayanışma Ölçek Puanının”, “Gün aşırı” ($46,90 \pm 6,74$) ve “Ayda 1-2 kez” ($48,00 \pm 2,95$) görüşenlere göre anlamlı derecede daha düşük olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile “Ayda 1-2 kez” görüşenlerin ($34,75 \pm 10,48$) “İşlevsel Dayanışma Ölçek Puanının”, “Her gün” ($29,10 \pm 8,15$) ve “Gün aşırı” ($30,02 \pm 5,63$) görüşenlere göre anlamlı derecede daha yüksek görülmektedir (Tablo 36).

Tablo 36. Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunlarının Ebeveynleriyle Görüşme Sıklıkları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Bakım Verdikleri Torunlarının Ebeveynleriyle Görüşme Sıklıkları ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki							
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	p	İkili Karşılaştırma
Duygusal Dayanışma	Her gün	121	43,71	8,63			
	Gün aşırı	48	46,90	6,74			
	Sadece hafta sonu	31	45,00	8,54			
	Ayda 1-2 kez	12	48,00	2,95			1-2
	Diğer	11	45,36	6,17	10,412	0,034*	1-4
İşlevsel Dayanışma	Her gün	121	29,10	8,15			
	Gün aşırı	48	30,02	5,63			
	Sadece hafta sonu	31	30,77	8,91			4-1
	Ayda 1-2 kez	12	34,75	10,48			4-2
	Diğer	11	33,55	8,08	12,868	0,012*	4-3

*p<0,05

4.7.4 Katılımcıların Torunlarının Ebeveynlerinin Evleri Arasındaki Mesafe ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların torunlarının ebeveynlerinin evleri arasındaki mesafe ile duygusal dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$) (Tablo 37).

Ancak katılımcıların torunlarının ebeveynlerinin evleri arasındaki mesafe ile duygusal dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($p<0,05$). Torunlarının ebeveynleri ile “Yakın (aynı mahalle)” ($28,44\pm 8,08$) oturanlarda “İşlevsel Dayanışma Ölçek Puanı” “Kısmen yakın (aynı semt)” ($31,00\pm 7,07$) ve “Uzak (Farklı ilçe)” ($30,60\pm 10,12$) oturanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür (Tablo 37).

Tablo 37. Katılımcıların Torunlarının Ebeveynlerinin Evleri Arasındaki Mesafe ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcıların Torunlarının Ebeveynlerinin Evleri Arasındaki Mesafe ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki							
		N	Ortalama	Standart Sapma	H	P	İkili karşılaştırma
Duygusal Dayanışma	Yakın (aynı mahalle)	90	44,12	9,06			
	Kısmen yakın (aynı semt)	96	45,13	7,36			
	Uzak (Farklı ilçe)	25	45,76	7,20			
	Çok uzak (Farklı il)	12	46,92	6,07	1,95	0,583	-
İşlevsel Dayanışma	Yakın (aynı mahalle)	90	28,44	8,08			
	Kısmen yakın (aynı semt)	96	31,00	7,07			
	Uzak (Farklı ilçe)	25	30,60	10,12			1-2
	Çok uzak (Farklı il)	12	33,42	8,20	10,081	0,018*	1-4
*p<0,05							

4.7.5 Katılımcılara Torun Bakımı Vermenin Olumlu Bir Katkı Sağlama Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Araştırmada torun bakımı vermenin katılımcılara olumlu bir katkı sağlama durumu ile duygusal ve işlevsel dayanışmaları arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda torun bakımı vermenin katılımcılara olumlu bir katkı sağlama durumu ile gerek duygusal dayanışmaları gerekse işlevsel dayanışmaları arasında anlamlı bir ilişki ($p<0,05$) bulunmuştur (Tablo 38).

Tablo 38’de görüldüğü gibi torun bakımı vermenin olumlu bir katkı sağladığını düşünenlerin ($45,34\pm7,76$) duygusal dayanışmaları, torun bakımı vermenin olumlu bir katkı sağlamadığını ($38,14\pm8,77$) düşünenlere göre anlamlı derecede daha yüksektir (Tablo 38). Aynı zamanda torun bakımı vermenin olumlu bir katkı sağladığını düşünenlerin ($29,73\pm7,97$) işlevsel dayanışmaları, torun bakımı vermenin olumlu bir katkı sağlamadığını ($34,86\pm7,18$) düşünenlere göre anlamlı derecede daha düşüktür. (Tablo 38).

Tablo 38. Katılımcılara Torun Bakımı Vermenin Olumlu Bir Katkı Sağlama Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Katılımcılara Torun Bakımı Vermenin Olumlu Bir Katkı Sağlama Durumu ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Standart Sapma	U	P
Duygusal Dayanışma	Evet	209	45,34	7,76	533,5	0,001*
	Hayır	14	38,14	8,77		
İşlevsel Dayanışma	Evet	209	29,73	7,97	917	0,019*
	Hayır	14	34,86	7,18		

* $p < 0,05$

4.7.6 Torun Bakımı Vermelerinin Katılımcılara Olumsuz Etki Durumu ile Nesiller Arası duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Torun bakımı vermenin katılımcılara olumsuz etki durumu ile nesiller arası duygusal dayanışma arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki ($p < 0,05$) olduğu bulunmuştur. Torun bakımı vermenin katılımcılara olumsuz etkisi olduğunu ($44,35 \pm 6,46$) belirtenlerde duygusal dayanışmaları, torun bakımı vermenin katılımcılara olumsuz etkisi ($45,09 \pm 8,53$) olmadığını belirtenlere göre anlamlı derecede daha düşüktür. Ancak, torun bakımı vermenin katılımcılara olumsuz etki durumu ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki ($p > 0,05$) olmadığı bulunmuştur (Tablo 39).

Tablo 39. Torun Bakımı Vermelerinin Katılımcılara Olumsuz Etki Durumu ile Nesiller Arası duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki

Torun Bakımı Vermelerinin Katılımcılara Olumsuz Etki Durumu ile Nesiller Arası duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki						
		N	Ortalama	Medyan	U	P
Duygusal Dayanışma	Evet	62	44,35	6,46	3959,5	0,012*
	Hayır	161	45,09	8,53		
İşlevsel Dayanışma	Evet	62	31,27	7,55	4582	0,343
	Hayır	161	29,58	8,15		

* $p < 0,05$

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırma ile torun bakımının nesiller arası dayanışmanın alt boyutlarından olan işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkinin araştırılması ve bu ilişkide etkili olan sosyo-demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmadaki veriler sosyo-ekonomik düzey çeşitliliği nedeniyle Ankara ilindeki Çankaya ilçesindeki 45 yaş üzerinde, 16 yaşından küçük en az bir toruna sahip olan ve en az bir yıl süre ile torun bakımı vermiş olan 223 büyük ebeveynlerden elde edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin tartışmalar aşağıdadır.

5.1 KATILIMCILARA İLİŞKİN SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİLER

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin yaş ortalaması 59,38'dir. Büyük ebeveynlerin %65,5'i kadın, %34,5'i ise erkek; %31,4'ü lise mezunu ve %27,8'i ise üniversite mezunu, yüksek lisans mezunu ya da doktora mezunudur.

Büyük ebeveynlerin algıladıkları gelir düzeyine bakıldığında, yarısına yakınının (%45,3) algıladıkları gelir düzeyinin orta olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %72,6'sı evli iken, %26,5'i ise bekardır.

Büyük ebeveynlerin çalışma durumları göz önüne alındığında ise; emekli olup çalışmayanların önde geldiği (%44,4), bunu %26,0'ı ile işsiz olup çalışmayanların izlediği ve çalışanların ise %16,6 ile takip ettiği görülmektedir. Büyük ebeveynlerin sağlık güvencesini %37,2 ile SGK oluştururken, %31,8'i Emekli Sandığı ve %18,4'ünü ise BAĞ-KUR sağlamaktadır. Büyük ebeveynlerin algıladıkları sağlık durumlarına bakıldığında, %43,9'u sağlık durumunu iyi olarak algılarken, %35,9'u orta olarak algılamaktadır.

Katılımcıların, %39,9'u eşi ve çocukları ile birlikte yaşar iken, %33,2'sinin eşi ile birlikte, %17,5'inin ise tek başına yaşamaktadır. Büyük ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde; %38,6'sı 3, %28,7'si 2, %15,2'si ise tek çocuğa sahiptir. Büyük ebeveynlerinde evde birlikte yaşadıkları kişi sayısı ortalaması 2,72'dir.

5.2 BAKIM VERİLEN TORUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının %50,2'si erkek, %49,8'i kadındır. Bakım verilen torunun yarısına yakını (%49,3) 3-6 yaş grubu, bunu takiben %27,3'ü 7-12, %21,07'si ise 0-2 yaş grubu arasındadır.

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının eğitim durumlarına bakıldığında; yarısından fazlasının (%53,8) okula gittiği bulunurken; bunlardan %41,7'si ilkokul, %40,2'si ise ortaokula gitmektedir.

Bakım verilen torunun %92,8'inin herhangi bir sağlık sorunu bulunmazken, %7,2'sinin sağlık problemi bulunmaktadır. Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunlarına ortalama 29 ay süre ile bakım sağlamaktadır.

Büyük ebeveynin bakım verdiği torunların %35,4'üne 'anneanesi', %31,8 'babaanesi', %21,9 ise 'baba tarafından dedesi' tarafından sağlanmaktadır. Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin %60,1'inin bir torununa bakım sağladığı, bunu takiben %21,5 oranıyla iki toruna bakım sağladığı görülmektedir. Weelock ve Jones (2002) çalışmasında torun bakımı veren büyükbabaların duygusal yönden tatmin olduğunu ve kendilerini iyi hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca; Uğur (2020) yılında büyük ebeveynler ile yaptığı çalışmasında; torun bakımında büyükannelerin yanı sıra büyükbabalarında aktif bir şekilde rol aldığı ve büyükannelerin torunlarının fiziksel ihtiyaçlarına yönelik bakım verirken, büyükbabaların ise daha çok torunlarının araçsal (finansal, fiziksel gibi) ihtiyaçlarını karşıladığı sonucuna ulaşmıştır.

Bakım verilen torunların sahip oldukları kardeş sayısına bakıldığında ise; yarısına yakınının %46,2) tek çocuk olduğu, %28,3'ünün ise bir kardeşe sahip olduğu saptanmıştır

Araştırmada, bakım veren büyük ebeveynlerin %53,4'ü torun bakımı verdikten sonraki sağlık durumlarının, torun bakımı vermeden öncesine göre aynı olduğunu belirtirken; %39,9'u bakım vermeden öncesine göre bakım verdikten sonraki sağlık durumlarının daha iyi olduğu belirtmiştir. Özmeye (2017) büyük ebeveynlerin sağlamış oldukları pratik yardımda en önemli belirleyicilerden birinin sağlık durumu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.3 BÜYÜK EBEVEYNLER TARAFINDAN VERİLEN TORUN BAKIM FAALİYELERİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Araştırmada, torun bakımı veren büyük ebeveynlerin %49,8'i bakım sağladıkları torunlarına kendi evlerinde bakmaktadır. Bunu takiben, %38,1'i ise bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde bakım faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Özmeye (2017) araştırmasında; bakım verdikleri torunlarıyla birlikte yaşayan büyük ebeveynlerin, torunlarına ve çocuklarına daha fazla destek ve yardımcı olduğunu belirtmiştir. Literatürde coğrafi konum ve yardımlaşma ilişkilendirmesi olmasa da, bu durum, yardımlaşmanın büyük ebeveynlerin ve torunlarının/çocuklarının yaşadıkları yerlere göre değiştiğini göstermektedir.

Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin bakım verirken sağladıkları hizmetler; %86,9 ile yemek yedirme, %78,9'u oyun oynama, %67,7'si yemek yapma, %62,7'si uyutma, %54,7'si kişisel bakımdan oluşmaktadır. Özmeye (2017) çalışmasındada büyük ebeveynlerin torun bakımında en çok sundukları hizmetin yemek yapma ve yedirme olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada; bakım veren büyük ebeveynlerin %81,6'sının torununu 'gezme'ye çıkardığı', %76,6'sının torunu ile 'oyun oynadığı', %75,3'ünün torunu ile 'parka gittiği' saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin %54,3'ünün bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile 'her gün' görüştüğü, %21,5'inin ise 'gün aşırı' görüştüğü saptanmıştır. Nitekim benzer şekilde, Özmete (2017) çalışmasında; büyük ebeveynlerin torunları ve çocukları ile olan görüşme sıklığı işlevsel dayanışmayı kuvvetlendirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada; torun bakımı sağlayan büyük ebeveynlerin yarıdan fazlası (%63,7) bakım faaliyetinde başka bir aile üyesinden yardım almaktadır. Büyük ebeveynlerin torun bakım faaliyetinde çevresindeki insanlardan yardım alması, bakım verilen torunun sorumluluğunun paylaşılmasıyla daha konforlu ve kaliteli bakımın sunulabileceği izlenimini vermektedir.

Katılımcıların bakım sağladıkları torunlarının evleri arasındaki coğrafi uzaklık incelendiğinde; %43'ünün 'kısmen yakın (aynı semt)', %40,4'ünün 'yakın (aynı mahalle)' oturduğu görülmektedir. Büyük ebeveynlerin toruna hangi etkenler nedeniyle baktığı incelendiğinde; büyük çoğunluğunun (%67,3) çocuklarının isteği üzerine bakım verdiklerini, %16,1'i ise ebeveynin torununa bakamayacak durumda olduğunu için bakım verdiğini belirtmişlerdir. Özmete (2017) araştırmasında; torunları ile birlikte yaşayan büyük ebeveynleri ev içindeki pratik yardımlar (yemek yapma, temizlik, alışveriş, fatura ödeme, ulaşım gibi) daha sık gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır. Smith (1998) araştırmasında; düşük gelirli ailelerde kuşakların birbirlerinden ayrı yaşamaları, aralarındaki etkileşim sıklığının azalttığından bahsetmiştir. Bu durumun, mekânsal ayrışmaların kuşaklararası etkileşim üzerinde önemli sonuçlar doğurduğunu vurgulamıştır.

Büyük ebeveynlerin %88,3'ü bakım sağladıkları torunlarının ebeveynlerinin bakımdan çok memnun olduğunu belirtirken, bakım veren büyük ebeveynlerin büyük çoğunluğu (%82,5) sağladıkları bakımdan çok memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin torunları ile yaşadıkları problemler incelendiğinde; sırasıyla yemek yedirememe (%44,8), iletişim kuramama (%37,7), Söz dinlememe (%27,8) ve ders çalışmasını sağlayamamamın (%19,3) ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılanların %93,3'ü bakım vermenin kendilerine olumlu katkısının olduğunu düşünürken; %27,8'i olumsuz katkısının olduğunu da düşünmektedir. Özmete (2017) aile içindeki pratik yardımlaşmanın ilişkileri olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bireyleri bu yardımlardan mutlu oldukları, ilişkilerinin güçlendiği, samimiyet, bağlılık ve dayanışmanın arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların bakım vermesinin günlük hayatlarına etkisi incelendiğinde ise; %36,7'si komşu ve arkadaşları ile vakit geçiremediğini belirtirken, bunu %31,4 ile çok fazla sorumluluk hissedenlerin izlediği ve yine %31,4 ile ev işlerini yapamayanların yer aldığı görülmektedir. Akçay ve Taşkın (2019) tarafından yapılan araştırmada; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin bakım süreci ile ilgili deneyimleri incelenmiş ve bu büyük ebeveynlerin torun bakımı verdikleri sürede sosyal çevrelerinden izole oldukları görülmüştür. Bu sonuçlara torun bakımı veren büyük ebeveynlerin kendi sosyal çevrelerine eskisinden daha az zaman ayırabildikleri, arkadaşları ile daha az iletişime geçtiklerini düşündürmektedir.

5.4 BÜYÜK EBEVEYNLERİN NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMASINA İLİŞKİN BİLGİLER

Araştırmada, büyük ebeveynlerin duygusal ($44,89 \pm 8,00$) ve işlevsel dayanışma ($30,05 \pm 8,00$) puan ortalamaları yüksek düzeylere yakındır. Ölçekten alınan toplam puan incelendiğinde; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin duygusal dayanışma puan ortalamasının ($44,89 \pm 8,00$) işlevsel dayanışma puan ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Duygusal dayanışmanın yüksek olmasından, aile üyelerine olan bağlılık, yakınlık, güven ve saygının torun bakımının da etkisiyle güçlü bir şekilde devam ettiği ve sürdürüldüğü sonucu çıkarılabilir. Netzer (1994), Pitzer ve diğerleri (2011), Birditt, Fingerman ve Zarit, (2010), Stimpson, Tyler ve Hoyt (2005) ve Kartoz (2013) tarafından ABD'de yapılan çalışmalarda da duygusal dayanışma yüksek

düzeylerde bulunmuştur. Türkiye’de yapılan bu çalışmada ve ABD’de yapılan çalışmalarda duygusal dayanışma puanlarının yüksek bulunmasına rağmen alan yazındaki çalışmalarda duygusal dayanışma düzeylerinin dinsel ve kültürel farklılıklara göre ülkeden ülkeye değişiklik gösterebileceği vurgulanmıştır (Cichy, Lefkowitz, Davis & Fingerman, 2012; Lowenstein & Daatland, 2006; Sechrist ve diğerleri, 2007). Ülkemizde büyük ebeveynlerin ailelerine karşı bağıllık tutumu sergilemeleri yaşanan kültür ve yetiştirme şekilleri nedeniyle duygusal dayanışmanın yüksek çıkması beklenmektedir.

Fiziksel, finansal ve duygusal olarak kuşakların karşılıklı destek olmasını ve kaynakların paylaşımlarının ele alındığı işlevsel dayanışma büyük ebeveynlerin torunlarına ve çocuklarına dolayısıyla genç kuşağa yardım verme ve yardım alma açısından orta düzeyin biraz üzerindedir. Türkiye’de Kalaycıoğlu (2012), Baran ve diğerleri (2012) tarafından yapılan diğer çalışmalarda da benzer şekilde nesiller arasında kaynak paylaşımı orta düzeylerde bulunurken, Netzer (1994), Birditt ve diğerleri (2010) ve Sarkisian ve Gerstel, (2008) tarafından ABD’de yapılan çalışmalarda ise işlevsel dayanışma hem yardım verme hem yardım alma açısından çok düşük oranlardadır. Ailelerde nesiller arası dayanışmanın en kilit unsurlarından birisi işlevsel dayanışmadır. Yani aile içindeki farklı nesillerin birbirleri arasındaki maddi ve manevi destek alışverişidir (Bengtson ve Roberts, 1991). Aile üyeleri arasında dayanışma; iletişim, duygusal destek ve arkadaşça ilişkilerin yanı sıra, para, eşya ve hizmet gibi destekleri de kapsamaktadır (Netzer, 1994; Bengtson ve diğerleri, 2002; Mangen ve diğerleri, 1988). Bu doğrultuda aile üyelerinin ihtiyaç ve sıkıntı zamanlarında ilk başvurulacak kişilere dönüşmesi şeklinde genel bir tercih ve eğilim de vardır (Treas ve Bengtson, 1987). Bu çalışmalarda düşük oranların değişen dini inanışlar, hayat koşulları, bireyci anlayış ve kültürel yapılardan kaynaklanabileceği vurgulanırken, bu durumun aksine ülkemizde ise nesiller arasındaki yardımlaşmanın (işlevsel dayanışma) değişen hayat şartlarına rağmen halen devam ettiği söylenebilir. Büyük anneler ve büyük babalar için torunları ile duygusal boyutta ve fiili yardımlaşma sağlamaları birbirleri ile iletişim sıklığını kuvvetlendirmektedir. Dolayısıyla, büyük ebeveynleri torunları ile iletişimlerini kuvvetli olarak sürdürmeleri ve işlevsel yardımlar sağlamaları, nesiller arası duygusal dayanışmayı da desteklemektedir (Even ve Zohar, 2011).

Bu çalışmada; ailelerde nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışmanın, torun bakımı veren büyük ebeveynlerin; yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, algıladıkları gelir durumu, sağlık durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve büyük ebeveynin bakım vermeden öncesine göre sağlık durumu değerlendirmesine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bilgiler korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Yapılan inceleme ve analiz sonucunda; duygusal dayanışma ile büyük ebeveynin yaşı ve çalışma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ayrıca; büyük ebeveynlerin yaşı ve eğitim durumu ile işlevsel dayanışma arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Nitekim bu çalışma ile aynı şekilde; Netzer (1994) işlevsel dayanışma ile büyük ebeveynin eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırmamızda; büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının çalışma durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Büyük ebeveynlerden emekli olup çalışanlarda ($32,35 \pm 5,63$), emekli olup çalışmayanlar ($28,33 \pm 9,29$) ve çalışma durumuna diğer seçeneğini işaretleyenler ($27,55 \pm 7,39$) olanlara göre anlamlı derece daha yüksektir. Bu sonuca göre; ailedeki büyük ebeveynler aktif olarak çalıştıkları zaman aile bireylerine daha fazla destek (maddi, hediye gibi) sağlayabildikleri, bu durumda işlevsel dayanışmayı desteklediği söylenebilir.

Araştırmada; katılımcıların nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları eğitim düzeylere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık incelendiğinde; büyük ebeveynlerin okur-yazar olmayanların ($41,91 \pm 8,87$) ve eğitim durumu lise ($42,70 \pm 10,71$) olanların duygusal dayanışmaları; eğitim durumu üniversite ve üzeri ($46,90 \pm 4,49$) olanlara göre daha yüksektir ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu çalışma ile bağlantılı olarak Sadl ve Hlebec (2010) duygusal dayanışma ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Sadl ve Hlebec'e göre; nesiller arası duygusal bağlar; düşük eğitimli katılımcılar için duygusal destek sağlayıcısı olarak daha önemlidir. Aile destek sistemleri üzerinde yapılan yerli ve yabancı araştırmalara göre; yüksek oranda duygusal refah ve yaşamdan alınan memnuniyet duygusu, kişilerin sağlığı ile ilişkili olmaktadır (Sادل ve Hlebec, 2010).

Çalışmada; büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamalarının gelir algısı durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Torun bakımı veren büyük ebeveynlerden gelir algısı çok iyi ($48,07 \pm 3,27$) ve iyi ($47,10 \pm 6,38$) olanlarda duygusal dayanışmaları; gelir algısı kötü ve çok kötü ($44,09 \pm 7,40$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Buna göre ailelerdeki gelir algısının yüksek olması ve ekonomik refah dengesinin bulunması; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin gelir algısının da yükselmesi ve aile bağlarının daha kuvvetlendiği izlenimini vermektedir.

Araştırmamızda; büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının gelir algısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Bu farklılık incelendiğinde; gelir algısını çok iyi ($20,07 \pm 13,16$) olarak algılayanların, gelir algısını iyi ($31,19 \pm 6,35$) olarak algılayanlar ve gelir algısını orta düzeyde algılayanlara ($30,89 \pm 7,30$) anlamlı derecede daha yüksektir. Büyük ebeveynlerin gelir algısının artması, torunlarının maddi (bez, mama, kitap, oyuncak, kıyafet, eğlence v.b) ihtiyaçlarını karşılama durumlarının da artmasına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla, bu da nesiller arası işlevsel dayanışmayı artırdığı izlenimini vermektedir. Benzer şekilde alan yazında, Netzer'in (1994) yaşlı ebeveynler ile yaptığı çalışmasında da aile içinde işlevsel dayanışmanın bakım verme ve maddi manevi anlamda destek vermenin etkileşim içinde ve istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Bu çalışmada; büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamalarının sağlık durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Büyük ebeveynlerden; sağlık durumu değerlendirmesi iyi ($46,23 \pm 8,06$) olanlarda duygusal dayanışmaları, sağlık durumu değerlendirmesi orta ($43,73 \pm 8,14$) ve sağlık durumu değerlendirmesi çok kötü ($43,14 \pm 4,63$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Büyük ebeveynlerin sağlık durum faktörlerinin duygusal dayanışma ile etkileşim içinde olduğu ve bu etkileşimin istatistiksel olarak anlamlı çıktığı görülmüştür. (Crimmins ve Ingegneri, 1990). Buna göre büyük ebeveynlerin kendi sağlık durumu değerlendirmesinin iyi olması torun bakımı vermelerini duygusal açıdan nispeten kolaylaştırdığı izlenimini vermektedir. Uğur (2018) çalışmasında; bakım veren büyükannelerin bakım sürecinde psikolojik doyum yaşadıkları ve aynı zamanda

kendilerini zorlayıcı bir sorumluluk içinde hissettiklerini sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, düzenli bakım veren büyük ebeveynlerin genel olarak duygusal tatmin yaşadıkları görülmüştür.

Araştırmada; katılımcıların nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının sağlık durumuna göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Bu farklılıklar incelendiğinde; sağlık durumu değerlendirmesi çok iyi ($22,00 \pm 8,81$) olanlarda, sağlık durumu değerlendirmesi orta düzeyde ($31,45 \pm 8,20$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür. Bu durumu; sağlık durumu iyi olan büyük ebeveynlerin torunlarının istek ve ihtiyaçlarını (yemek hazırlama, ödevine yardım etme, kişisel bakımına destek olma gibi) daha kolay sağlayabildiklerini düşündürmektedir.

Çalışmamızda; büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışmalarının, büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Bu farklılık incelendiğinde; 4 ($4,68 \pm 10,71$) ve 6 çocuk ve daha fazlasına ($37,50 \pm 9,95$) sahip olanlarda, 1 ($47,71 \pm 3,25$) ve 2 ($45,97 \pm 7,84$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür. Bu sonuca göre; büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde, büyük ebeveynlerin kendi çocuklarının sorumlulukları ve duygusal ihtiyaçları ile ilgilenme durumunun bulunması dolayısıyla; torunları ile birlikte geçirdikleri zaman ve birlikte yaptıkları aktivite oranının azalması nedeniyle bireylerin duygusal dayanışmaya karşı tutum ve bağlılıklarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışmalarının sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Katılımcılardan; 1 ($24,50 \pm 10,86$) çocuğa sahip olanlar, 2 ($32,03 \pm 7,49$) çocuğa sahip olanlar, 6 çocuk ve üzeri ($31,17 \pm 12,06$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür. Bu sonuca göre; büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısının fazla olması; aile içi destek alma ve destek verme oranlarında da artış sağladığı izlenimini vermektedir.

Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeden önceki sağlık durumlarının değişimi değerlendirmeleri ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Büyük ebeveynlerden; sağlık durumu eskisinden iyi olanların

(46,61±7,01), sağlık durumu eskisiyle aynı olanlar (44,00±8,79) ve sağlık durumu eskisinden kötü olanlara (41,73±4,35) göre nesiller arası duygusal dayanışmaları anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonuca göre; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin bakım süresi boyunca kendilerini sağlıklı hissetmeleri bağlılıklarını, sevgilerini, ilişkilerinin derecesini, ilişkilerinin kalitesini etkilediği izlenimini vermektedir. Büyük ebeveynlerin bakım sağladıkları torunlarına sağlıklı iken daha kaliteli hizmet sunabileceğini düşündürmektedir. Tören (2018); torun bakımı veren büyük ebeveynlerin psiko-sosyal sağlık durumlarını incelemiştir. Tören'e göre Türkiye'de torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yaşadıkları psiko-sosyal problemler için daha fazla çalışmaların yapılması ve politikalar geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada; büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumlarının değişimi değerlendirmeleri ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık incelendiğinde; torun bakımı vermeden önceki sağlık durumları eskisinden iyi olanlar (27,87±8,34), sağlık durumu eskisiyle aynı olanlar (31,48±7,39) ve eskisinden kötü (31,73±8,19) olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir. Oysa sağlık durumu iyi olanların işlevsel dayanışmasının daha yüksek olması beklenmektedir. Çünkü; sağlık durumu iyi olanların ev işleri, fatura ödeme, ulaşım, yemek yapma, temizlik gibi faaliyetleri daha sık yapması beklenmektedir. Sonuç ilginçtir.

5.5 BAKIMI SAĞLANAN TORUNUN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ailelerde nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışmanın büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının; yaşı, torunun cinsiyeti, eğitim durumu, bakım verdikleri torunun sağlık durumu, bakım verdikleri torunlarının sahip olduğu kardeş sayısı, bakım verdikleri torunları ile olan akrabalık bağlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Yapılan inceleme ve analiz sonucunda; büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının yaşı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p>0,05$) görülememektedir. Dolayısıyla, büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarına karşı tutumlarının yaşa göre değişiklik göstermediği genel olarak her yaştaki torunlara karşı büyük ebeveynlerin yaklaşımlarının aynı yönde olduğu söylenebilir. Nitekim alan yazında da benzer çalışmalarda duygusal dayanışma ile ebeveynin yaşı arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır (Bengston ve Roberts, 1991; Netzer 1994).

Araştırmada; büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının eğitim durumları ile nesiller arası duygusal dayanışmaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. İstatistiksel olarak anlamlı olmamak ile birlikte eğitim düzeyi okul öncesi olan torunlarda duygusal dayanışma puan ortalaması ($44,50\pm10,35$) yüksek görülmektedir. Bu sonuç; büyük ebeveynlerin torun bakımı verirken, bakım verdikleri torunlarının eğitim düzeyi dikkate almasalarda; okul öncesi dönemde olan torunları ile gün içerisinde daha fazla vakit geçirme fırsatı bulmaları, bakım verilen torunun bulunduğu gelişimsel dönem nedeniyle daha fazla ilgiye ihtiyaç duymaları nedeniyle duygusal dayanışmalarının daha yüksek bulunduğunu düşündürmektedir.

Aynı zamanda; büyük ebeveynlerin torunlarının sağlık durumu, torunlarının cinsiyeti, torunlarının eğitim düzeyi, torunları ile olan akrabalık bağları ve bakımını gerçekleştirdikleri torunları ile olan mesafe yakınlığı ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Benzer şekilde Bengston ve Roberts (1991) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyet ile duygusal dayanışma arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunanlar ise aşağıdaki gibidir.

5.6 BÜYÜK EBEVEYNLERİN TORUN BAKIM FAALİYETLERİ İLE NESİLLER ARASI DUYGUSAL VE İŞLEVSEL DAYANIŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ailelerde nesiller arası duygusal ve işlevsel dayanışmanın büyük ebeveynlerin verdikleri bakım faaliyetlerinin; bakım verirken çevresinden yardım alma durumu, torun bakımının nerede gerçekleştiği, katılımcıların torunlarının ebeveynleri ile ne sıklıkta

görüştüğü, büyük ebeveynlerin torunlarının ebeveynlerinin evi ile olan mesafesi, torun bakımı vermenin olumlu ve olumsuz etkisine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bilgiler korelasyon analizi ile incelenmiştir.

Yapılan analize göre; büyük ebeveynlerin torun bakımı sağlarken çevresinden yardım alan durumları ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık incelendiğinde; torun bakımını sağlarken çevresinden yardım alanların ($46,18 \pm 6,19$), çevresinden yardım almayanlara ($42,62 \pm 10,10$) göre nesiller arası duygusal dayanışmaları anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonuca göre; büyük ebeveynlerin torun bakımını sağlarken çevresinden yardım almaları, onların sorumluluklarının paylaşımı ile duygusal açıdan daha pozitif oldukları izlenimini vermektedir.

Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirdiği yer ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık incelendiğinde; torun bakımını bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde gerçekleştirenlerin ($46,26 \pm 7,35$), kendi evinde gerçekleştirenler ($44,03 \pm 8,02$) ve çocuklarının evinde gerçekleştirenlere ($44,11 \pm 9,52$) göre duygusal dayanışmalarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre; büyük ebeveynlerin torun bakımını bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde gerçekleştirmesi aile bağlarını kuvvetlendirmekte olduğunu düşündürmektedir. Büyük ebeveynlerin kendi yaşam alanlarından uzaklaşmamaları, kendi ev işleri için, sosyal faaliyetleri için kendisine zaman ayırabiliyor olması bu sonucu etkilediğini düşündürmektedir.

Büyük ebeveynlerin torun bakımı verirken çevresindeki insanlardan yardım alma durumu ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu sonucun aksine; işlevsel dayanışmanın temelini oluşturan karşılıklı yardım alma ve verme durumunda; torun bakım faaliyetinde büyük ebeveynlerin sorumluluklarının paylaşılması ile işlevsel dayanışmanın daha yüksek olacağını düşündürmekteydi. Nitekim, Uğur (2020) tarafından yapılan araştırmada torun bakımının büyükannelerin yanı sıra büyükbabalarında katılım gösterdikleri ve büyükannelerin torunların fiziksel ihtiyaçlarına yönelik bakım sağladıkları

gözlemlenirken, büyükbabaların da torunların araçsal ihtiyaçlarına yönelik bakım sağladıkları görülmüştür. Ayrıca, büyük ebeveynler ile aynı hanede yaşayan kişilerin (dayı, teyze, amca gibi) torun bakımına yardımcı oldukları; okula götürme, oynama, ödevlerine yardım etme,, gezdirme gibi faaliyetlerde bulundukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada; büyük ebeveynlerin torunlarının bakımını gerçekleştirdikleri yer ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Torun bakımını çocuklarının evinde gerçekleştirenlerin ($26,81 \pm 5,40$), torun bakımını bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde gerçekleştirenlere ($32,21 \pm 6,53$) göre nesiller arası işlevsel dayanışma ölçek puanları anlamlı derecede daha düşüktür. Bu sonuç, torun bakımının her iki evde de gerçekleştiriliyor olmasını sunulan destek ve yardımlar açısından daha çok çeşitliliğe sebep olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışmada, büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık incelendiğinde; torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklığı ayda 1-2 kez ($34,75 \pm 10,48$) olanlarda, her gün ($29,10 \pm 8,15$) ve gün aşırı ($30,02 \pm 5,63$) olanlara göre nesiller arası işlevsel dayanışmalarının anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonucun aksine, Özmete (2017) kitabında; torun bakımı veren büyük ebeveynler ile torunlarının ebeveynlerinin görüşme sıklıklarının artması nesiller arası işlevsel dayanışmayı da artırmakta olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamızda, büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunları ile mesafe yakınlığı ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Büyük ebeveynlerin; bakım verdikleri torun ile yakın mesafede oturanlar ($28,44 \pm 8,08$), kısmen yakın olanlar ($31,00 \pm 7,07$) ve uzak ilçe olanlara ($30,60 \pm 10,12$) göre nesiller arası işlevsel dayanışmalarının anlamlı derecede daha düşüktür. Bu sonuca göre; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin çocukları ile yaşam mesafelerinin uzak olması, görüştükleri zaman birbirlerine daha fazla yardım ve destek sunduklarını düşündürmektedir. Bu durum yerleşim yeri il seviyesinde olduğunda; haftada bir ya da iki haftada bir şeklinde değişebilmekte ve buna bağlı olarak yardımlaşma daha az

olmaktadır. Farklı illerde ve uzak illerde yaşayanlar ise bu tür pratik yardımlarda sık sık bulunamamaktadırlar. Ayda bir ya da çalışanlar için yılda birkaç kez, yıllık izinlerde ve tatillerde ebeveynlerle bir araya gelinmekte ve bu zamanlarda pratik yardımlar sağlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, torun bakımının nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma ile ilişkisi ve torun bakımı veren büyük ebeveyn ve torunun sosyo-demografik özelliklerinin nesiller arası işlevsel dayanışma ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Bu çalışmadaki veriler kartopu yöntemi ile Ankara'nın Çankaya ilçesinde 45 yaş üzerinde en az 16 yaşından küçük bir toruna sahip olan 223 büyük ebeveyninden elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

SONUÇLAR

Büyük Ebeveynlerin Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

- Büyük ebeveynlerin yaş ortalamasının 59,38 olduğu; yarıdan fazlasının kadın olduğu (%65,5 kadın, %34,5 erkek),
- Büyük ebeveynlerin algıladıkları gelir düzeyine bakıldığında, yarısına yakınının (%45,3) gelir algısının orta düzeyde olduğu,
- Büyük ebeveynlerin yarısına yakınının (%44,4) emekli olup çalışmayanlardan oluştuğu,
- Büyük ebeveynlerin dörtte üçüne yakınının (%72,6) evli olduğu, dörtte birinden fazlasının (%37,2) sağlık güvencesinin SGK olduğu,
- Büyük ebeveynlerin %39,9'unun eşi ve çocukları ile birlikte yaşadığı,
- Büyük ebeveynlerin algıladıkları sağlık durumlarına bakıldığında, %43,9'u sağlık durumunu iyi olduğu,
- Bakım veren büyük ebeveynlerin %53,4'ü torun bakımı verdikten sonraki sağlık durumlarının, torun bakımı vermeden öncesine göre aynı olduğu,
- Büyük ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde; %38,6'sının 3 çocuğa sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Bakım Verilen Toruna İlişkin Bilgilere Yönelik Sonuçlar

- Bakım verilen torunun yaklaşık (%50,2) erkek, %49,8'inin kadın olduğu, yarısına yakını (%49,3) 3-6 yaş grubunda olduğu,
- Bakım sağladıkları torunlarının eğitim durumlarına bakıldığında; yarısından fazlasının (%53,8) okula gittiği; bunlardan %41,7'si ilkokulda okuduğu,
- Bakım verilen torunun %92,8'inin herhangi bir sağlık sorununun bulunmadığı,
- Büyük ebeveynin bakım verdiği torunların %35,4'üne 'anneannesi', %31,8 'babaannesi', %21,9 ise 'baba tarafından dedesi' tarafından sağlandığı,
- Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin %60,1'inin bir torununa bakım sağladığı, bakım verilen torunların sahip oldukları kardeş sayısına bakıldığında ise; yarısına yakınının %46,2) tek çocuk olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Büyük Ebeveynler Tarafından Verilen Torun Bakım Faaliyetine İlişkin Bilgilere Yönelik Sonuçlar

- Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin yarısına yakınının (%49,8) torun bakım faaliyetini kendi evinde gerçekleştirdiği,
- Bakım veren büyük ebeveynlerin sunduğu hizmetler arasında; büyük çoğunluğunun (%81,6) torununu gezmeye çıkardığı, dörtte üçünün (%75,3) parka götürdüğü,
- Büyük ebeveynlerin %54,3'ünün bakım verdikleri torunlarının ebeveynleri ile 'her gün' görüştüğü,
- Katılımcıların bakım sağladıkları torunlarının evleri arasındaki mesafe incelendiğinde; %43'ünün 'kısmen yakın (aynı semt)' olduğu,
- Bakım veren büyük ebeveynlerin torun bakımı vermesindeki etkenlere bakıldığında, büyük çoğunluğunun (%67,3) çocuklarının isteği üzerine olduğu,

- Büyük ebeveynleri bakım sağladıkları torunlarının ebeveynlerinin, bakımdan %88,3'ünün çok memnun olduğu; bakım veren büyük ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (%82,5) sağladıkları bakımdan çok memnun olduğu,
- Araştırma kapsamına alınan büyük ebeveynlerin torunları ile yaşadıkları problemler incelendiğinde; %44,8 ile yemek yedirememe ve bunu takip eden %37,7 oran ile iletişim kuramama olduğu,
- Torun bakımı sağlayan büyük ebeveynlerin yarıdan fazlası (%63,7) bakım faaliyetinde başka bir aile üyesinden yardım almadığı,
- Araştırmaya katılanların %93,3'ü bakım vermenin kendilerine olumlu katkısının; 27,8'i olumsuz katkısının olduğunu düşündüğü,
- Katılımcıların bakım vermesinin günlük hayatlarına etkisi incelendiğinde ise; %36,7'si komşu ve arkadaşları ile vakit geçiremediği; bunu %31,4 ile çok fazla sorumluluk hissettiği sonucuna varılmıştır.

Büyük Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özellikleri ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki Sonuçları

- Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin duygusal ($44,89 \pm 8,00$) ve işlevsel dayanışma ($30,05 \pm 8,00$) puan ortalamaları yüksek düzeylere yakındır.
- Torun bakımını veren büyük ebeveynlerin ailelerde nesiller arası duygusal dayanışma puanları ($44,89 \pm 8,00$) işlevsel dayanışma puanlarından ($30,05 \pm 8,00$) daha yüksektir.
- Torun bakımını veren büyük ebeveynlerin ailelerde nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma boyutları arasında en yüksek dayanışma puan ortalamasına ($44,89 \pm 8,00$) sahip olan duygusal dayanışmadır.
- Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları eğitim düzeylere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Büyük ebeveynlerin okur-yazar olmayanların ($41,91 \pm 8,87$) ve eğitim durumu lise ($42,70 \pm 10,71$) olanların puan ortalamaları; eğitim durumu üniversite ve üzeri ($46,90 \pm 4,49$) olanlara göre daha yüksektir.

- Büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamalarının gelir algısı durumlarına göre anlamlı farklılıklar görülmektedir. Gelir algısı çok iyi ($48,07 \pm 3,27$) ve iyi ($47,10 \pm 6,38$) olanlarda puan ortalamaları; gelir algısı kötü ve çok kötü ($44,09 \pm 7,40$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamalarının sağlık durumlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Sağlık durumu değerlendirmesi iyi ($46,23 \pm 8,06$) olanlarda puan ortalamaları, sağlık durumu değerlendirmesi orta ($43,73 \pm 8,14$) ve sağlık durumu değerlendirmesi çok kötü ($43,14 \pm 4,63$) olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımda nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamalarının, büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. 4 ($4,68 \pm 10,71$) ve 6 çocuk ve daha fazlasına ($37,50 \pm 9,95$) sahip olanlarda, 1 ($47,71 \pm 3,25$) ve 2 ($45,97 \pm 7,84$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeden önceki sağlık durumlarının değişimi ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sağlık durumu eskisinden iyi olanların ($46,61 \pm 7,01$), sağlık durumu eskisiyle aynı olanlar ($44,00 \pm 8,79$) ve sağlık durumu eskisinden kötü olanlara ($41,73 \pm 4,35$) göre nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalaması anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının gelir algısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Gelir algısını çok iyi ($20,07 \pm 13,16$) olarak algılayanların, gelir algısını iyi ($31,19 \pm 6,35$) olarak algılayanlar ve gelir algısını orta düzeyde algılayanlara ($30,89 \pm 7,30$) anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının sağlık durumuna göre anlamlı farklılıklar görülmektedir. Sağlık durumu değerlendirmesi çok iyi ($22,00 \pm 8,81$) olanlarda, sağlık durumu değerlendirmesi orta düzeyde ($31,45 \pm 8,20$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşüktür.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımı vermeden öncesine göre sağlık durumlarının değişimi ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Torun bakımı vermeden önceki sağlık durumları eskisinden iyi

olanlar ($27,87 \pm 8,34$), sağlık durumu eskisiyle aynı olanlar ($31,48 \pm 7,39$) ve eskisinden kötü ($31,73 \pm 8,19$) olanlara göre anlamlı derecede daha düşük görülmektedir.

- Büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamalarının sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. 1 ($24,50 \pm 10,86$) çocuğa sahip olanlar, 2 ($32,03 \pm 7,49$) çocuğa sahip olanlar, 6 çocuk ve üzeri ($31,17 \pm 12,06$) olanlara göre anlamı derecede daha düşüktür.

Bakımı Verilen Toruna Yönelik Bilgiler ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki Sonuçları

- Büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının eğitim durumlarının nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. İstatistiksel olarak anlamlı olmamak ile birlikte eğitim düzeyi okul öncesi olan torunlarda duygusal dayanışma puan ortalaması ($44,50 \pm 10,35$) yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının yaşı ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülememektedir.
- Büyük ebeveynlerin torunlarının sağlık durumu, torunlarının cinsiyeti, torunlarının eğitim düzeyi, torunları ile olan akrabalık bağları ve bakımını gerçekleştirdikleri torunları ile olan mesafe yakınlığı ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmemektedir.
- Büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının eğitim durumlarının nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmemektedir. İstatistiksel olarak anlamlı olmamak ile birlikte eğitim düzeyi okul öncesi olan torunlarda duygusal dayanışma puan ortalaması ($44,50 \pm 10,35$) yüksek görülmektedir.

Büyük Ebeveynler Tarafından Verilen Torun Bakım Faaliyeti ile Nesiller Arası Duygusal ve İşlevsel Dayanışma Arasındaki İlişki Sonuçları

- Büyük ebeveynlerin torun bakımı sağlarken çevresinden yardım alan durumları ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Torun bakımını sağlarken çevresinden yardım alanların ($46,18 \pm 6,19$), çevresinden yardım almayanlara ($42,62 \pm 10,10$) göre nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımını gerçekleştirdiği yer ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Torun bakımını bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde gerçekleştirenlerin ($46,26 \pm 7,35$), kendi evinde gerçekleştirenler ($44,03 \pm 8,02$) ve çocuklarının evinde gerçekleştirenlere ($44,11 \pm 9,52$) göre duygusal dayanışma puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Torunlarının ebeveynleri ile her gün görüşenlerin ($43,71 \pm 8,63$), Gün aşırı ($46,90 \pm 6,74$) ve Ayda 1-2 kez görüşenlere ($48,00 \pm 2,95$) göre duygusal dayanışma puan ortalaması anlamlı derecede daha düşüktür.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımının kendilerine olumlu katkı sağlaması ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Torun bakımı vermenin kendilerine olumlu katkı sağladığını düşünenler ($45,34 \pm 7,76$), bakım vermenin kendilerine olumlu bir katkı sağladığını düşünmeyenlere ($38,14 \pm 8,77$) göre nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin torun bakımının kendilerine olumsuz katkı sağlaması ile nesiller arası duygusal dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Torun bakımı vermenin kendilerine olumsuz katkı sağladığını düşünenler ($44,35 \pm 6,46$), bakım vermenin kendilerine olumsuz bir katkı

sağladığını düşünmeyenlere ($45,09 \pm 8,53$) göre nesiller arası duygusal dayanışma puan ortalamaları anlamlı derecede daha yüksektir.

- Büyük ebeveynlerin torunlarının bakımını gerçekleştirdikleri yer ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir. Torun bakımını çocuklarının evinde gerçekleştirenlerin ($26,81 \pm 5,40$), torun bakımını bazen kendi evinde bazen de çocuklarının evinde gerçekleştirenlere ($32,21 \pm 6,53$) göre nesiller arası işlevsel dayanışma ölçek puanları anlamlı derecede daha düşüktür.
- Büyük ebeveynlerin bakımını gerçekleştirdikleri torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklıkları ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur.
- Torunlarının ebeveynleri ile görüşme sıklığı ayda 1-2 kez ($34,75 \pm 10,48$) olanlarda, her gün ($29,10 \pm 8,15$) ve gün aşırı ($30,02 \pm 5,63$) olanlara göre nesiller arası işlevsel dayanışma ortalama puanları anlamlı derecede daha yüksektir.
- Büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunları ile mesafe yakınlığı ile nesiller arası işlevsel dayanışma açısında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bakım verdikleri torun ile yakın mesafede oturanlar ($28,44 \pm 8,08$), kısmen yakın olanlar ($31,00 \pm 7,07$) ve uzak ilçe olanlara ($30,60 \pm 10,12$) göre nesiller arası işlevsel dayanışma puan ortalamaları anlamlı derecede daha düşüktür.
- Büyük ebeveynlerin bakım verdikleri torunlarının yaşı, torunlarının cinsiyeti, torunlarının sağlık durumu, torunları ile olan akrabalık bağları, bakım verdikleri torunlarının eğitim düzeyi; büyük ebeveynlerin torun bakımı verirken çevresindeki insanlardan yardım alma durumu ile nesiller arası işlevsel dayanışma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.
- Büyük ebeveynlerin eğitim durumu ile işlevsel dayanışma arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamıştır.

ÖNERİLER

Araştırma verilerinde elde edile sonuçlar doğrultusunda kişi, aile, gerekli kurum ve kuruluşlara aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

Araştırmada; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin duygusal ve işlevsel dayanışması yüksek düzeylere yakındır. Torun bakımının etkisiyle; bireylerin birbirlerine besledikleri olumlu duyguların karşılıklı olması, türü ve derecesi; aile bireyelerine duyulan alaka, sıcaklık, ilişki bağlarının kuvveti, sağgörü, itimat, hürmet gibi duyguların miktarı, aile üyelerine karşı hissedilen pozitif duyguların karşılıklı olduğuna dair inancın derecesi olan duygusal dayanışma güçlenmektedir. Aynı zamanda, kaynak paylaşımının sağlanması ve ulaşılan sıklık derecesi, karşılıklı yardımlaşma ilişkilerinin (finansal, fiziksel, duygusal) derecesi, nesiller arası kaynak paylaşımının karşılıklı olma derecesi gibi değişkenlerle ilişkilendirilen işlevsel dayanışmanın da torun bakımı etkisiyle güçlendiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Toplumumuzda torun bakımı sıklık ile aile yaşantısının bir rutini olarak yer almaktadır. Kadınların gün geçtikçe daha çok çalışma hayatına dahil olması, geniş aile yapılarının daralarak çekirdek aile boyutuna indirgenmesi, kentleşmenin ve küreselleşmenin artması, bireysel yaşamların çoğalması, tek ebeveynli aile yapılarının oluşması nesiller arası dayanışmayı işlevsel ve duygusal dayanışmayı etkilemektedir. Bunun sonucu olarak; torun bakımının büyük ebeveynler tarafından yapılıyor olması nesilleri birbirine yaklaştırmakta ve dolayısıyla; nesiller arası dayanışmayı kuvvetlendirmektedir. Toplumumuzda nesiller arası dayanışmanın sürdürülebilir olması için; politika oluşturanlara, araştırmacılara, eğitimcilere, sivil toplum kuruluşlarına, belediyelere önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Nesiller arası dayanışmanın kuvvetlendirilmesi, torun bakım faaliyetinin sürdürülmesi ve güçlendirilmesi; bütün bu paydaşların ortak çalışmaları, bölgesel ve toplumsal düzeyde nesillerin etkileşimlerini artıracak eğitimler, çalışmalar, projeler ve uygulamalar ile mümkündür.

Çalışmada torun bakımı vermenin bireylerin birbirlerine besledikleri olumlu duyguların karşılıklı olması, türü ve derecesi; aile bireyelerine duyulan alaka, sıcaklık, ilişki bağlarının kuvveti, sağgörü, itimat, hürmet gibi duyguların miktarı, aile üyelerine karşı hissedilen pozitif duyguların karşılıklı olduğuna dair inancın derecesi olan duygusal

dayanışmayı artırdığı görülmektedir. Torun bakım faaliyetinin güçlendirilmesi için orta düzeyde olan, nesillerin destekte bulunma, kaynak paylaşımının sağlanması, karşılıklı yardımlaşma ilişkileri (finansal, fiziksel, duygusal) derecesini ifade eden işlevsel dayanışmanın da geliştirilmesi gerekmektedir. Bu durum daha önce bahsettiğimiz gibi; nesiller arası paylaşımları artıracak, nesilleri bir araya getirecek, nesiller arasında yaşanan ve yaşanabilecek sorun ve çatışmaların çözümüne ilişkin oluşturulacak eğitim programları ve uygulamaları, proje ve akademik çalışmalar ile sağlanacaktır. İşlevsel ve duygusal dayanışma da kültür önemli bir etkidir. Nesiller arası dayanışmanın batılı olmayan toplumlarda sürdürülüp sürdürülmeyeceği henüz kanıtlanmamış olsa da ülkemizde nesiller birbirinden hala maddi ve manevi destek beklentileri içindedir. Bu noktada büyük ebeveynlerin ve torunların rolleri üzerine düşünülmeli ve bu rollerin, fiziki, ekonomik, teknolojik ve sosyolojik gibi değişen koşullar ve kültürel yapılarda da dikkate alınarak yeniden oluşturulması yönünde araştırmalar yapılmalıdır.

Bahsedilen bu konuların dikkate alınarak oluşturulacağı araştırma ve çalışmalarda sivil ve devlet kurumları tarafından desteklenmeli, nesiller arası dayanışma ve torun bakımı hususunda küresel anlamda ele alınıp, bu konuya ilişkin gerekli fonlar ayrılmalı ve bu konuda çalışan kurum ve kuruluşların sayısı artırılmalıdır. Bunun sonuncunda; bireylere nesiller arası dayanışma ve torun bakımı konusunda sürekli ve süreğen olarak farkındalık oluşturacak çalışmaların sağlanması nesiller arası bağları kuvvetlendirecektir. Toplumda bireylerin ve kuruluşların bu farkındalığı ile oluşturulan ortak fikirler doğrultusunda; nesillerin birbirine maddi ve manevi destekte bulunması, kaynak paylaşımlarının sağlanması, karşılıklı yardımlaşma ilişkilerinin gelişmesini sağlayacak ve bu durum uzun vadede işlevsel dayanışmanın sürdürülmesi ve güçlendirilmesi ile mümkün olacaktır.

Çalışmada torun bakımı veren büyük ebeveynin eğitim durumu ve duygusal dayanışma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda bütün yaş gruplarında verilecek eğitimler ve hayat boyu öğrenme yoluyla nesiller arası ilişkilerin artırılması ve geliştirilmesi amacıyla kurs programlarının açılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Torun bakımında nesiller arası aktarımın öneminin vurgulanması için çeşitli yaş gruplarında entegrasyona yönelik uygulamalı eğitimler, rekreasyon faaliyetleri, okul organizasyonu ve projeler oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Çalışma

sonucuna göre torun bakımı veren büyük ebeveynlerin duygusal ve işlevsel dayanışmasını algılanan gelir durumu ve büyük ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı faktörlerinin etkilediği bulunmuştur. Bundan yola çıkarak; bütün bu eğitim, kurs ve faaliyetleri ekonomik yönden de gerçekleştirmek gerekmektedir. Böylelikle toplumlarda ekonomik nedenlere bağlı olarak gelişen nesiller arası duygusal dayanışma sorunlarına da çözüm bulunmuş olunacaktır.

Araştırmada ki bir başka sonuca göre; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin sağlık durumu duygusal ve işlevsel dayanışmayı etkilemektedir. Büyük ebeveynlerin sağlık durumları kötüleştikçe nesiller arası duygusal dayanışma da azalmaktadır. Bu doğrultuda; toplumda yer alan sağlık kuruluşlarının gelişimlerinin artırılması, sağlık durumunun destekleyici spor merkezlerine ulaşımın kolaylaştırılması, devlet kurumları tarafından spor merkezlerine ulaşılabilirliğin sağlanması, dengeli beslenmeyi desteklemek ve sağlıklı yaşamın bilinirliğini artıracak eğitim kuruluşları oluşturulmalı, sağlıklı yaşamı destekleyen çeşitli eğitim ve uygulama platformlarında tavsiye edilmelidir. Sağlık problemi olan büyük ebeveynlerin muayenelerin kolaylaşması, tedavilerinin hızlandırılması için sağlık kuruluşlarına kolaylık ile ulaştırılmalarının sağlanması gerekmektedir.

Araştırmada; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin çalışma durumu ve gelir algısının nesiller arası işlevsel dayanışmayı etkilediği bulunmuştur. Bu doğrultuda; büyük ebeveynler çalıştıkça işlevsel dayanışma yani fiziksel, finansal ve duygusal kaynakların paylaşımı artmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak ailesine maddi anlamda destek olabilecek yaşta olan büyük ebeveynlerin desteklenerek iş hayatına katılımının artırılması, çalışamayacak düzeyde olan büyük ebeveynlerin ise torun bakım faaliyetini maddi anlamda destekleyecek devlet politika ve projelerinin oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca çalışmayan ve ailesinden uzakta olan büyük ebeveynlerin evden yapılabilecek işler (örgü, amigurumi gibi) konusunda kendilerini geliştirebilecekleri eğitim projelerinin desteklenmesi gerekmektedir. Çalışma sonucuna göre; torun bakımı veren büyük ebeveynlerin sağlık durumları ve sahip oldukları çocuk sayısı da nesiller arası işlevsel dayanışmayı etkilemektedir. Sahip oldukları çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde fiziksel, finansal ve duygusal kaynaklarda fazlaca bölünmektedir. Dolayısıyla, bu durum işlevsel dayanışmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Aile bireylerini kaynak

yönetimi ve paylaşımını geliştirecek eğitim, seminer ve projelerin geliştirilmesi; bütün yaş gruplarında verilecek eğitimler ve hayat boyu öğrenme yoluyla nesiller arası ilişkilerin artırılması ve geliştirilmesi amacıyla kurs programlarının açılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra ailelerde ve toplumda farkındalık ve bilinç oluşturulması için nesiller arası dayanışmayı artırmaya ve torun bakımının önemine yönelik ortak faaliyetlerin düzenlenebileceği, toplantı, rekreasyon ve sosyalizasyona imkan sağlayacak fiziksel alanlar oluşturulmalıdır. Bakım veren büyük ebeveynlerin üzerine düşen sorumlulukları azaltmak için bakanlıklar ve belediyeler kapsamında gündüz bakım evlerinin açılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra büyük ebeveynlerin; torunlarının sosyalizasyonunu artırabilmeleri için, onlar ile birlikte gidebilecekleri ve zaman geçirebilecekleri ortak etkinlik alanlarının açılması sağlanmalıdır. Belediyelerin de torun bakımı veren büyük ebeveyn içeren aileler için yapabileceği sosyal hizmet temelli programların büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda belediyelerin sosyal destek hizmetleri altında; eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmeleri önerilmektedir. Konu ile ilgili meslek elemanları ile birlikte aile ve tüketici ekonomistleri bu alanda çok büyük katkı sağlayacaktır. Büyük ebeveynler, psikolojik, sosyal, ekonomik ve aile içi iletişim vb. pek çok alanda çeşitli problemler yaşayabilmektedirler. Eğer büyük ebeveyn sosyal bir sorun yaşıyorsa sorunun temel nedenini kavrayan aile sosyal destek uzmanları, sosyal çalışmacılar, sosyologlar, psikologların bulunduğu sosyal hizmet merkezlerine yönlendirmelidir. Burada bahsedilen meslek grupları aracılığıyla danışmanlık hizmeti verilebilir.

Ailenin işlevselliğinin uygun seviyede devam etmesi için de aile dinamiklerini oluşturan rol, problem çözme, iletişim kurma, ilgi gösterme vb. dinamiklerin de sağlıklı bir şekilde işlemesi gerekmektedir. Aile ve Tüketici Bilimleri mezunları aile sisteminde değişim sağlama noktasında kolaylaştırıcı, güçlendirici, destekleyici ve aracı olma gibi roller üstlenip aile sisteminin işlevsel hale gelmesi için yardımcı olabilmektedir. Bu doğrultuda yapılan aile danışmanlığı hizmetinin torun bakımı veren büyük ebeveynler sorunlarının çözümü noktasında oldukça önemli ve etkili bir araç olduğu düşünülmektedir.

Bu nedenle büyükebeveynlerin üstlenmiş olduğu bakım sorumluluğuna bağlı olarak deneyimledikleri sağlık sorunlarını azaltabilmek için çalışan ebeveynlerin yararlanabilecekleri kurum içi çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına ve kamu çocuk bakım kurumlarının daha ulaşılabilir hale getirilmesine ihtiyaç vardır. Bu düzenleme, özellikle düzenli ve yoğun nitelikte bakım sağlayan büyükebeveynlerin bakım yüklerini azaltarak torunlarıyla daha keyifli ve kendi istekleri doğrultusunda zaman geçirmelerini mümkün kılacaktır.

Nesiller arası ilişkilerin toplumun refahı ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir etkisi vardır. Nesiller arası ilişkilere yönelik çalışmalar literatür çalışmalarında geç bir zamanda incelenmeye başlasa da bu çalışmalar günümüzde ve gelecekte hızla artmaktadır. Bu doğrultuda nesiller arası dayanışmayı etkileyen torun bakım faaliyetine yönelik çalışmalar da gün geçtikçe literatür kaynaklarında yerini almaktadır. Ailede meydana gelen sosyal ve psikolojik değişimlerle; aileye ilişkin politika oluşturanlar, yaşlı, çocuk ve gençlere yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile sosyologlar, eğitimciler, sosyal çalışmacılar, aile ve tüketici bilimleri ekonomistleri gibi meslek gruplarının yakından ilgilenmeleri gerektiği görülmektedir. Torun bakımı ve nesiller arası dayanışma konusunda toplumun endişe duyacağı ve bu alanda destek sağlayacağı alanlar arasında; sosyal ve psikolojik destek, tıbbi destek ve sağlık yardımı, bakım, evde sağlık ve sosyal bakım, ailelerin fiziksel, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılanması, torun bakımındaki sorumluluğun azaltılması ve çocukların sosyalleşebilmesi için devlet destekli sosyal alan ve kültür merkezlerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve aileler için politikaların oluşturulması gibi konular yer almaktadır.

Bütün bu öneriler doğrultusunda nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışmanın geliştirilmesi, torun bakım faaliyetinin artırılması bütün nesillerin dolayısıyla da ailelerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve aile birliğinin öneminin kavranmasını artıracaktır. Bu yaklaşım ve politikalar toplumun refahı açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu alana ilişkin konu ve endişelere yönelik daha sonra yapılacak araştırmalar için ise şunlar söylenebilir;

- Bu çalışmada torun bakımı veren büyük ebeveynlerin nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışma boyutu incelenmiştir. Diğer nesiller arası dayanışma boyutlarının da ayrı ayrı araştırılması konunun daha detaylı incelenmesini sağlayacaktır.
- Bu araştırmada Ankara'nın Çankaya ilçesinde düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç farklı sosyo-ekonomik düzeydeki aileler arasın 45 yaş üzerinde ve 16 yaşından küçük en az bir toruna sahip olan kişiler ile sınırlı kalmıştır. Çalışma ülke genelindeki büyük ebeveynler ile kapsamlı hale getirilmelidir.
- Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırma anket dışında farklı tekniklerle; gözlem, görüşme, nitel veri toplama araçları gibi yöntemler ile torun bakımı ve nesiller arası dayanışmaya ilişkin farklı değerlendirmeler yapılabilir.
- Torun bakımı veren büyük ebeveynlerin hayat kalitelerini yükseltmek amacıyla makro boyutta sosyal politikaların üretilmesi için çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Bu alanda üretilen sosyal politikalar aracılığıyla büyük ebeveynlerin sosyal haklarının yasalarla garanti altına alınabileceği ve ihtiyaç duyulan müdahalelerin uygulamaya konulması için bir yol açılacağı düşünülmektedir. Gerekli politikaların üretilmesi ve verimli uygulamaların hazırlanabilmesi amacıyla öncelikle büyük ebeveynler ve torunlar ile ilgili detaylı bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.
- Bununla birlikte var olan bilgi açığının kapatılması ve hem sosyal politika hem de sosyal hizmet uygulamalarına katkı sağlaması açısından konu ile ilgili araştırmaların sayısının artması gerektiği düşünülmektedir. Torun bakımı veren büyük ebeveynlerle ilgili yapılan çalışmaların sayısı uluslararası literatüründe her geçen gün artmaktadır. Ancak ulusal literatürde bu açığın kapatılması adına yeni çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Airey, L., Lain, D., Jandrić, J., & Loretto, W. (2021). A selfish generation? ‘Baby boomers’, values, and the provision of childcare for grandchildren. *The Sociological Review*, 69(4), 812-829.
- Allen, M., Jacobs, S. K., Levy, J., Pierce, S., Pravikoff, D., & Tanner, A. (2005). Continuing education as a catalyst for inter-professional collaboration. *Medical Reference Services Quarterly*, 24(3), 93-102.
- Altan, S., & Tarhan, S. (2018). Büyükanneden toruna: Yaşamboyu öğrenme sürecinde değer ve beceri aktarımı. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 26-42.
- Altunisik, M. B. (2005). The Turkish model and democratization in the Middle East. *Arab Studies Quarterly*, 45-63.
- Andreella, C., Karlsson, M., Nilsson, T., & Westphal, M. (2016). *The long shadows of past insults: Intergenerational transmission of health over 130 years* (No. 1125). IFN Working Paper.
- Armstrong, M. J. (2005). Grandchildren's Influences On Grandparents: A Resource For Integration Of Older People In New Zealand's Aging Society. *Journal Of Intergenerational Relationships*, 3(2), 7-21.

- Arslan, A. K., Yaşar, Ş., Çolak, C., & Yoloğlu, S. (2018). R Shiny paketi ile Kruskal Wallis H testi için interaktif bir web uygulaması. *Annals of Health Sciences Research*, 7(2), 49-55.
- Arpacı, F., & Bekar, A. (2013). Çocukların büyük ebeveynleri ile etkileşimlerine ilişkin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 11-29.
- Baran, A., & Çoban, S. (2012). Kuramsal Açıdan Kuşaklararası Dayanışma: Yaşlı-Genç İlişkileri.
- Baran, A. G., Günay, B., Bereketli, B., & Işık, I. (2020). Sosyal sermaye, güven ve yalnızlık açısından yaşlıların yaşam deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 13(2), 72-89.
- Baran, G., & Atli, S. (2020). Tarihsel süreçte aile ve aile kuramları. *Aile Yaşam Dinamiği*, 37-65.
- Baran, A. G., Günay, B., Bereketli, B., & Işık, I. (2020). Sosyal sermaye, güven ve yalnızlık açısından yaşlıların yaşam deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 13(2), 72-89.
- Baranowski, M. D. (1982). Grandparent-adolescent relations: Beyond the nuclear family. *Adolescence*, 17(67), 575.

- Barton, H. (1999). Effects of an intergenerational program on the attitudes of emotionally disturbed youth toward the elderly. *Educational Gerontology*, 25(7), 623-640.
- Bass, S. A., & Caro, F. G. (1996). The economic value of grandparent assistance. *Generations: Journal of the American Society on Aging*, 20(1), 29-33.
- Bauman, Z. (2001). Identity In The Globalising World. *Social Anthropology*, 9(2), 121-129.
- Baxter, J., & Wallace, K. (2009). Outside in-group and out-group identities? Constructing male solidarity and female exclusion in UK builders' talk. *Discourse & Society*, 20(4), 411-429.
- Bengston, M. (1976). Timed daily emission of dichlorvos for control of *Ephestia cautella* (Walker) infesting stored wheat. *Journal of stored products research*, 12(3), 157-164.
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the nuclear family: the increasing importance of multigenerational bonds: the burgess award lecture. *Journal of marriage and family*, 63(1), 1-16.
- Bengtson, V. L., & Roberts, R. E. (1991). Intergenerational Solidarity In Aging Families: An Example Of Formal Theory Construction. *Journal Of Marriage And The Family*, 856-870.
- Bengtson, V. L., & Schrader, S. S. (1982). Parent-child relations. *Research instruments in social gerontology*, 2, 115-186.

- Bianchi, S. M., Sayer, L. C., Milkie, M. A., & Robinson, J. P. (2012). Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter?. *Social forces*, 91(1), 55-63.
- Birditt, K. S., Fingerman, K. L., & Zarit, S. H. (2010). Adult Children's Problems And Successes: Implications For Intergenerational Ambivalence. *Journals Of Gerontology Series B: Psychological Sciences And Social Sciences*, 65(2), 145-153.
- Bluestein, J. (Ed.). (2011). *The Best of Corwin: Classroom Management*. Corwin Press.
- Blustein, J., Chan, S., & Guanais, F. C. (2004). Elevated Depressive Symptoms Among Caregiving Grandparents. *Health Services Research*, 39(6), 1671–1690.
- Brandon, A. L. (2010). Intergenerational Childhood Sexual Abuse And Its Impact On Perceived Parenting Stress (Doctoral Dissertation, Adler School Of Professional Psychology).
- Brennan, K., & Clarke, A. (2011). Intergenerational learning in a teacher education context: The Jared phenomenon. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39(2), 125-137.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Örneklem yöntemleri.
- Burnette, D. (1999). Custodial grandparents in Latino families: Patterns of service use and predictors of unmet needs. *Social work*, 44(1), 22-34.

- Canatan, K. (2009). AVRUPA TOPLUMLARINDA ÇOKKÜLTÜRCÜLÜK: Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Journal of International Social Research*, 1(6).
- Cangoz, B. (2008). AGING: IS ONLY LOSS? OR CONCESSION?. *Turkish Journal Of Geriatrics*, 11(3), 143-150.
- Chen, J., & Chen, M. (2024). Trajectories of intergenerational emotional closeness in multi-child aging families in China. *Research on Aging*, 01640275241229683.
- Clarke, E. J., Preston, M., Raksin, J., & Bengtson, V. L. (1999). Types Of Conflicts And Tensions Between Older Parents And Adult Children. *The Gerontologist*, 39(3), 261-270.
- Cichy, K. E., Lefkowitz, E. S., & Fingerman, K. L. (2013). Conflict engagement and conflict disengagement during interactions between adults and their parents. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 68(1), 31-40.
- Cooney, T. M., & Dykstra, P. A. (2011). Family Obligations And Support Behaviour: A United States–Netherlands Comparison. *Ageing & Society*, 31(6), 1026-1050.
- Crimmins, E. M., & Ingegneri, D. G. (1990). Interaction and living arrangements of older parents and their children: Past trends, present determinants, future implications. *Research on aging*, 12(1), 3-35.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials Of Psychological Testing*. New York: Harpercollins

Cruz-Saco, M. A., & Zelenev, S. (2010). Conclusions: Putting It All Together. In *Intergenerational Solidarity: Strengthening Economic and Social Ties* (pp. 211-232). New York: Palgrave Macmillan US.

Çifci, E. G., & Tören, Z. (2019). Torun Bakımı Veren Büyük Ebeveynleri Yeniden Düşünmek: Sosyal Hizmet Alanına Bir Katkı. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 988-1004.

Dayanışma, K. S. K. (2012). Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyum Bildirileri. *Grafer Tasarım Baskı Ambalaj, Ankara*, 51.

Demiriz, S., & Arpacı, F. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının büyük ebeveynleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 707-726.

Digessa, G., Glaser, K., Price, D., Ribe, E., & Tinker, A. (2016). What Drives National Differences In Intensive Grandparental Child Care In Europe?. *The Journals Of Gerontology*, 71, 141–153.

Dubas, J. S. (2001). How gender moderates the grandparent-grandchild relationship: A comparison of kin-keeper and kin-selector theories. *Journal of Family issues*, 22(4), 478-492.

Duflos, M., & Giraudeau, C. (2022). Using the intergenerational solidarity framework to understand the grandparent–grandchild relationship: A scoping review. *European Journal of Ageing*, 19(2), 233-262.

Durkheim, É. (1915). "*Alemania por encima de todo*": la mentalidad alemana y la guerra. Armand Colin.

Dwyer, J. W., Lee, G. R., & Jankowski, T. B. (1994). Reciprocity, elder satisfaction, and caregiver stress and burden: The exchange of aid in the family caregiving relationship. *Journal of Marriage and the Family*, 35-43.

Effler, E. S. (2010). *Laughing saints and righteous heroes: Emotional rhythms in social movement groups*. University of Chicago Press.

Erman, T., Kalaycıoğlu, S., & Rittersberger-Tılıç, H. (2002, July). Money-earning activities and empowerment experiences of rural migrant women in the city: The case of Turkey. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 25, No. 4, pp. 395-410). Pergamon.

Eskiler, E., & Altunışık, R. (2018). Spor Hizmetlerinde Müşteri Memnuniyeti Ve Davranışsal Bağlılık Arasındaki İlişkide İlişkisel Değişirme Maliyetinin Aracılık Etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 52-60.

Eurobarometer, F. (2013). Consumer Attitudes Towards Cross-Border Trade And Consumer Protection. Analytical Report)(Flash EB 299)(March 2011) At: [Http://Ec. Europa. Eu/Public_Opinion/Flash/Fl_299_En. Pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_299_en.pdf) (Last Accessed In July 2011).

- Even-Zohar, A. (2011). Intergenerational solidarity between adult grandchildren and their grandparents with different levels of functional ability. *Journal of intergenerational relationships*, 9(2), 128-145.
- Eyce, B. (1994). Konyada küçük sanayide çalışan ailelerde kadının sosyal kontrol gücü.
- Örsal, Ö., Yenilmez, Ç., Çelik, N., & Işıklı, B. (2012). Huzurevinde Ve Evinde Yaşayan Yaşlılarda Ölüm Anksiyetesi Ve Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Turkish Journal Of Geriatrics/Türk Geriatri Dergisi*, 15(3).
- Fingerman, K. L., Pitzer, L. M., Chan, W., Birditt, K., Franks, M. M., & Zarit, S. (2011). Who gets what and why? Help middle-aged adults provide to parents and grown children. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 66(1), 87-98.
- Giarrusso, R., Feng, D., Wang, Q. W., & Silverstein, M. (1996). Parenting And Co-Parenting Of Grandchildren: Effects On Grandparents'well-Being And Family Solidarity. *International Journal Of Sociology And Social Policy*, 16(12), 124-154.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1964). The social loss of dying patients. *AJN The American Journal of Nursing*, 64(6), 119-121.
- Goldthorpe, J. H., & Mills, C. (2004). Trends in intergenerational class mobility in Britain in the late twentieth century. *Social mobility in Europe*, 195-224.

- Goodfellow, J., & Lavery, J. (2003). Grandparents supporting working families. *Family Matters*, (66), 14-19.
- Gorgun Baran, A., & Coban, S. (2012). Kuramsal Acidan Kusaklararası Dayanisma: Yasli-Genc Iliskileri. *Kusaklararası Dayanisma ve Aktif Yaslanma Sempozyumu Bildiri Kitabı*.
- Gratton, L., & Scott, A. J. (2016). *The 100-year life: Living and working in an age of longevity*. Bloomsbury Publishing.
- Grundy, E., & Henretta, J. C. (2006). Between elderly parents and adult children: a new look at the intergenerational care provided by the ‘sandwich generation’. *Ageing & Society*, 26(5), 707-722.
- Guo, Q., Gao, X., Sun, F., & Feng, N. (2020). Filial piety and intergenerational ambivalence among mother–adult child dyads in rural China. *Ageing & Society*, 40(12), 2695-2710.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*, 271.
- Hagestad, G. O. (1991). The Aging Society. *Aging And Ethics: Philosophical Problems in Gerontology*, 123.
- Hagestad, G. O. (1991). Trends and dilemmas in life course research: An international perspective. *Theoretical advances in life course research*, 23-57.

Hammarström, G. (2005). The construct of intergenerational solidarity in a lineage perspective: A discussion on underlying theoretical assumptions. *Journal of Aging Studies*, 19(1), 33-51.

Hayslip Jr, B., & Kaminski, P. L. (2005). Grandparents raising their grandchildren: A review of the literature and suggestions for practice. *The gerontologist*, 45(2), 262-269.

Hazer, O. (2011). Ergenlerin büyük ebeveynlerinden beklentilerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, 1, 22.

Hazer, O. (2012). Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1).

Hazer, O., Öztürk, M. S., & Gürsoy, N. (2015). Effects of intergenerational solidarity on the satisfaction with life. *International Journal of Arts & Sciences*, 8(1), 213.

Heider, F. (1958). Perceiving the other person.

Henretta, J. C., Grundy, E., & Harris, S. (2002). The influence of socio-economic and health differences on parents' provision of help to adult children: a British–United States comparison. *Ageing & Society*, 22(4), 441-458.

- Ho, C. (2015). Grandchild Care, Intergenerational Transfers, And Grandparents' Labor Supply. *Review Of Economics Of The Household*, 13(2), 359-384.
- Homans, G. C. (1958). Social behavior as exchange. *American journal of sociology*, 63(6), 597-606.
- Hughes, M. E., Waite, L. J., LaPierre, T. A., & Luo, Y. (2007). All in the family: The impact of caring for grandchildren on grandparents' health. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 62(2), S108-S119.
- Jenkins, B. (2010). Grandparent Child Care In Australia: A Literature Review. *Elder Law Review*, 6, 1–19.
- Jenkins, K., Sovacool, B. K., & McCauley, D. (2018). Humanizing sociotechnical transitions through energy justice: An ethical framework for global transformative change. *Energy policy*, 117, 66-74.
- Jenkins, L. K., Farrer, R., & Aujla, I. J. (2021). Understanding the impact of an intergenerational arts and health project: a study into the psychological well-being of participants, carers and artists. *Public Health*, 194, 121-126.
- Kalmijn, M. (2005). Intergenerational solidarity: A review of three theories and their evidence. *Department of Social Cultural Sciences, Tilburg University*.

Kakıcı, H., Emeç, Y. D. D. H., & Üçdoğruk, P. D. Ş. (2011). Türkiye’de Çalışan Kadınların Çocuk Bakım Tercihleri. *Istanbul University Econometrics And Statistics E-Journal*(5), 20-40.

Kalaycioğlu, S., & Rittersberger-Tilic, H. (2000). Intergenerational Solidarity Networks Of Instrumental And Cultural Transfers Within Migrant Families In Turkey. *Ageing & Society*, 20(5), 523-542.

Kılıç, S., & Alkan, M. F. (2023). Okulöncesi Çocuklarda Yaşanan Sorun Durumları Ve Bu Durumlara Yönelik Ebeveyn Tepkilerinin İncelenmesi. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 33-52.

Kogan, N. (1961). Attitudes toward old people in an older sample. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62(3), 616.

Kolomer, S. (2008). Chapter 13; grandparent caregivers. *Journal of Gerontological Social Work*, 50(S1), 321-344.

Laughlin, L. A. U. R. A., Isabelle, M. A. R. I. P. I. E. R., Berube-Mimeault, N. A. T. H. A. N. I. E. L., Belair, C. H. R. I. S. T. I. A. N., & Fontaine, I. S. A. B. E. L. L. E. (2010). The index of intergenerational equity-2016.

Lee, C. Y. S., Dik, B. J., & Barbara, L. A. (2016). Intergenerational solidarity and individual adjustment during emerging adulthood. *Journal of Family Issues*, 37(10), 1412-1432.

- Lee, G. R., Netzer, J. K., & Coward, R. T. (1994). Filial responsibility expectations and patterns of intergenerational assistance. *Journal of Marriage and the Family*, 559-565.
- Legesse, D., Mekasha, Y., Digessa, S., Wechage, T., Zeleke, B., Gizaw, S., & Tegegne, A. (2017). Ewe Body Condition Determines Oestrus Response to Hormonal Oestrus Synchronization in Smallholders Village Flocks. *Anim. Prod*, 17(1), 1-11.
- Lou, V. W., & Ng, J. W. (2012). Chinese older adults' resilience to the loneliness of living alone: A qualitative study. *Aging & mental health*, 16(8), 1039-1046.
- Lowenstein, A. (2007). Intergenerational Solidarity: Strengthening Economic And Social Ties. Background Paper. Department Of Economic And Social Affairs Division For Social Policy And Development.
- Lüscher, K., Hoff, A., Klimczuk, A., Lamura, G., Renzi, M., de Salles Oliveira, P., ... & Canatan, A. (2016). Kuşaklar, Kuşaklararası İlişkiler, Kuşak Politikası. Çok Dilli Bir Rehber.
- Mahne, K. & Huxhold, O. (2015). Grandparenthood And Subjective Well-Being: Moderating Effects Of Educational Level, *The Journals Of Gerontology*, 70(5), 782-792.
- Mahne, K., & Motel-Klingebiel, A. (2012). The importance of the grandparent role—A class specific phenomenon? Evidence from Germany. *Advances in life course research*, 17(3), 145-155.

- Mangen, D. J., Bengtson, V. L., & Landry Jr, P. H. (1988). *Measurement Of Intergenerational Relations*. Sage Publications, Inc.
- McChesney, K. (1998). Absence of a family safety net for homeless families. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 19, 55.
- McGarrigle, C. A., Timonen, V., & Layte, R. (2018). Choice And Constraint In The Negotiation Of The Grandparent Role: A Mixed Methods Study. *Gerontology And Geriatric Medicine*, 4, 1-12.
- McGarry, K. M., & Schoeni, R. F. (1995). Transfer behavior within the family: Results from the Asset and Health Dynamics Survey.
- McGowen, M. R., Ladd, L., & Strom, R. D. (2006). On-line assessment of grandmother experience in raising grandchildren. *Educational Gerontology*, 32(8), 669-684.
- McKnight, P. E., & Najab, J. (2010). Mann-Whitney U Test. *The Corsini encyclopedia of psychology*, 1-1
- Mebane, M. E., & Pezzuti, L. (2020). Intergenerational solidarity in triads of adult grandchild, parent, and grandparent: The positive view of elders, positive expectations towards the future and young-elders divide. *Educational Gerontology*, 46(9), 512-524.

- Mehta, K. K., & Thang, L. L. (2012). Introduction: Grandparenthood In Asia. In *Experiencing Grandparenthood* (Pp. 1-19). Springer, Dordrecht.
- Merz, E. M., Özeke-Kocabas, E., Oort, F. J., & Schuengel, C. (2009). Intergenerational family solidarity: value differences between immigrant groups and generations. *Journal of Family Psychology*, 23(3), 291.
- Moore, S.M., & Rosenthal, D.A. (2015). Personal Growth, Grandmother Engagement And Satisfaction Among Non-Custodial Grandmothers. *Aging & Mental Health*, 19(2), 136-143
- Moorman, S. M., & Stokes, J. E. (2016). Solidarity in the grandparent–adult grandchild relationship and trajectories of depressive symptoms. *The Gerontologist*, 56(3), 408-420.
- Muller, Z., & Litwin, H. (2011). Grandparenting And Psychological Well-Being: How Important Is Grandparent Role Centrality? *European Journal Of Ageing*, 8, 109-118.
- Musil, C. M., & Ahmad, M. (2002). Health of grandmothers: A comparison by caregiver status. *Journal of Aging and Health*, 14(1), 96-121.
- Musil, C. M., Warner, C. B., Zauszniewski, J. A., Jeanblanc, A. B., & Kercher, K. (2006). Grandmothers, caregiving, and family functioning. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 61(2), S89-S98.

- Önel, N. (2006). *İş-aile çatışmasının çalışan kadının aile içi ilişkileri üzerine etkileri* (Doctoral dissertation, Sakarya Üniversitesi (Turkey))
- Özmete, E. (2012). Kırsal Kalkınma İçin Kadınların Güçlendirilmesi: Sosyal Hizmet Modelleri. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 117-128.
- Özmete, E. (2017). Türkiye’de Kuşaklararası Dayanışmanın Değerlendirilmesi. *Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.*
- Öztop, H., Şener, A., Güven, S., & Doğan, N. (2009). Influences Of Intergenerational Support On Life Satisfaction Of The Elderly: A Turkish Sample. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 37(7), 957-969.
- Öztürk, M. S. (2016). Ailelerde Nesiller Arası Normatif Dayanışma Araştırması.
- Patford, J. (2007). The yoke of care: How parents and parents-in-law experience, understand and respond to adult children's gambling problems. *Australian Journal of Primary Health*, 13(3), 59-68.
- Pellegrini, A. D., & Smith, P. K. (1998). The development of play during childhood: Forms and possible functions. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 3(2), 51-57.
- Pınarcıoğlu, M., & Işık, O. (2002). 1999 Genel Seçimleri Coğrafyası.

- Presser, H. B. (1989). Some economic complexities of child care provided by grandmothers. *Journal of Marriage and the Family*, 581-591.
- Pila, M. M., Schultz, C., & Dachapalli, L. A. (2016). Factors related to succession planning in a government department in Gauteng. *Problems and perspectives in management*, (14, Iss. 4 (contin.)), 145-153.
- Riley, M. W. (1987). On the significance of age in sociology. *American Sociological Review*, 1-14.
- Riley, D. (2000). *The Words Of Selves: Identification, Solidarity, Irony*. Stanford University Press.
- Roberts, R. E., & Bengtson, V. L. (1993). Relationships with parents, self-esteem, and psychological well-being in young adulthood. *Social psychology quarterly*, 263-277.
- Rosenthal, M. (2021). Intergenerational Trauma: An Embodied Experience. *International Body Psychotherapy Journal*, 20(2).
- Šadl, Z., & Hlebec, V. (2010). Emotional support and intergenerational solidarity. *Teorija in praksa*, 47(6), 1150-1170.

- Sands, G., R. Goldberg-Glen, R., Thornton, L., P. (2005). Factors Associated With The Positive Well-Being Of Grandparents Caring For Their Grandchildren. *Journal Of Gerontological Social Work*, 45 (4), 65-82
- Sarkisian, N., & Gerstel, N. (2008). Till Marriage Do Us Part: Adult Children's Relationships With Their Parents. *Journal Of Marriage And Family*, 70(2), 360-376.
- Sechrist, J. C. (2008). Affection across generations: A within-family test of the Intergenerational Solidarity Model (Doctoral dissertation, Purdue University).
- Settles, B. H., Zhao, J., Mancini, K. D., Rich, A., Pierre, S., & Oduor, A. (2009). Grandparents Caring For Their Grandchildren: Emerging Roles And Exchanges In Global Perspectives. *Journal Of Comparative Family Studies*, 40(5), 827-848.
- Silverstein, M., & Bengtson, V. L. (1997). Intergenerational Solidarity And The Structure Of Adult Child-Parent Relationships In American Families. *American Journal Of Sociology*, 103(2), 429-460.
- Silverstein, M. (2003). Indexical Order And The Dialectics Of Sociolinguistic Life. *Language & Communication*, 23(3-4), 193-229.
- Smith, C. A., Ireland, T. O., Park, A., Elwyn, L., & Thornberry, T. P. (2011). Intergenerational Continuities And Discontinuities In Intimate Partner Violence: A Two-Generational Prospective Study. *Journal Of Interpersonal Violence*, 26(18), 3720-3752.

Soldo, B. J., & Hill, M. S. (1995). Family structure and transfer measures in the Health and Retirement Study: Background and overview. *Journal of Human Resources*, S108-S137.

Strauss, A. L. (1964). Awareness Contexts And Social İnteraction. *American Sociological Review*, 669-679.

Şahin, F. (2014). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 271.

Şahin, F. T., & Şahin, B. K. (2018). Turkish grandmothers' experiences of caring for their grandchildren: A qualitative study. *Early Child Development and Care*.

Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa i? ilişkin görüşleri.

Taşkın, M., & Akçay, S. (2019). Torunlarına bakan büyükannelerin deneyimlerine ilişkin nitel bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 583-606.

Teo, P., Graham, E., Yeoh, B. S., & Levy, S. (2003). Values, change and inter-generational ties between two generations of women in Singapore. *Ageing & society*, 23(3), 327-347.

- Tezel, Z., Demirel, B., & Kaya, Z. Ş. (2018). Ailelerin Koruyucu Aile Olmaya Karar Vermelerinde Etkili Olan Etmenler İle Koruyucu Aile Olmanın Anlam Ve Önemi. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(43 Sıtkı Koçman'ın Anısına Armağan), 15-36.
- Tören, Z. (2019). Torun Bakımı Veren Büyük Ebeveynleri Yeniden Düşünmek: Sosyal Hizmet Alanına Bir Katkı. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 988-1004.
- Treas, J., & Bengtson, V. L. (1987). The family in later years. In *Handbook of marriage and the family* (pp. 625-648). Boston, MA: Springer US.
- Triadó, C., Villar, F., Celdrán, M., & Solé, C. (2014). Grandparents Who Provide Auxiliary Care For Their Grand Children: Satisfaction, Difficulties, And Impact On Their Health And Well Being. *Journal Of Intergenerational Relationships*, 12(2), 113–127.
- Tsai, F. J., Motamed, S., & Rougemont, A. (2013). The Protective Effect Of Taking Care Of Grandchildren On Elders' Mental Health? Associations Between Changing Patterns Of Intergenerational Exchanges And The Reduction Of Elders' Loneliness And Depression Between 1993 And 2007 In Taiwan. *BMC Public Health*, 13, 1-9.
- TÜİK – Türkiye İstatistik Kurumu (2019). “İş Ve Aile Yaşamının Uyumu Anketi”. Haber Bülteni. 26 Mart.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2023). İstatistiklerle Aile. > <https://data.tuik.gov.tr/>>

- Tyler, K. A., & Hoyt, D. R. (2005). Effects Of Parental Rejection And Relationship Quality On Depression Among Older Rural Adults. *The International Journal Of Aging And Human Development*, 61(3), 195-210.
- Uğur, S. B. (2018). Büyük ebeveyn ve torun ilişkileri: Çocuk bakım pratikleri üzerine bir araştırma.
- Uğur, S. B. (2018). Torun Bakım Faaliyetinin Bakım Sağlayıcı Büyükkannelerin Sağlık Durumları Üzerindeki Etkisi. *Antalya: Mediterranean Journal Of Humanities Dergisi*, 8(1), 399-415.
- Uğur, Z. B. (2018). Çocuk sahibi olmak insanları mutlu ediyor mu? Türkiye’den bulgular. *Nüfusbilim Dergisi*, 40, 83-104.
- Uğur, S. B. (2020). Çocuk bakımında büyükkannelik ve büyükbabalık: toplumsal cinsiyet tartışmaları bağlamında nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 3(1), 122-154.
- Villar, F., Triadó, C., Pinazo-Hernandis, S., Celdrán, M., & Solé, C. (2010). Grandparents And Their Adolescent Grandchildren: Generational Stake Or Generational Complaint? A Study With Dyads In Spain. *Journal Of Intergenerational Relationships*, 8(3), 281-297.
- Walker, A. (Ed.). (1996). *The new generational contract: intergenerational relations, old age and welfare*. Psychology Press.

- Wallace, D. A., Pasick, P., Berman, Z., & Weber, E. (2014). Stories For Hope–Rwanda: A Psychological–Archival Collaboration To Promote Healing And Cultural Continuity Through Intergenerational Dialogue. *Archival Science*, 14, 275-306.
- Westphal, S. K., Poortman, A. R., & Van Der Lippe, T. (2015). What About The Grandparents? Children's Postdivorce Residence Arrangements And Contact With Grandparents. *Journal Of Marriage And Family*, 77(2), 424-440.
- Whitbeck, L., Hoyt, D. R., & Huck, S. M. (1994). Early family relationships, intergenerational solidarity, and support provided to parents by their adult children. *Journal of gerontology*, 49(2), S85-S94.
- Quirke, E., König, H. H., & Hajek, A. (2022). Does Grandchild Care Affect Ageing Satisfaction? Findings Based On A Nationally Representative Longitudinal Study. *Plos One*, 17(3), E0265600.
- Železná, L. (2018). Intergenerational solidarity and the influence of informal transfers on fertility behaviour.
- Zeng, S., Sreekanth, K. V., Shang, J., Yu, T., Chen, C. K., Yin, F., ... & Yong, K. T. (2015). Graphene-gold metasurface architectures for ultrasensitive plasmonic biosensing.

EK 1. ARAŞTIRMA ANKETİ

Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışmanın Torun Bakımı Açısından İncelenmesi GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma; nesiller arası işlevsel ve duygusal dayanışmanın torun bakımı açısından incelenmesi amacıyla yapılmaktadır.

Araştırmaya başlamadan önce, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan onay alınmıştır. Ankette yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar sadece araştırmacı tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacak ve kesinlikle bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu formun üzerinde isminizi ve adresinizi yazmanız istenmemektedir.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, araştırmaya katılıp katılmamayı seçme hakkınız vardır. Anket, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek soruları içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Araştırma kapsamında sizinle yaklaşık 15 dakika sürecek bir görüşme yapılacaktır. Görüşmede özel sorular (politik görüş, cinsel yönelim, din vb.) sorulmayacaktır. Cevaplamak istemeyeceğiniz, özel olduğunu düşündüğünüz sorular olursa cevap vermeyebilirsiniz.

Görüşleriniz bu araştırma için çok değerlidir. Soruların kesin olarak doğru veya yanlış bir cevabı yoktur. Her soru ile ilgili tutum, görüş ve davranış kişiden kişiye değişebilir. Bu nedenle yanıtlarınızın gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtmaları ve her bir soruya cevap vermeniz anketin değerini oldukça arttıracaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Danışman Prof. Dr. Oya HAZER

Yüksek Lisans Öğrencisi Aslıhan ER ÇARDAK

***H.Ü. İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri
Bölümü***

İletişim Bilgileri:

Tel: 2976350

Adres: H.Ü. İ.İ.B.F. Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü Beytepe-Çankaya

e-mail: ohazer@hacettepe.edu.tr

*Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon'u tarafından onaylanmıştır.

*16 yaşından küçük en az bir torunu olan, 45 yaş üzerindeki kişilere uygulanacaktır.

1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

1) Yaşınız? _____(Açıklayınız.)

2) Cinsiyetiniz?

☐ Kadın

☐ Erkek

3) Eğitim düzeyiniz?

☐ Okur-yazar değil

☐ Okur-yazar

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Üniversite ve üzeri

4) Medeni durumunuz?

☐ Bekar

☐ Evli

☐ Boşanmış/Dul

5) Çalışma durumunuz nedir?

☐ Çalışmıyor (İşsiz)

☐ Çalışmıyor (Emekli)

☐ Çalışıyor

☐ Emekli çalışıyor

6) Maddi durumunuzu değerlendiriniz. (Son bir yılı dikkate alınız.)

☐ Çok iyi

☐ İyi

☐ Orta

☐ Kötü

☐ Çok kötü

7) Sağlık güvenceniz hakkında aşağıdakilerden size uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

- ☐ Yok
- ☐ SGK
- ☐ Genel Sağlık Sigortası
- ☐ BAĞ-KUR
- ☐ Emekli Sandığı

8) Sağlık kuruluşunda bir doktor tarafından tanısı konulan bir hastalığınız/engel durumunuz var mı? Yazınız._____(Son bir yılı dikkate alınız.)

9) Genel olarak sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?(Son bir yılı dikkate alınız.)

- ☐ Çok iyi
- ☐ İyi
- ☐ Orta
- ☐ Kötü
- ☐ Çok kötü

10) Kimin ile birlikte yaşıyorsunuz?

- ☐ Tek başıma
- ☐ Eşim ile
- ☐ Eşim ve bekar çocuklarımla
- ☐ Sadece ben ve bekar çocuklarım
- ☐ Diğer akrabalarım
- ☐ Eşim ile ben evli olan çocuklarımla yanında
- ☐ Sadece ben evli olan çocuklarımla yanında
- ☐ Ben ve bakımını gerçekleştirdiğim torunum

11) Evinizde sizin ile birlikte toplam kaç kişi yaşamaktadır(Açıklayınız.)

12) Kaç çocuğunuz var?

- ☐ Bir çocuk
- ☐ 2 çocuk
- ☐ 3 çocuk
- ☐ 4 çocuk
- ☐ 5 çocuk
- ☐ 6 çocuk ve daha fazlası

2. Bakımı Gerçekleştirilen Toruna Yönelik Bilgiler

Aşağıdaki soruları son bir yılı dikkate alarak cevaplandırınız.

1) Bakımını gerçekleştirdiğiniz torun sayısı kaçtır?	... .(Açıklayınız.)
	2'den fazla ise en küçük çocuğu dikkate alınız.
2) Bakım sağladığınız torununuz ile akrabalık bağıınız nedir?	☐ Babaanne ☐ Anneanne ☐ Baba tarafından büyük baba ☐ Anne tarafından büyük baba
3) Bakımını sağladığınız torununuzun cinsiyeti nedir?	☐ Kız ☐ Erkek
4) Bakım sağladığınız torununuzun yaş aralığı nedir?	☐ 1-3 yaş ☐ 4-6 yaş ☐ 7-11 yaş ☐ 12-16 yaş
5) Torununuz okula gidiyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
6) Torununuz okula gidiyor ise eğitim düzeyi nedir?	☐ Okul öncesi ☐ İlkokul ☐ Ortaokul
7) Bakımını gerçekleştirdiğiniz torununuzun herhangi bir sağlık problemi bulunuyor mu?	☐ Evet ..... (Açıklayınız.) ☐ Hayır
8) Ne kadar süredir torunuza bakmaktasınız)	... .(Açıklayınız.)
9) Torununuzun sahip olduğu kardeş sayısı kaçtır? (Bakımı gerçekleştirilen torunu dahil etmeden yanıtlayınız.)	..... (Açıklayınız.)
10) Torun bakımında size yardımcı olan birisi var mı?	☐ Evet ..... (Açıklayınız.) ☐ Hayır

3. Kuşaklararası Dayanışma Boyutlarından Duygusal ve İşlevsel Faktörler

3.1 Duygusal Dayanışma

Aile İlişkileri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Torunuma baktığım çocuğum beni anlar.	1	2	3	4	5
2.Torunuma baktığım çocuğum bana güvenir.	1	2	3	4	5
3.Torunuma baktığım çocuğum bana karşı adil davranır.	1	2	3	4	5
4.Torunuma baktığım çocuğum bana saygılıdır.	1	2	3	4	5
5.Torunuma baktığım çocuğumun benimle yakın ilişkisi vardır.	1	2	3	4	5
6.Torunuma baktığım çocuğumu anlarım.	1	2	3	4	5
7.Torunuma baktığım çocuğuma güvenirim.	1	2	3	4	5
8.Torunuma baktığım çocuğuma adil davranırım.	1	2	3	4	5
9.Torunuma baktığım çocuğuma saygı duyarım.	1	2	3	4	5
10.Torunuma aktığım çocuğum ile yakın ilişkim vardır.	1	2	3	4	5

3.2 İşlevsel Dayanışma

İşlevsel Dayanışma	Her Gün	Haftada Birkaç Gün	Haftada Kez	Bir	İki Bir	Haftada	Ayda Bir	Ayda Az	Birden	Hiç
1. Son bir yıl içinde çocuğuna baktığınız kızınız veya oğlunuza hangi sıklıkta maddi yardımda bulundunuz?	1	2	3		4		5	6		7
2. Son bir yıl içinde çocuğuna baktığınız kızınız veya oğlunuza hangi sıklıkla ev işleri, ulaşım gibi konularda yardımda bulundunuz?	1	2	3		4		5	6		7
3. Son bir torunuza yıl içinde hangi bakım sıklık ile sağladınız?	1	2	3		4		5	6		7
4. Son bir yıl içinde çocuğuna baktığınız kızınız veya oğlunuza hangi sıklık ile ev işleri, ulaşım gibi konularda size yardımcı oldu?	1	2	3		4		5	6		7
5. Son bir yıl içinde çocuğunuza baktığınız kızınız veya oğlunuza hangi sıklık ile size teknolojik alanlarda yardımcı oldu?	1	2	3		4		5	6		7
6. Çocuğuna baktınız kızınız ya da oğlunuza ne sıklıkta hediye alırsınız?	1	2	3		4		5	6		7
7. Çocuğuna baktığınız kızınız veya oğlunuzdan ne sıklıkta hediye alırsınız?	1	2	3		4		5	6		7

4. Torun Bakımına İlişkin Sorular

Aşağıdaki soruları son bir yılı dikkate alarak cevaplayınız.

1) Torununuza nerede bakıyorsunuz?	☐ Kendi evimde ☐ Kızımın/Oğlumun evinde ☐ Bazen kendi evimde bazen çocuklarımla evimde
2) Torununuza bakım ile ilgili hangi hizmetleri sunuyorsunuz?	☐ Yemek yedirme ☐ Yemek yapma ☐ Uyutma ☐ Banyo yaptırma ☐ Kişisel bakım (El yüz temizliği, tırnak bakımı vb.) Oyun oynama ☐ Eğitimine yardım etme (Ev ödevleri vb.) Çamaşırını yıkama ☐ Ütüünü yapma ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)
3) Torununuz ile genelde nasıl vakit geçiriyorsunuz?	☐ Alışverişe çıkarım. Ödevlerine yardım ederim. Parka giderim. ☐ Oyun oynarım ☐ Sinemaya giderim. ☐ Gezmeye çıkarım. ☐ Okula götürürüm. ☐ Kitap okurum. ☐ Gerekli durumlarda hastaneye götürürüm. ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)
4) Torununuzun ebeveynleri ile hangi sıklıkta görüşüyorsunuz?	☐ Her gün ☐ Gün aşırı ☐ Sadece hafta sonları

5) Torununuzun ebeveynleri ile eviniz arasındaki mesafe ne kadar?	☐ Yakın (aynı mahalle) ☐ Kısmen yakın (aynı semt) ☐ Uzak (Farklı ilçe) ☐ Çok uzak (Farklı il)
6) Torun bakımı sağlamanızdaki etken nedir ?	☐ Çocuklarımın isteği ile Çevre ☐ baskısı nedeniyle Torunun ☐ ebeveyn eksikliği ☐ Ebeveynin toruna bakamayacak durumda olması nedeniyle
7) Torunlarınızın ebeveynleri, verdiğiniz bakımdan sizce ne derece de memnuniyet duyuyorlar?	☐ Çok memnunar ☐ Biraz memnunar ☐ Kararsızım ☐ Biraz memnun değilim ☐ Hiç memnun değilim
8) Siz torunuza verdiğiniz bakımdan ne derece memnunsunuz?	☐ Çok memnunum ☐ Biraz memnunum ☐ Kararsızım ☐ Biraz memnun değilim ☐ Hiç memnun değilim
9) Sağlık durumunuzu torun bakımından öncesine göre değerlendiriniz. (Son bir yılı dikkate alınız.)	☐ Eskisinden iyi ☐ Eskisiyle aynı ☐ Eskisinden kötü
10) Torun bakımı konusunda yaşadığınız problemler nelerdir? (Size uygun olan seçenekleri işaretleyiniz.)	☐ Yemek yediremiyorum. ☐ Ders çalışmasını sağlayamıyorum. Uyku ☐ saatlerinde uyumuyor. ☐ Sözümü dinlemiyor. ☐ İletişim kuramıyorum. ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)
11) Torun bakımının size olumlu bir katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır

) Bir üstteki soruya cevabınız evet ise size uygun olan seçenekleri işaretleyiniz.	☐ Yalnızlığımı ☐ gideriyor. Beni mutlu ediyor. ☐ Beni hayata bağlıyor. ☐ Enerjimin yüksek olduğunu hissediyorum. ☐ İşe yarar hissediyorum. ☐ Çocuklarım ile aramdaki bağın kuvvetlendiğini hissediyorum. ☐ Sosyal ilişkilere katılım isteğimin arttığını düşünüyorum. ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)
13) Torun bakımının size olumsuz bir katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
14) Bir üstteki soruya cevabınız evet ise size uygun olan seçenekleri işaretleyiniz.	☐ Kendimi yorgun hissediyorum. ☐ Sosyal hayatımdan uzaklaştığımı düşünüyorum. ☐ Kendime vakit ayıramıyorum. ☐ Hobilerimi gerçekleştiriyemiyorum. ☐ Sağlığımın bozulduğunu düşünüyorum. ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)
15) Torun bakımı vermenin günlük hayatınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? (Size uygun olan seçenekleri işaretleyiniz.)	☐ Ev işlerimi yapamıyorum. ☐ İşten ayrılmak zorunda kaldım. ☐ Bakım işi bana zor geliyor. ☐ Çok fazla sorumluluk hissettiğimden tedirginim. ☐ Eşim ile yeterince ilginemiyorum. ☐ Diğer çocuklarım/torunlarım ile yeterince görüşemiyorum. ☐ Komşu ve arkadaşlarımı ziyaret edemiyorum. ☐ Diğer ..... (Açıklayınız.)

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 08/07/2024

Tez Başlığı: Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışmanın Torun Bakımı Açısından İncelenmesi

Yukarıda başlığı verilen tezin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 102 sayfalık kısmına ilişkin, 08/07/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 13 'tür.

Uygulanan filtrelemeler*:

- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- ☒ Kaynakça hariç
- ☐ Alıntılar hariç
- ☒ Alıntılar dâhil
- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Aslıhan ER ÇARDAK

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	Aslıhan ER ÇARDAK
	Öğrenci No	N20131047
	Enstitü Anabilim Dalı	Aile ve Tüketici Bilimleri
	Programı	Aile ve Tüketici Bilimleri

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
Prof. Dr. Oya HAZER

* Tez **Almanca** veya **Fransızca** yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF FAMILY AND CONSUMER SCIENCES

Date: 07/08/2024

Thesis Title (In English): Examination of Intergenerational Functional and Emonational Solidarity in terms of Grandchild Care

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 07/08/2024 for the total of 102 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 13%.

Filtering options applied**:

1. ☒ Approval and Declaration sections excluded
2. ☒ References cited excluded
3. ☐ Quotes excluded
4. ☒ Quotes included
5. ☒ Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Aslıhan ER ÇARDAK

Student Information	Name-Surname	Aslıhan ER ÇARDAK
	Student Number	N20131047
	Department	Family and Consumer Sciences
	Programme	Family and Consumer Sciences

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. Oya HAZER

**As mentioned in the second part [article (4)/3] of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

Ek 3. Etik Kurul/Komisyon İzni

Tarih: 26/08/2022
Sayı: E-35853172-300-00002358142

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-35853172-300-00002358142
Konu : Ashhan ER ÇARDAK Hk. (Etik Komisyon İzni)

26.08.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 09.08.2022 tarihli ve E-12908312-300-00002328785 sayılı yazınız.

Enstitünüz Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Ashhan ER ÇARDAK**'ın **Prof. Dr. Oya HAZER** danışmanlığında yürüttüğü “**Nesiller Arası İşlevsel ve Duygusal Dayanışmanın Torun Bakımı Açısından İncelenmesi**” başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **23 Ağustos 2022** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: DB91C061-B8A4-483D-9EC0-01675E4D62DE

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992

Telefon: .

Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Aslıhan ER ÇARDAK

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi-Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi-Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı-
Kızıltepe Sosyal Hizmet Merkezi
Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : aslihanercardak@gmail.com

Tarih : 06.06.2024

